

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1957

Harbo

Statens pædagogiske Studiesamling
København

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

64

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

UDGÆT AF

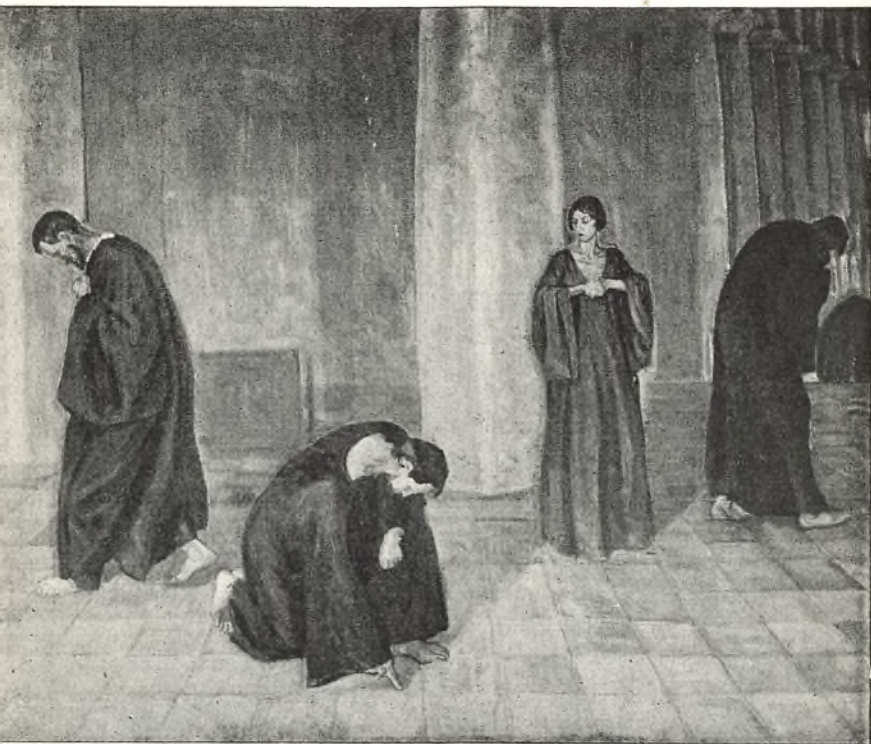
STATSBIBLIOTEKET

J ÅRHUS

Statens pædagogiske Studiesamling

København

NIELS LARSEN STEVNS: *Kristus skriver i sandet*

DETTE SAGDE DE FOR AT STILLE EN FÆLDE FOR HAM, SÅ DE KUNNE FA
OGET AT ANKLAGE HAM FOR. MEN JESUS BØJEDE SIG NED OG SKREV PÅ
RDEN MED SIN FINGER. DA DE NU BLEV VED AT SPØRGE HAM, RETTEDE HAN
G OP OG SAGDE TIL DEM: „DEN AF JER, DER ER UDEN SKYLD, LAD HAM VÆRE
N FØRSTE, DER KASTER STEN PÅ HENDE!“ SÅ BØJEDE HAN SIG IGEN NED OG
REV PÅ JORDEN. MEN DA DE HØRTE DET, GIK DE BORT, DEN ENE EFTER DEN
DEN, DE ÆLDSTE FØRST; OG HAN BLEV ALENE TILBAGE MED KVINDEN,
M STOD DER I MIDTEN. DA RETTEDE JESUS SIG OP OG SAGDE TIL HENDE:
VINDE! HVOR ER DE ANDRE? VAR DER INGEN, SOM FORDØMTE DIG?“ HUN
AREDE: „NEJ, HERRE! INGEN!“ DA SAGDE JESUS: „JEG FORDØMMER DIG HEL-
R IKKE, GÅ BORT, SYND FRA NU AF IKKE MERE!“

JOHANNES, 8, 6—11.

Maleriet var ophængt på Vallekilde-udstillingen 1957

Hvordan med folkehøjskolen!

For en del år siden stod der syd for gymnastiksalen et stort asketræ. Det var havens største og skønneste træ. Det havde en kraftig stamme og en høj hvælvet krone. En sommer så vi til vor bekymring, at dele af kronen visnede. Sagkyndige mente, at det store træ manglede væde, for pladsen omkring træet var fast tiltrampet. Der blev da ledet rigeligt med vand til havens kæmpe. Men næste sommer visnede endnu mere af kronen. Så fortalte Niels Hansen mig, at da man i årene 1906—08 udbyggede skolen og avlsbygningerne, førte man en del murbrokker og andet affald til den daværende lavning omkring asketræet. Årsagen til træets sygdom kunne måske være denne næringsløse affaldsbunke. Så gravede vi det øverste, flade jordlag bort og fjernede derefter flere læs affaldsmasse, og i stedet tilførte vi rigeligt med nærende muld. Men den tredje sommer døde en væsentlig del af kronen. Så fældede vi træet. Og det viste sig da, at de allerfleste rødder var rådne.

Alle træets dele havde deres vigtige funktioner; rod og stamme, grene og løvhang, hver enkelt del af træet havde haft betydning for træets sundhed og trivsel. Gennem rodnettets hentedes næring frem til træet, ved den kraftige stamme løftedes den mægtige krone op i lyset, og ved grene og kviste bredtes løvhanget ud, så kæmpen kunne ånde gennem tusinder af blade.

Men hver enkelt del af træet var alligevel ikke lige vigtig. Den vigtigste del af træet var den usynlige del, den del, som var skjult, men som dog især betingede asketræets liv.

Asken i Vallekilde højskoles have var — mens træet endnu var sundt og stærkt — et billede på den danske folkehøjskole. Højskolens rod er det u håndgribelige og usynlige menneskesyn, hvorefter højskolen er vokset frem. Den rod vil vi samle tankerne om senere. Men på roden voksede et kraftigt og vidt forgrenet træ frem. Det begyndte sparsomt med nogle skoler i grundtvigsk ånd; snart oprandt imidlertid den store højskolebygningstid, da der i løbet af en snes år myldrede nogle og halvfjerds højskoler frem. Fra 1887 kom indre mission med, og en del indre missionske skoler voksede frem på højskolens stamme. Forgreningen har siden fortsat sig på mangfoldig vis. I 1905 indviedes Købmandshvile højskole for unge handelsmedhjælpere. Vi fik en fiskerhøjskole og en særlig arbejderhøjskole i Esbjerg. I 1920 åbnede den gamle Vallekilde-dreng, Niels Bukh, sin gymnastikhøjskole i Ollerup; andre fulgte samme spor, så vi i dag har 6 gymnastik- og idræts højskoler. I 1927 blev den gamle grundtvigske Testrup højskole overtaget af Dansk sygeplejeråd, og herefter skulle der på Testrup sammen med højskolegerningen gives de unge kvinder forberedelse til sygeplejeuddannelse. Testrup betød en ny udvikling på det gamle træ. Andre skoler fulgte eksemplet. I dag har vi 6 skoler på Testrup-linjen, og flere vil formodentlig følge. Men danner gymnastikhøjskolerne og sygeplejehøjskolerne i dag kraftige grene på højskolens gamle træ, så — for at blive i billedet — er der mange tynde grene, hvor hver enkelt gren har sit eget præg. Vi har en international højskole, en baptisthøjskole, en diakonhøjskole, en husflidshøjskole, en gartnerhøjskole. Man har talt om en højskole for tekstilarbejdere og endog en højskole for hønserister. Højskolenavnet dækker i dag over en broget mangfoldighed af skoleformer. Der er sket en meget stærk forskydning fra den rene højskole til faghøjskolen, fra skolen, der først og sidst sigtede på mennesket, til skolen, der i sin undervisning betoner et enkelt fag eller en snæver faggruppe. Af

nutidens 63 højskoler er næppe halvdelen rene højskoler, resten betoner faget og vinder sine elever derved. Løvhanget på asketræet breder sig længere ud. Gennem faghøjskolen får højskolen unge i tale, den ellers næppe ville få kontakt med. Alene de 6 sygeplejehøjskoler får årlig ca. 900 unge kvinder i tale, d. v. s. ca. 1/6 af samtlige højskoleelever. Hvor mange af disse 900 unge havde højskolen set inden døre, om de seks sygeplejehøjskoler ikke var? Og havde nogen af de seks skoler overhovedet eksisteret i dag, hvis de uændret havde prøvet at fortsætte ad den gamle bane? Lignende tanker melder sig, når det gælder de andre faghøjskoler.

Man kan imidlertid med rette rejse det spørgsmål: får højskolen virkelig disse mange unge i tale? Det er set fra højskolens side aldeles ikke tilfredsstillende, om højskolenavnet kun er et skilt over en butik, hvor man i øvrigt sælger varer af samme beskaffenhed, som kan fås i andre boder.

Hvor højskole og fagskole skal leve under samme tag, opstår vist uundgåeligt en spænding. Problemet er gammelt. Men højskolens mænd har aldrig dannet en samlet front, når det gjaldt at tage stilling til fagskolen i højskolen. Ved et forhandlingsmøde i Dalum 1891 hævdede Alfred Povlsen, at folkehøjskolen sigtede på mennesket, fagskolen på faget og den erhvervsmæssige dygtighed, folkehøjskolen var indadvendt i sin gerning, fagskolen udadvendt. „Åndspåvirkning kræver først og fremmet stilhed og ro i sjælen. Der, hvor der er travlhed, er ordet magtesløst. Men fagskolen fører, som naturligt er, travlhed med sig. Den kræver tankens og hjernens opmærksomhed alene for sig og overlader kun højskolen hviletimerne. Dermed er denne ikke tjent. Den må have *hele* opmærksomheden, dersom den skal udrette noget helt“. Men andre hævdede, at fagtimer, f. eks. landbrugstimer for de unge landmænd eller fagtegning for unge håndværkere, skadede ikke den egentlige højskolegerning, en vekselvirkning mellem åndelig påvirk-

ning gennem historisk-poetisk oplysning og en fagbetonet undervisning var gavnlige både for lærere og elever. Højskolens væsen bestemmes jo også i høj grad af eleverne, af deres forudsætninger og samspillet mellem de meget forskellige unge indbyrdes. Men gennem en begrænset fagbetonet undervisning drages store ungdomsgrupper til højskolen. At afskære forbindelsen med disse ungdomsgrupper vil gøre det daglige liv på højskolen fattigere. Og det ville blive tilfældet, om man stejlt holdt på den rene højskole. Men Alfred Povlsen afsluttede hin forhandling med at sige: „Vi skulle overdrage til efterslægten højskolen og dens stille gerning så åndelig ren og ophøjet som muligt“.

Det blev jo ikke Alfred Povlsens syn, der sejrede. Som allerede nævnt: det blev faghøjskolen, der bredte sig, mens tallet af „de rene højskoler“ blev stærkt reduceret. Idet jeg atter minder om asketræet i Vallekilde højskoles have, må det stå os klart, at des mere kronen vokser og breder sig ud, des mere kræves der af roden. Bliver kronen stor og vidt-favnende, er det særlig fornødent, at roden er sund og stærk.

Jeg sammenlignede før asketræets rod med det menneskesyn, som bærer folkehøjskolen. Vi finder det syn dybest og klarest udtrykt i evangeliet. Her er mennesket — uanset stand og kår, uanset fag og erhverv — regnet for en så dyrebare værdi, at den Almægtige har sat alt ind for at få lov til at leve sammen med mennesket. Den gamle sandhed blev hørt som noget nyt af den unge Kristen Kold. Og så blev livet med det samme en forunderlig sag. Nu fik han mod til at holde skole, også højskole. Fordi det samme lys over menneskelivet bestemte Grundtvigs vældige gerning, kunne Kold i glæde og tak oplyses af Grundtvig og i ham se sin store lærefader.

Grundtvig var dagens mand. Han var altid aktuel. Samtidens store politiske, nationale og religiøse bevægelser tog han stilling til. Havde han levet i dag, ville han have talt

om Forenede nationer og Nato, om nazisme og kommunisme, om Tidehverv og Lindhardt. Men hans langsyntet blik så disse hændelser i historiens sammenhæng, og han vurderede dem ud fra sit menneskesyn. Og hans menneskesyn var det mosaisk-evangeliske.

Det er en let sag at påvise forskellen mellem Grundtvigs højskoletanke, som den finder udtryk i hans højskole-skrifter fra omkring 1840, og Kolds måde at holde højskole på, men dels levede Grundtvig længe nok til helt at anerkende virkeligheden i Kolds højskole, dels fik hans tanker om opdragelse ofte de rigeste udtryk i hans skolesange. De mosaisk-evangeliske klange er grundakkorderne i hans mægtige sangværk. Det menneskesyn, som vi møder her, er den danske folkehøjskoles rod. Findes der nogen, som ikke kendes ved denne rod, men som i øvrigt befinder sig vel ved at leve i højskolens kraftige træ, så skal jeg ikke skære bort. På et sundt og kraftigt træ kan der nok indpodes kviste af særdeles fremmed beskaffenhed, og kvistene kan vokse til store grene og syne meget. Hvad vi da ser af træet, kan efterhånden antage sære former. Det støder ikke mig. Jeg foretrækker det frit voksende træ i det åbne engelske landskab for det omhyggeligt beklippede træ i den franske have. Men atter må jeg sige: des større krone, des mere kræves af roden. Den må have plads — i bredden og navnlig i dybden.

Jeg nævnte før, hvordan faghøjskolen har bredt sig, mens „de rene højskoler“ er blevet reduceret i tal. Folkehøjskolens menneskesyn kan dog meget vel komme klart frem i faghøjskolen. Jeg har mødt det syn klart og varmt i nogle af vore sygeplejehøjskoler, ligesom det syn var bærende for bygmester Andreas Bentsen, der i en lang årrække var leder af en stor fagafdeling ved Vallekilde højskole. Ja, det kan vel tænkes, at højskolens livssyn kommer klarere frem i nogle faghøjskoler end i nogle af de såkaldte rene højskoler. Jeg er dog overbevist om, at højskolebevægelsens fremtid vil afhænge af, at den rene højskole bevarer sin sundhed og

styrke. Den vil være som roden, hvorfra hele træet, hele bevægelsen, skal hente liv og styrke. Formodentlig vil vi i de kommende år se endnu flere faghøjskoler opstå, og nogle rene højskoler vil måske bukke under. Den samlede højskolebevægelse kan forhåbentlig tåle en fortsat udvikling i den retning. Men vi bør ikke afvise den mulighed, at udviklingen kan nå et kritisk punkt. Hvis de rene højskolars tal skulle skrumpede ind til en for lille flok, og hvis man ved kommende lederskifte ved fagskolerne skulle falde for fristelsen at vælge forstander efter faglige kvalifikationer og ikke efter menneskesynet, så vil der komme en tilstand, da — for at blive i billedet om træet — roden er svækket i forhold til den store krone.

Højskolen møder i disse år megen sympati og anerkendelse. Men sympati er et lunkent ord, og anerkendelse kan man ikke leve af. Højskolen kan kun leve, *hvis ungdommen og dens lærere længes efter et møde, hvor det fælles ærinde er det personlige liv*. Så skal jeg iøvrigt aldrig prøve på at indeklemme dette ærinde i bestemte og faste formler. Men så længe danske unge drives af en urolig trang til livsforståelse, og så længe der er lærere, som tør påtage sig det ansvar i ord og gerning at lære de unge, hvad der er værd at elske, så længe vil den rene højskole bestå. Jeg har en fast overbevisning om, at der altid vil være brug for en sådan fri skole for voksenalderen, og en fast tillid til, at højskolen sådan forstået vil bestå. Højskolen er i sin idé så genial og i sin virkeliggørelse — alle skrøbeligheder til trods — så velsignet, at den ikke vil blive taget fra os. En gang sat ind i vort folk vil den leve til sene slægter. Men lever højskolen i ens sind, så ønsker man, at den må bringes ud til andre, at den må få tilslutning, stor tilslutning. Og da spørges der om gamle elevers troskab og kærlighed. Det skal mine ord munde ud i: at vi, som fik højskolen kær, vil prøve, om vi kan lade vor kærlighed gå videre til andre. Det er ingen sag at gå med godt budskab. Vel kan vi møde

hindringer — modstand og navnlig lunkenhed og ligegyldighed, men er vi trofaste mod højskolen, kan vi færdes med god samvittighed, for vi tror, vi kalder til en gerning, som er til lykke og gavn for dansk ungdom.

— Jeg begyndte med at sammenligne højskolen med aske-træet i Vallekilde højskoles have. Et billede kan være oplysende og tjenligt. Men det følger sjældent virkeligheden til vejs ende. Således ej heller her. Asken faldt, og træ efter træ vil falde i den gamle have. Men det er vort håb og vor tro, at den danske højskole, og Vallekilde med den, vil bestå, at generation efter generation vil samles her, at som vi fik rige minder at takke for, vil der undes os en god fremtid.

Luffe Grosen.

Korskirken i Vallekilde 75 år

1882 — 8. oktober — 1957

I Vallekilde valgmenigheds arkiv opbevares en lille rød billet med følgende tekst: „Korskirkens indvielse den 8. oktober 1882 kl. 9 $\frac{3}{4}$. — Eftermiddagsgudstjeneste kl. 2.“

Forud for udstedelsen af dette adgangskort ligger der en lang forberedende udvikling.

I begyndelsen var ordet: Budskabet om en gudskabt verden og et gudfrelst menneskeliv. Engang fik dette budskab her i Danmark i en betydningsfuld genopvågning i et kæmpe og stærkt bevægeligt menneskesind, og fra Grundtvig udgik der en kristenmenneskelig indflydelse til mange af hans samtidige. En af dem var en ung teologisk student, *Villiam Johan Hoff*, som blev kirkegænger i Vartov, og da han efter endt eksamen blev hjælpepræst hos sognepræst *Honoratus Bonnevie* i Vallekilde-Hørve, bragte han den grundtvigsk-prægede forkyndelse til denne egn. Han prædikede i sognekirkerne og holdt historiske foredrag i kommunens skoler, og de nye toner hørtes af folk og rørte ved en længsel efter at komme ud af den tørre og stive kirkelighed, som den tid var præget af, og ud i et personligt og glædeligt gudsforhold og et levende fællesskab mellem de kristne.

Videre kunne der så fortælles om, hvordan Hoff igennem skræddersvend *Jens Pedersen* fra Fårevejle kom i forbindelse med den unge feltdegn *Ernst Trier*, og hvordan det førte til, at Trier byggede folkehøjskolen i Vallekilde. Der-

ved begyndte et langt og frugtbart samarbejde mellem de to. Meget forskellige har de været i væsen og temperament, men de har udfyldt hinanden på en smuk og gavnlig måde. Man må vel skønne, at Ernst Triers strålende og inspirerende personlighed betød meget for valgmenighedsdannelsen og kirkebyggeriet, men også hos den stilfærdige og milde Hoff må der have været en stor og personlig styrke. Det var dog ham, der som den første brød isen for det ny; og da han i 1873 rejste til Ubberup for at blive præst ved den nyoprettede valgmenighed dér, var en kreds af kirkegængere i Vallekilde og Hørve blevet så stærkt knyttet til ham, at de løste sognebånd til valgmenigheden i Ubberup.

Om kirkefærden til Ubberup i den følgende halve snes år kunne de gamle fortælle mange festlige træk. Enkelte kirkegængere tog de ca. 3 mil til fods, men ellers samledes man hveranden søndag ved gadekæret i Vallekilde og andetsteds om lange høstvogne, som fragtede folk til kirke. Mange af højskoleeleverne, der kendte Hoff som taler på højskolen, gik til Snertinge, hvorfra en vognmand kørte dem resten af vejen; var der for mange til vognen, skiftedes man til at løbe ved siden af. På hjemturen, hvor vognene fulgtes ad, blev der sunget salmer og højskolesange, og folk langs vejen rystede på hovedet af det besynderlige optog.

I længden følte det dog som et savn at have kirken så langt borte. En hjælp blev det, at Ernst Trier gik ind på at prædike hveranden søndag på højskolen, og her samledes foruden skolens folk også mange fra omegnen. Men på et menighedsmøde i 1882 besluttede kirkekredsen at bygge kirke i Vallekilde, så at Hoff kunne komme dér og lede gudstjeneste. Sagen havde været drøftet i nogen tid, men så snart der var taget beslutning, gik det stærkt med byggeriet, som også fremmedes tidsmæssigt og økonomisk, ved at kredsens medlemmer ydede personlig indsats ved jordarbejde, kørsel m. v. Menighedsrådet holdtes 5. februar. Grundstenen blev lagt 28. marts, kransen hejstes 19. juni,

og kirken blev indviet 8. oktober. Kirkens bygmester var håndværkerhøjskolens leder *Andreas Bentsen*, næsten alle håndværkerne var Bentsens elever fra vinterskolen, som efter endt skoletid var indkvarteret på gårdene og hos Bentsen, og det er værd at mindes, at under hele byggearbejdet samledes de hver morgen hos Bentsen om morgensang og trosbekendelsen.

Kredsen, som byggede kirken, bestod af 99 personer. Flere var der ikke, og det må for dem både økonomisk og åndeligt have været en vovelig bedrift at indlade sig på. Ville samarbejdet bestå, når den første tids begejstring havde lagt sig? Men deres tro og offervilje blev ikke beskæmmet. I 1895 var kredsen blevet så meget større, at det blev muligt at danne *selvstændig valgmenighed med egen præst*, pastor *Thorvald Helveg*, som efter at have været præst og lærer blandt danske i Amerika var blevet lærer ved Vallekilde højskole. Og i år kunne Korskirken holde sin 75 års fødselsdag.

Om indvielsesdagen har *Andreas Bentsen* fortalt i kirkens synsprotokol, og hans beretning derom blev læst i Korskirken ved festgudstjenesten 8. oktober i år. Men her skal nævnes, at over den flok mennesker, som havde båret kirkebyggeriet, og for hvem det i særlig grad var en højtidsdag, er der bevaret en fortegnelse, som ikke er uinteressant at sammenstille med den Lindhardtiske karakteristik af valgmenighedsdannelserne som en udpræget gårdmandsbevægelse. Listen omfatter 31 ægtepar og 37 enkeltpersoner. Mellem dem er kun 15 gårdmandspar og en ugift gårdmand, medens de 16 ægtepar samt de 36 enkeltpersoner, altså godt $\frac{2}{3}$ af medlemmerne, er anført med en anden livsstilling, nogle af dem var højskolens lærerstab, og ellers var det husmænd og håndværkere, sypiger, tjenestekarle og tjenestepiger, en boghandler, en gartner, en landinspektør, en fisker.

I Hoff's senere år havde han pastor *Carl Koch* som med-

hjælper, og Koch gjorde også tjeneste i Vallekilde, bl. a. læste han med konfirmanderne. Om Helveg er der fortalt mig nogle træk, der vidner om et varmhjertet og hastigt sind. To af dem anføres her, det første fra en mindeartikel af højskolelærer Vald. Bennike: „Når fru Helveg bagte pandekager, så man ham med en blikspand på armen ile op ad den stejle bakke til nabobyen Bjerresøs fattiggård for at delagtiggøre de gamle i herlighederne, inden disse blev kolde. På denne vandring mødte han en dag sognepræsten, der spurgte ham, hvad han egentlig havde så meget at gøre på fattiggården, da de gamle koner jo ikke hørte til hans menighed. „Alle gamle koner kommer mig ved“, svarede Helveg uden at betænke sig og ilede videre.“ — Det andet udspillede ved et efterårsmøde på højskolen, hvor en taler „udlå“ Ingemanns „Reinald underbarnet“ så håndfast, at Helveg rejste sig, hvid i ansigtet af harme, og råbte: „Jeg protesterer! I den hellige poesis navn: Jeg protesterer!“, hvorefter han med faste skridt forlod salen. Jeg misunder ikke mødets leder, Povl Hansen, som med nogle udglattende ord skulle motivere foredragets fortsættelse. — Og jeg forstår ud fra sådanne træk det indignerede svar, Helveg gav sin søn, da han havde konsulteret ham for en nervøs hjertelidelse og fik råd om at undgå sindsbevægelser: „Tror du, man kan være præst og undgå sindsbevægelser!“

Men iøvrigt er Vallekilde valgmenigheds historie ikke en præstehistorie. For en ordens skyld nævner jeg, at Helveg i 1906 efterfulgtes af *Henry Fonnesbech-Wulff*, som i 1923 blev biskop i Roskilde stift, og efter ham var *Niels Pedersen* præst indtil 1940, og fra 1941 har jeg været det. Men præsterne har afløst hinanden, ligesom andre har gjort det: Kirkebetjening, formænd, højskolefolk, rejsesstaldforpagtere — og de øvrige kirkegængere. Jeg tror, at de skiftende præster ligesom alle de andre først og fremmest har haft en lykkelig viden om at være „en af kirkegængerne“, taknemmelige over at være med om en gudstjeneste og i en kristen

samhørighed, hvor en guddommelig kærlighedsserklæring og kærlighedsvilje fortætter sig i den forkyndelse, som udgår fra de indstiftede handlinger: dåb og nadver.

Og disse handlinger forvaltes af *menigheden*. Det var bygmesterens idé at anbringe døbefonten i kirkerummets centrum, så at menigheden danner kreds om dåbshandlingen, og stående dér sammen med de andre kirkegængere falder det præsten naturligt, at han ikke siger „jeg“, men „vi“: Vi døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn! — Og at heller ikke nadverhandlingen kan være forpagtet af præstestanden, bliver siden Fønnesbech-Wulffs tid anskueliggjort ved, at kirkesangeren deltager i uddelingen. Hans — såvel som præstens — „ordination“ dertil består i, at menigheden har bedt dem udføre denne tjeneste.

Og til menigheden hører også børnene. Eller hvorfor sige „også“? Kristus gav dem en forrang fremfor de voksne. Og ved hver dåbshandling siges hans ord: „Lad blot jeres rollinger komme til mig, det må de ikke hindres i“. Men er ikke også nadveren at „komme til ham?“ Helvegs datter, der døde som 13-årig, fortalte på sit sygeleje sin mor, at hun ofte havde været ked af, at hun ikke måtte følges med sine forældre til nadveren, men at hun i al hemmelighed havde nærmet sig dertil: når hun efter endt gudstjeneste blev sendt over for at hente blomsterne fra alteret, knælede hun ned på knæfaldet, sådan som hun havde set nadvergæsterne gøre det. — Måske er det sjældent, at børn *føler* det så stærkt, men derfor kan deres *behov* være lige så stærkt som de voksnes, lige fra de er helt små. I Korskirken har man for 15 år siden taget konsekvensen af dette syn og ladet indbydelsen lyde til børnene, og det hører nu med i kirkebilledet om søndagen, at forældrene tager deres børn med til nadverbordet. Og for mange forældre er det blevet en glæde og tryghed, at de ikke længer *hindrer dem deri*.

I kirkens børnestue, hvor dåbsbørnene lægges hen, mens

forældrene og faddere følger resten af gudstjenesten, hænger et par billeder fra feriekolonien „Enebærhuset“, som er bygget (i 1948) og vedligeholdes af valgmenigheden ved frivillige bidrag, efter at man allerede fra 1930 havde haft københavnske børnehavebørn på sommerophold, først i Starreklinte skole og senere i Fårevejle friskole.

Mellem kirke og højskole har der været nær forbindelse fra Hoff's og Trier's tid og til nu, bl. a. udtrykt i, at både *Ernst Trier*, *Povl Hansen* og *Uffe Grosen* har prædikeret i kirken, når præsten havde fri. — Til sognepræst og sogne­menighed har forholdet været skiftende. Af Hoff's embeds­bog, opbevaret i Ubberup valgmenigheds arkiv, ses tydeligt, at den daværende Vallekilde-præst har været højst irriteret over valgmenigheds­postyret, hvorimod det om den præst, der råbte Helveg an på kirkebakken (provst Jensen), er noteret, at han indsatte Fønnesbech-Wulff som præst og „i sin tale viste stor velvilje over for menigheden og med­gav den såvel som dens præst sine bedste ønsker“. I hans spor er andre fulgt, ikke mindst den nuværende sogne­præst, og også adskillige nabopræster. Og blandt menige folk er det vist i tidens løb blevet den almindelige opfat­else, at der er plads til menigheder med hver sit ansigt, og at der er arbejde nok for hver af dem.

I byggeåret strømmede der gaver ind til kirken: kirke­klokke, lysestager, altertøj m. m. Sølvvinkanden er en gave fra højskolens sommerpiger i 1882, og døbefonten kom fra to værkførere på Bornholm, som tidligere havde været elever. Også siden hen er der modtaget mange gaver til at gøre kirkerummet smukt og festligt, dels fra enkeltpersoner, dels ved frivillige indsamlinger: et harmonium i 1893, af­løst af et pipeorgel i 1942, det fine kirkeskib „Effata“, Mette Clausens altertæppe m. v. — Den største fællesgave var ombygningen, der afsluttedes 1920. Den begyndte med, at man i 1915 vedtog at lade det gamle alterbillede restau­rere, og den endte med, at i 1920 var kirken helt ombygget.

Under ledelse af arkitekt *Ivar Bentsen*, søn af kirkens første bygmester, blev kirken høj og lys, fornyet med hvælvinger, apsis og våbenhus, tagrejsning og spir blev forhøjet, og i apsisvæggen indsattes kirkens skønneste smykke, tre glasmosaikvinduer af *Joakim Skovgaard*, fremstillende de dødes opstandelse ved Kristi genkomst.

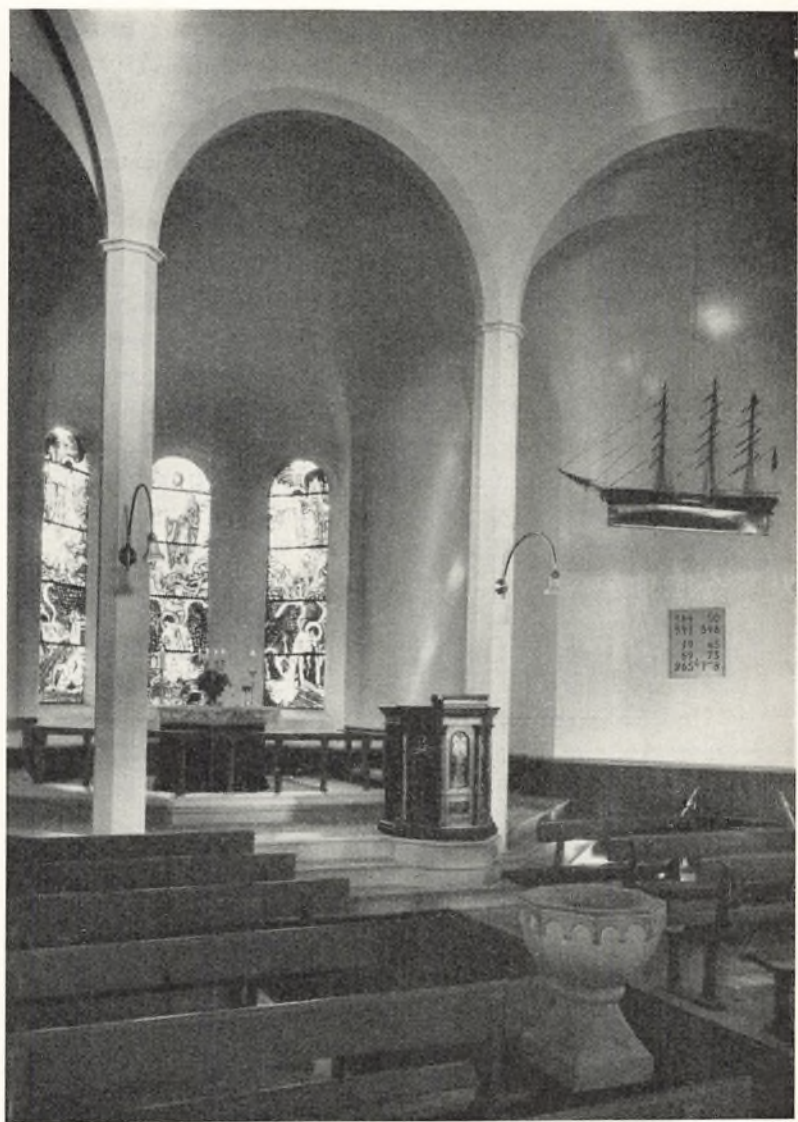
Skal der ellers nævnes navne? Iblandt dem, som var i „lang og tro tjeneste“, har været *Troels Sams*, som var formand i 20 år, gartner *Aksel Kragh*, som var kirkesanger i 48 år, friskolelærer *Jens Kramer*, som i 32 år førte menighedens regnskab. Og *Karen Nielsen* har spillet orglet siden 1911. Men hvem kan ellers måle, hvor der blev ydet mest? Den jævne kirkegænger, som aldrig overtog nogen særlig post eller formåede at udtrykke sig ved menigheds-møderne, men som til samværet i kirken og andet steds medbragte sit hjertes tro og et ydmygt ønske om at fylde sin plads i et kristent fællesskab — de er alle værd at minde i de stunder, hvor vi standser og ser os tilbage.

Under altergulvet, i et glas med tilslebet lukke, er skrevet nogle linjer af salme 115 fra Israels salmebog:

*Ikke os, Herre, ikke os,
men dit navn giv ære,
for din kærligheds og sandheds skyld.*

Erik Gelting-Hansen.

— her skal du hente

En menighedskreds opstod og fandt hinanden i et fællesskab. En kirke blev bygget, ikke så høj og lys som den vi samles i nu, men det var højtid at bygge den, og det var lykkeligt at mødes i den. Og rundt om i hjemmene blev nye tanker tænkt, og gammel kristenglæde blev draget frem.

Når det nu var to betydelige kristne personligheder, Hoff og Trier, der bragte dette hertil, kunne der melde sig det spørgsmål: Blev det så en persondyrkende menighed, blev det sådan dengang og også senere, at det mest gik ud på at finde personligheder, udefra og inde fra kredsen selv, og være optaget af dem? Den fare måtte gemme sig i selve den måde, det begyndte på. Men jeg mener at kunne sige med historisk ret og ud fra personligt indtryk, at i det store og hele er den fare her på stedet blevet lykkeligere undgået, end man kunne have tænkt sig. Ganske vist må det med sandhed nævnes, at der blev en tid senere, da den idealistiske og idealiserende persondyrkelse blev almindelig i Danmark og heller ikke gik udenom stedet her. Men den satte sig ikke mere fast, end at man kom sig af den igen. Nogle af de afværgende og sammenvirkende årsager mener jeg at kunne skimte, men jeg er ikke i stand til at overse det hele. Men jeg er i stand til at glæde mig over det. Og samtidig med, at vi takker Gud for dem, der lagde grund, må vi også sige tak for, at de ord, som blev lagt under altergulvet, aldrig er blevet glemt. At de af Guds hjælp virkelig har været grundord og en grundtone her fra tid til tid.

Af prædiken i Korskirken på dens 75 års dag 8. oktober 1957.

Jeg har nogle gange i denne tid siddet og set på det lille adgangskort til den 8. oktober 1882. Og det har slået mig, at der på det skelnes mellem kirkeindvielse om formiddagen og *gudstjeneste* kl. 2. Det samme går igen i et brev, som er opbevaret fra en, der var med den dag. Kan også dette tages som et vidnesbyrd om, at fra første færd har gudstjeneste for menigheden her stået som noget, hvor der ikke blot prædikes og synges, men det egentlige er en samhørighed om dåb og nadver? Og derfor ville man på kirkens første dag ikke nøjes med en indvielsestid, men man ville straks igang med en *gudstjeneste*, og der var børn, som skulle døbes, eller som var blevet hjemmedøbt, for at de kunne blive fremstillet den dag: Døbefonten, anbragt af bygmesteren som kirkens urokkelige midtpunkt, og nadverbordet mod øst — de blev begge taget i brug den dag, som det, der først og sidst var bygget kirke for — som det, der for gudstjenesten og for hele det kristne menneskeliv, som skulle leves ud fra den, skulle være det samlende og det bærende og det bestandigt fornyende.

Dette syn kendte de første, og det kendes endnu blandt os. Vi kirkegængere, såre almindelige eller mere særprægede folk, er dem, som kommer og går, så længe vor tid er, og på den plads, vi hører til på så længe. „I går vi kom, imorgen alt er vore dage sammentalt“. Men de indstiftede frelseshandlinger med den tale, de fører — de stod der, da vi kom, og de står der i dag og bliver stående, når vi er gået herfra. Dem vil der altid kunne synges om, at „det er sandt, og det er stort, det har Jesus Kristus gjort“.

Og det er så, hvad vi har at tage imod og bruge. Det er *arven*. Vi har også *traditionerne*, og nogle af dem skal vi værne om og støtte os til, og nogle af dem skal vi bryde, når de ikke længere dur til at bruges. Vi skal hverken dyrke personer eller traditioner. Men vi skal se for os, at om alt andet tidsbestemt og menneskepræget skrælles fra, da står der i stille renhed disse handlinger, som er Guds eget værk,

indstiftet af hans søn og opretholdt af hans ånd, sådan at de i evig nyhed kan være Guds handlen med os og Guds tale til os.

Og det, som de siger, denne dåb og denne nadver, er, *at de kristne er nogen, der bliver gjort noget ved af Gud, og som sætter hele deres tillid til det, som han i almægtig kærlighed har gjort for dem og vil gøre for dem* — hele deres tillid i livets lyst og nød og det eneste at gå døden imøde med. Som det blev sagt på Pinsedagen, siger vi nu om sakramenterne: Vi hører dem tale om Guds store gerninger — og det på vore egne menneskesprog, så vi kan høre, at det er os, det gælder.

Det er sakramenternes forkyndelse, som i enfoldig styrke afvæbner den menneskelige selvvirksomhed og siger: *her skal du ikke bringe, her skal du hente*. Det eneste, du skal bringe med, er dig selv. Og det er ikke nogen anstrengelse, ikke ud over den, som det kan være — hvis du er voksen — at ryste sløvhed eller frygtsomhed af dig og komme afsted. Men er du der først, er det stedet, hvor alle anstrengelser er upåkrævede. Det er den dybe hvile for sjæl og sind, at her skal et menneske intet andet være end sig selv, som han er, og som han er blevet. Intet skal der lægges til, og intet skal der trækkes fra. Her er støvtrådeværket i Guds hånd, og hvad han vil gøre derved, råder hans kærlighed og sandhed for.

Det er dåbs og nadvers forkyndelse iblandt os — til al forfængeligheds rodgående ydmygelse, til udfrielse af frygt og bekymrethed, til oprejsning af håb så høje, at vore ord bliver tøvende, når de skal udsiges. O vidundertro! — Og al anden forkyndelse, som vi fører overfor hinanden og skal prøve på at føre ud fra bibel og salmebog og anden overlevering og ud fra egen bearbejdelse — al anden forkyndelse måles og justeres med det mål, som rækkes os fra døbefont og nadverbord. Hvis den stemmer dermed, er den sand og kristen og vel værd at modtage; hvis den

skurrer derimod og vil drage os tilbage til hedensk selvtilid og hedensk selvbekymring, er den fremmed og overfladisk narreværk og vel værd at afvise, da er den støj og støvet vind, der hvor der skulle være klart og stille for Guds ansigt.

Dette skal vi hjælpes ad med at opfange og tilegne os, og af Gud selv er det indrettet sådan, at vi *kan* hjælpes ad dermed. Med at finde ind der, hvor Gudsriget er så rent og højt som en efterårshimmel over os, og hvor det eneste, der bryder stilheden — eller rettere forhøjer den — er som når vi hører en bæk i græsset. Og når vi finder derind og drikker af bækken, går vi sammen ud derfra, og noget derfra følger med os, en hemmelig viden om livsgådens løsning, en bundfred nedenunder al lyst og smerte, som venter os på vejen. Og så, for at blive i det samme billede: når vi har badet vore øjne i bækken, kan det virke, at vi ser på hinanden anderledes klart end før. Ja, at vi ser hinanden — som dem, der er lige for Gud, lige uværdige og lige elskede — som dem, der ikke er skabt til ensomhed, for i Guds tanker hører vi sammen — som dem, der derfor skylder hinanden al god og nødvendig tjeneste.

Og da kan et kirkehus, bygget af menneskehænder og brugt af mennesker, som ingen ære tør tilegne sig — da kan det blive Guds navn til ære, for hans kærligheds og sandheds skyld.

Erik Gelting-Hansen.

Toyntbee og Grundtvig

I disse år kommer der en vrimmel af bøger, hvis forfattere mere eller mindre er gået ind i vor fælles tragedie. Det gælder adskillige digtere, og det gælder nogle historikere også. De søger at finde et andet indhold i livet og historien end udviklingslære og naturligt fremskridt. Mest kendt herhjemme er englænderen Arnold J. Toyntbees forsøg derpå, „Historien i nyt lys“, „Kulturen for domstolen“. Hans vide udsyn kan have megen tiltrækning på en, der har været i kast med Grundtvig som historiker. Hvad Toyntbee ser i historiens gang, er, såvidt jeg kan lodde bunden i hans tanker, en stadig løbende udvikling i forholdet mellem mennesker og Gud. Han sammenholder den ene række hændelsesforløb efter den anden fra alle nuværende og forsvundne kulturers liv jorden over og fra de første østerlandske storsamfund til vore dages industrialiserede „vesterlande“. Han har måttet erkende den stadig genkommende rytme i kulturernes historie og belyser da med sine skildringer kulturernes oprindelse, vækst, sammenbrud og opløsning. Kredsløbet er en lov i historien for ham som for Grundtvig, der talte om barndom, ungdom, manddom og alderdom som folkeslagenes rytmer. Begge ved de, at menneskenaturen arter sig lovbundet som al anden natur, men ingen af dem kan affinde sig med natursynet som den fulde løsning på menneskelivets forløb i historien. Den er for dem også andet end naturhistorie.

For Grundtvig at se var hans samtid begyndt at slå ind på den „Daarekiste-Viisdom“ at ville behandle alle menne-

sker ens, fordi de var underkastet „Menneske-Naturens Love“. Følgen bliver „ikke blot en grændseløs Forvirring i hele Tankegangen om Menneske-Livet, men en Afmagt og en Modløshed, hvor det gjaldt om at kæmpe“, og „des lettere bliver det aabenbar for en Voldsmand ... at giøre alle Folk til sine Trælle“. Han øjner den store fare, som hele Europa svæver i, for at blive opslugt af Rusland og ser, „at Menneske-Livet i det Nittende Aarhundrede har begyndt at føle sin Fare og samler sine sidste Kræfter i en Døds-kamp, for, om mueligt, at afværge Ulykken. Det kan imidlertid ikke lykkes, med mindre man opdager Roden til det Onde i den splittergale, umenneskelige Betragtning af Mennesket som en blot Maskine“. Skønt man godt ved det lige fra Middelhavet til Nordkap, „så er det dog kun i Danmark, man har opdaget den menneskelige Oplysning, der ene formaaer at overvinde den umenneskelige og at styrke Menneske-Livet til Fuldførelsen af sin store Løbebane til Verdens Ende“. Denne oplysning om „hele Menneske-Livet“ omfatter såvel „dets Evner som Hjælpeskilder“, altså dets naturgrund, som dets „rette Bane og Bestemmelse“, der for Grundtvig er et personligt vidnesbyrd om dets tilhørsforhold til Gud. At bringe en sådan oplysning ind i folkelivet er „den danske Sag“, „som er Menneske-Slægtes eneste Redning“, „og derfor vil og maa det Danske Folkeliv blive reddet ved det guddommelige Forsyns Styrelse, der ikke kan opgive sin Plan med Menneske-Livets Udvikling fra den dybeste Dunkelhed til den højeste Klarhed, og ventelig vil den store Kamp, som nu er begyndt mellem Østen og Vesten, i det hele vende Bladet“, så den menneskelige oplysning „vil faae Overhaand i hele Christenheden“.

Trækker Grundtvig end en meget stor vekselsel på, hvad Gud efter sin plan „vil og må“, er der storsyn i hans tanke. For det første ser han, at naturens kredsløb tager os, hvis vi nøjes med at tro på naturlovene for det ensartede i alt menneskeliv, og for det andet, at der i vort tilhørsforhold til

Gud er en udvikling i gang mod højere klarhed over livets sande indhold og mål. I tro til, at Gud vil noget med ethvert menneske og folk, bliver hans historiesyn en forening af det naturlige kredsløbs love og Guds fortløbende udvikling af „Menneske-Slægtens Erfaring“ om „det guddommelige i Menneske-Naturen“ til „al den Klarhed, de... i Støvet kan modtage“. Med et sådant syn på historien vil der ustandseligt være fare på færde, for er noget af skaberen egen ånd og vilje blandet ind i menneskenaturen, må det betyde, at den først kan lære „sin Gud og sig selv at kende“ ved frit at handle med sin egen og omgivelsernes natur i ansvar og skyld for Gud. I Grækenland og Rom endte man med at forkaste barndoms- og ungdomstidens anelser om menneskenaturens slægtskab med et guddommeligt ophav og valgte i stedet at holde sig til „den dyriske Selvklogskab“ og kun tro på, at alt går op og ned eller rundt og rundt efter naturens love, så de til sidst fik magten med folkelivet. Det samme „maatte blive Gangen i den ny Verden som i den gamle, ... maatte blive Gangen, siger jeg, hvis vi ikke kunde blive kloge, dels ved andres ubodelige Skade og dels af egen Skade, mens den endnu er forvindeligt; men det véd jeg, vi kan, og det tror jeg, vi vil, og derfor er det ikke længer i Fortvivlelse, men med lyse Forhaabninger om Fremtiden, jeg nu ser tilbage paa Fortiden“. Sådan tør han sige i fast tillid til, at vi er udstyret med frihed til at forme med på hinandens fremtid og tillige har fastholdt vore hedenske forfædres anelser om dobbeltheden i os og yderligere fået dem klaret i lyset fra hans liv, der blev historiens midtpunkt, fordi det hverken før eller siden er blevet gentaget. Kristi liv løftede den uforanderlige, lov-bundne kredsgang i historien af sine hængsler og gav den samlede menneskeslægt et fremadskridende levnedsløb med et fælles fremtidsmål: „I Jesu navn, da tungen gløder ...“. Siden lyset kom ind i menneskelivet, er intet sket i vor historie, som ikke enten stod dette lys imod eller også lod

sig vejlede deraf, så langt evnerne rakte. Hvor helt grundtvigsk at bruge vendingen „blive klog“, når man af skade får mere klarhed over en guddommelig hensigt med menneskelivet.

Hvad Grundtvig så som en begyndende fare, kan vi i dag se som noget, der er sket. Vor kulturs mennesker valgte at tro deres selvklogskab i stedet for at blive kloge ved Guds hjælp, nogle i åben kamp mod kristentroen, andre ved at anvise Gud en plads som vogter af borgerlig moral eller som en lidt tvivlsom garant for en plads hinsides, om det, man selv kunne klare, alligevel ikke skulle slå til på det sidste stykke. Tragedien er sandelig nået hen mod sidste akt, og vi er ubønhørligt piskede til at spille den til ende og selv dræbe det liv, hvis naturkræfter vi har givet os i vold i tro på, at de selv ville styre fremskridtet.

Det her skal ikke være nogen istemmen af den selvmedlidende jammer, der høres både herhjemme og fra Amerika, om, at nu skal vi til at være rigtig kristne, for at Gud kan belønne os ved at redde os fra det sammenbrud, vi selv har skyld for. Der er mere af dyrisk angst i de toner end af ærlig vilje til at se tragedien, som den er. Vi er så indgroede i vor egen tids „ånd“, at vi anser tro for et hjælpemiddel for os til at føre kulturen frem og op. Kristentroen var jo drivkraften i den vesterlandske kulturs tilblivelse og vækst, indtil vi kunne selv og ved hjælp af den nye verdslige tro på menneskets egne egenskaber skabe dens nuværende højde. Herom siger Toynbee noget mærkeligt.

Hvad om vi forsøgte den stik modsatte tankegang på historien. Hvad om kulturernes opståen og selvforskyldte fald snarere end at vise, hvilken tro der har været deres tjener, er Guds hjælpemiddel til at give os mere og mere klarhed over det liv, han vil opdrage os til at få del i.

Toynbee, der af selvoplevelse kender tiden før 1914, da historien hvilede trygt i det voksende fremskridt, er som enhver af os i dag dybt grebet af de ufattelige lidelser, de

højest udviklede mennesker har ført hinanden ud i. Et ord af den græske tragediedigter Aischylos slår ham: „Erfaring kommer gennem lidelse“. For hans tanke melder sig da de tider, hvor menneskers arbejde på at skabe store kultursamfund brød sammen, da afmagt og knuste politiske håb var menneskers hverdag. Da den sumeriske kultur gik i opløsning, vandrede Abraham ud mod sin forjættelse. Under en opløsningstid i Ægypten fik jødefolket Moses og den gamle pagt. De østlige kulturers opløsning fostrede lidelsesreligioner, der føjedes ind i jødedommen, hvis endelige indhold blev til, da alle håb om Davidsrigets genopstandelse syntes knuste under det babylonske fangenskabets sorg og græmmelse. Det romerske riges lange opløsningstid er fuld af lokale mysteriereligioners forvirrende kalden. Netop derved kunne den højeste oplysning om Guds rige til alle fattige af alle folkeslag vinde ørenlyd midt i en selvdyrkende, bundfortvivlet verden. Er det da kulturernes opgave ved deres kredsløbs ende under magtkampenes bitre smerte „at tjene som trin i en fremadstræbende åbenbaring af en stedse dybere trosviden og af den nådegave, at vi kan handle efter denne indsigt, så har ... kulturerne fuldbdyrdet deres hverv, når de først har bragt et højere trosliv til verden“.

I en række slægtled har vi med vore menneskerettigheder og mellemfølelige idealer, vort demokrati og dets afart kommunismen „klamret os til kristen praksis uden at leve i den kristne tro“. De har deres rod i troen på Guds riges komme og kan ikke stå, når den dør. Det erfarer vi i vort slægtled. Men „hvis vor vesterlandske kultur går under, kan man forvente, at kristentroen ikke blot vil overleve den, men at den vil vokse i visdom og omfang som følge af den nye oplevelse under den jordiske katastrofe“. Måske, drister Toynbee sig til at sige, er det vor kulturs historiske formål „at forsyne kristentroen med et fuldstændigt verdensomfattende modstykke til Romerriget“, i hvis sam-

menbrudsårhundreder oplysningen om Kristus kunne spredes til alle folk, der var under dets magts indflydelse.

Evangeliets ord vil altid være omlejret af mennesketanker, og det er kommet til os ved nogle få, der har haft Jesus på afstand, da de skrev. Intet under, at det siden blev opblandet med mange ikke-kristne forestillinger, som det stadig bærer på. Med voldsom styrke har de sidste slægtled oplevet, hvad mennesker *kan* gøre ved hinanden. I smerten derover trænger ordet om, hvad mennesker *skal* gøre ved hinanden, ofte klarere frem. Mange arbejder i disse årtier på at rense det. Skal det videre ud?

Toynbees tanke om den fredadskridende åbenbaring til mennesker om Guds rige ligger nær op ad Grundtvigs ord om udvikling mod den højeste klarhed. Der kan nok findes uoverensstemmelser mellem dem i ordvalg og forskelle i stof, men tilliden til den røst, de har valgt at lytte til, fører dem til samme historiesyn: de historiske kredsløbs inddragelse i en fremadskridende oplysning for alverdens folkeslag om det rige, der ikke er af denne verden. Dette er vel den hidtil største mennesketanke om historiens indhold, blevet til i lyset fra det ord, som tog bolig i et menneske, der var barn som vi, blev voksen mand og led døden.

I et billede samler Toynbee sit historiesyn: igennem tiderne drejer hjulene ustandselig rundt og rundt, tilsyneladende i cirkler, når hjulenes gang ses fra deres eget centrum, men i virkeligheden er de til for at bære en vogn, der skal fremad, og hjulenes kredsløb fører den hen over stadig nyt land, så de i kraft af at høre sammen med vognen aldrig kommer til at gentage deres egne cirkler, men må følge vognens bane, og ingen lov siger, at også den må være en cirkel, fordi hjulenes bevægelse er det. Det kan se ud, „som om de hjul, hvorpå den kører op mod himlen, er de jordiske kulturers periodiske sammenbrud“.

I samspillet mellem menneskenaturen og den fortsatte åbenbaring af Guds sande væsen, hver gang der i menne-

skers lidelsesstunder åbner sig vej for en ny oplysning, „er der visselig udtømmelige fremskridtsmuligheder her i verden“. Det er dette åndelige fremskridt her på jorden, vi beder om, når vi siger: ske din vilje, komme dit rige ...

Både hos Grundtvig og Toynbee finder man en fast tro på, at mennesket ikke alene er i stand til at tage imod Guds nåde og en voksende oplysning, men også til at handle derefter. Grundtvig fastslår den historiske erfaring om „Christendommens mageløs velgørende Virkninger i det daglige Liv og dermed paa det borgerlige Selskab“. Toynbee ved nok, at Guds rige aldrig kan virkeliggøres på jorden, fordi vi altid vil være nødtte til at organisere os med anvendelse af mere eller mindre magt i vore samfund. Klares imidlertid for os vort tilhørsforhold til Gud, vil det få følger for vort forhold til andre mennesker. Det „åndelige fremskridt vil ... medføre langt større sociale fremskridt end det, der kan nås på nogen anden måde“, ikke ved nogen ændring i „menneskets uforbederlige natur“ — vores udrustning lader ikke til at have forandret sig i historisk tid — men ved den mulighed, der tilbydes os til „at komme i nærmere samkvem med Gud og blive mindre ulig ham ved hjælp af den erfaring, der kommer gennem lidelsen“. Fordi vi har fået en oplysning om menneskelivet, som hverken grækere eller romere havde, har vi også fået muligheden for at forme livet på jorden på en helt anden måde end de. Skal riget af denne verden fortsat fuldbyrde sig selv efter naturens nøgne magtlove? Eller skal vi gøre et forsøg på at bygge så meget som muligt af Gudsriget ind i den verdensstat, der ligger foran os?

For den, der har lyttet til Grundtvigs tale om ordet, der daglig skaber menneskelivet og giver os et medskabende ansvar for vort eget og andres liv, vil Toynbees vendinger ikke lyde som galmandssnak, skønt man rigtignok må sige, at vi i nogle slægtled ikke har været forvænte med sådanne ord om historiens indhold. Måske kan vi også tænke på

Grundtvigs sang om de ædles æt, der altid forynget trodser kredsløbet mellem vugge og grav og er parat til at kappes med de bedste i kampen mod al dødsmagt, og om livsoplysningen, der „med Vorherre, som ler ad spot“, skal lykkes, så de små alt hernede kan „vokse i kræfter, stige derefter, højeloft nå“.

Fra Grundtvigs egen historieskrivning og fra højskolernes historie ved vi, hvor snublende nær det med et sådant historiesyn ligger at give efter for fristelsen til at lade „Guds finger“ optræde i historiens gang som årsag mellem andre årsager. Det er den slags verdsliggørelse af Gud, som ofte har styrket naturtroens påstand om, at Han kun var et tankefoster af menneskenes trang til at vide sig i sikkerhed på den rette vej. Gud — om man da tror Ham — lader sig ikke fatte af vore tanker som en genstand eller en historisk kendsgerning, vi opholder os udenfor. Han er ingen årsag som andre, vi kan beskrive. Hans spor i historien unddrager sig vor erkendelse, som kun sikkert evner at fatte den natur, den selv er en del af. Det, vi kan erkende i historien, er, hvad mennesker, der troede Gud, har sagt og gjort, og hvem kan endda afgøre, hvormeget deraf, der skyldes naturlig klogskab og menneskeligt skøn, og hvormeget der skyldes Guds egen oplysning til dem.

Alligevel hører det til et kristenmenneskes erfaring, at Gud gør noget ved ham, så han måske vælger anderledes, end han ellers ville have gjort, når han skal gøre noget med andre menneskers liv, blot ligger det uden for hans naturlige fatteevne, hvad der er Guds riges komme, og hvad der er af ham selv. Derfor er heller ingen i noget af det, han gør, unddraget skyld, om han så nok så meget mener, han gør Guds vilje. Men derfor kan heller ingen, han være sig nok så klog på denne verden, gøre noget mere uklogt end at benægte Guds fortsatte, skabende opdragelsesværk i historien ved sine midler. Det er akkurat ligeså umuligt som at ville hente bevis for sin tro på Guds magt i historien ud

af en eller anden begivenhed, man selv fortolker. Guds magt i historien er ikke et spørgsmål, der kan afgøres med historisk eller naturhistorisk viden. Det afgøres derved, om den enkelte vil høre skaberordet eller ej, lyd det i tro eller forhærde sig imod det i vantro. Måske skal det høres påny gennem et tykt lag af skikke og tanker, der har lagt afstand mellem Gud og os, stoppet ørerne og lukket for synet.

Da Winston Churchill udnævntes til æresdoktor ved universitetet i Oslo i maj 1948, sagde han: „Jeg blev født i det 19. århundrede, og jeg delte dette århundredes håb og tillidsfulde tro. Men det 19. århundredes håb er tilintetgjort, er borte. Tilbage har vi dette frygtelige 20. århundrede.“

Kan vi da undgå sidste akt af vor tidsalders tragedie? Jeg ved det ikke. Men at vi står overfor en af de store udfordringer, der efter Toynbees historiesyn er vendepunkterne i historien, er givet. Den vil kræve alle vore evner, og måske kan vi derved blive klarere oplyst om menneskelivets mål. Det eneste, vi sikkert ved, er, at hver enkelt af os har det fulde ansvar for, om han vil høre nogle gamle ord, der for 1900 år siden brød ind i en verden af stivnede mennesketanker, og vokse med dem i tillid og lydighed. Og det eneste sikre resultat, vi kan regne med at se for vore øjne, er et støvtrådeværk. „Resten er tavshed“, siger Shakespeares Hamlet. Tror vi Guds ord, er resten Hans, der er mægtig i de svage.

*Som aldrig så lang er nogen dag,
at aften jo er i vente,
så haver det lys og solbjergs-lag,
som Gud udi v e r d e n tændte;
men immer det dages dog påny,
hvor hjerterne morgen vente!*

Jørgen Jessen.

Begejstringens skygge

I en tid med besættelse og krigsfrygt vokser en trang til at stå sammen, stærke følelser besætter efterhånden flere og flere, den enkelte føler fællesskabet med et stadigt stigende antal mennesker, man finder berøringspunkter langt uden for egne politiske, sociale, økonomiske og kulturelle stier — foreningslivet styrkes talmæssigt. Man opdager, at der er brug for andre os vildt fremmede, som kan hjælpe i det arbejde og mod det mål, der er indsatsens stræben. Målene forenkles, andre har brug for vor støtte, vi har brug for andres, alle kommer hinanden mere ved, men på færre og færre områder, og derfor er det ofte svært at holde sammen på en forenings store kreds den dag, det ydre pres tages væk, den dag, krigsfrygten er ovre sit højdepunkt.

Efter første verdenskrig kom en krise i ungdomsarbejdet, men denne krise blev med udgangen af tyverne forvandlet til en ihvertfald talmæssig fremgang for de mange ungdoms- og gymnastikforeninger landet over.

I 1945 sluttede besættelsen af Danmark, spændingens og begejstringens tid var delvis ovre, nu skulle foreningslivets hverdag atter stå sin prøve. Men det er ikke let at omstille på få øjeblikke, og vi måtte i det følgende ti-år se en dalende interesse og talmæssig tilbagegang, da den nationale festdragt blev afløst af hverdagens mindre spragledede.

Fyrrernes begyndelse gjorde os begribeligt, at vi måtte være fast forankrede i det lokale for at kunne yde en indsats, der rakte videre, man kunne kun løfte effektivt, når man løftede i flok.

Fyrrernes slutning gav os lyst til at forsøge en løsning af andre og på sin vis større opgaver, og der var mange, der mente, det ville gå for langsomt mod målet, om man ofrede sine kræfter i den lille kres, og derfor søgte mange ud af det afgrænsede hjemlige miljø, og der gik en art opløsning i lokal-foreningernes arbejde. Det var svært at byde på arrangementer og underholdning, der kunne skabe den spænding og begejstring, der havde præget 10-årets begyndelse.

Halvtredserne startede med en næsten total mangel på dem, der var unge under krigen, og de, der var aldrende nok til at have høstet erfaringer fra forrige krig, følte ofte uden forståelse for nutidens ungdom med dens særlige problemer, og de kom ikke langt med at fortælle om „de gode gamle dage“, for det var ofte svært for de unge i foreningsarbejdet at fornemme den begejstringens flamme, de ældre talte så meget om.

Mellemkrigstidens ungdomsarbejde var så helt ulig det, der levedes før 1914, det havde de lidt ældre efterhånden affundet sig med, da de opdagede, at det ikke var ringere, blot anderledes, men nu er de, der dengang var ældre, blevet at betegne som gamle, og for dem kniber det at forstå, at de unge af idag skal have lov til igen at ændre lidt ved traditionerne. Mange vil gerne støtte ungdomsarbejdet, men kun på den basis, de selv har kendt, og det er ikke nok for de helt unge.

Den flok, der nåede de voksnes rækker i trediverne og fik fyrrernes begejstring i de år, hvor begejstring kan besætte, havde svært ved at klare sig i magsvejret, der fulgte på den mere end friske brise. Mange søgte havn, og en del gik fra borde, og det fik til følge, at vi endnu i dag mangler nogle årgange — netop dem, der i de senere år normalt ville have stået ved roret i ungdoms- og foreningsarbejdet, den generation, der aldersmæssigt står mellem de højeste og de laveste aldersklasser, og som derfor havde haft muligheder for at formidle tanker og handlinger dem imellem.

I foreningsarbejdet står disse to aldersklasser ofte for langt fra hinanden til at kunne få en udbytterig samtale igang, det kan højst blive til et råb i ny og næ over det tomrum, som er opstået ved en foreningsmæssig lidet aktiv aldersklasse.

Hvad jeg her skriver skulle nødigt blive en hyldest til krigens tid og en fordømmelse af de passive årgange, for skal vi gøre foreningsregnskabet op fra krigsårene, hører eftervirkningerne med passivitet også med — en begejstring er vel altid ensidig, og det ensidige har det negative i sig, idet det skaber uholdbare værdiforskydninger, når man samler hovedinteressen på et enkelt og begrænset område, der ikke tilnærmelsesvis kan dække det behov, ungdomsarbejdet må stille under normale forhold.

Som en protest mod tidens mangel på tilpasning til den nuværende ungdoms selvprægede behov må håndfaste begreber som Anderumper og Læderjakker ses. Og det er ikke blot storbyerne, der kan møde med „afsporet“ ungdom, de findes også i landsbyerne, og det er en glæde idag at kunne skimte en alvorlig forståelse for, at det ikke er nok, at vi lidt ældre sidder derhjemme og fordømmer de unges mangel på pligt- og taknemmelighedsfølelse. Vil vi støtte ungdomsforeningsarbejdet, er det ikke nok at stille lokaler og idéer til rådighed, vi må med i arbejdet, ikke som uforsonlige ledere, der udelukkende vil søge arbejdet oprettholdt ved traditionelle fester og møder — vi må sætte os ned, hvor unge er sammen, vi må lytte til deres samtaler, se at komme med i disse for at finde ind til de unges særbehov, så der er en mulighed for at gå dem i møde. Vi skal ikke falde på knæ for deres ønsker, men vi skal søge at forstå dem, så det er muligt at finde et fælles udgangspunkt. De unge lytter gerne, når der er noget at lytte til, men det kræver, at vi taler et sprog, de forstår, og om emner, der kommer dem ved.

For ofte har vi doceret vor egen viden og meninger, for

sjældent har vi haft tid, mod og lejlighed til gensidigt befrugtende samtaler. For ofte har vi isoleret os i det vandrette plan blandt jævnaldrende, for sjældent har vi givet os stunder til vandringer i det lodrette plan med de skiftende aldersklasser. Isolerer vi os, vil vi snart få nok i vor egen lille-verden, og enhver menneskelig udvikling til gavn for andre, men ikke mindst til glæde for os selv, vil standse.

Vi skal ikke gå ind i et ungdomsarbejde af pligtfølelse, vi skal ikke bare gøre det for De Andres skyld, for det er der ikke megen kraft i. Holder vi af de unge og vil prøve at forstå dem, da er der en opgave til os, da er der berigelse at hente — og så længe vi har vilje til at ville samarbejde, fordi vi kan se, det virker gensidigt befrugtende, så længe hører vi til blandt de unge, så længe er der ikke tale om De Unge og De Gamle, for da går alle op i en større helhed, hvor hver enkelt kommer de andre ved, alle betyder noget for alle i det lille begrænsede samfund, der aldrig bliver så isoleret, at det virker snærende, for man bygger omkring en lodret akse, hvor der stadig er tilgang og afgang — hvor der er bevægelse, hvor der er liv, og De Gamle kan aldrig blive et ord med negative biklange.

Men det kræver en indsats. I de fleste af de ungdomsforeninger, hvor livet idag leves rigt, er de ældre og de yngre gået op i en større enhed, stadig med hver sit særpræg, men med respekt for hinandens tænke-, handle- og væremåde. I disse foreninger ser man altid adskillige af styrelsesmedlemmerne møde op ved hvert eneste festarrangement og ofte i kortere eller længere tid ved hverdagens faste ugentlige mødeaftener — det giver forbindelser, der kan bygges på, man oplever og forstår hinandens små og større besværligheder og glæder. Den gøren og laden, der er særegen for den enkelte aldersklasse, smitter af og beriger.

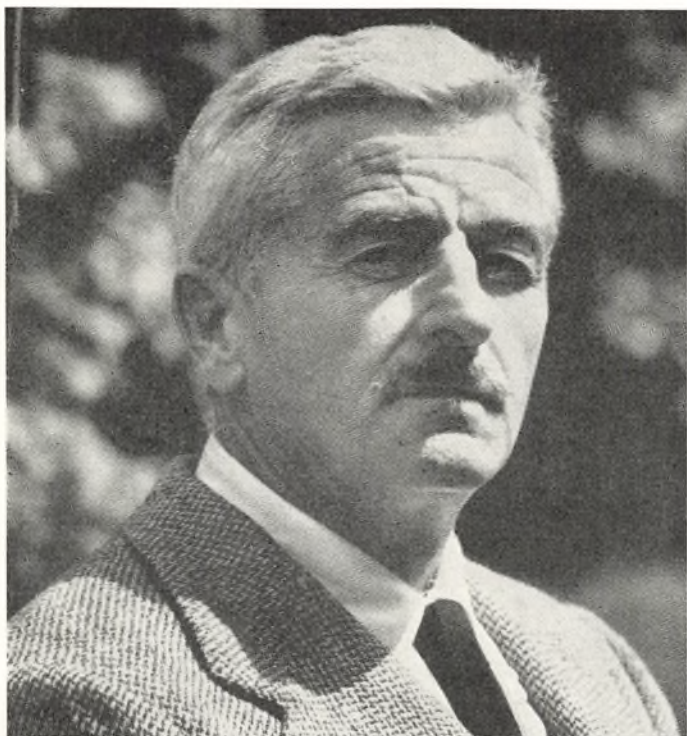
Den store, men også farlige, begejstrings skygge, som er faldet over den sidste halve menneskealder, fortrænges nu langsomt af det stille lys, der vokser frem, hvor man lader

pligten give plads for hende eller ham, der holder af og har evner til at lytte til forskelligartede pulsrhythmer på aldersklassernes lodrette stige — og som forstår, at vi kun beriges, om vi stadig møder en udfordring fra andre rytmer. Og kun den kan stadig give fra sig, der stadig modtager.

Skyggen har vi over os endnu, den er en art miljøskaide fra krigens tid, vi kan komme ud af, om vi vil det, og der er lyspunkter mange steder. Det står til os at bestemme skyggens fortsatte styrke og udstrækning.

Erik Knudsen.

Om William Faulkner

og baggrunden for hans forfatterskab.

Forfatteren og nobelpristageren *William Faulkner* er en spinkel, lavstammet mand, helt hvidhåret, med et vejr-bidt ansigt og glødende brune øjne. Han blev født i en lille sydstatsby for 60 år siden, og man kan med rette sige, at han er kommet af godtfolk, for både hans oldefar og bedstefar var fremragende repræsentanter for sydstaternes kalvekrøs-prydede overklasse. Denne overklasse mistede imidlertid under den amerikanske borgerkrig i 1860'erne

sin rigdom og magt; og da William Faulkner kom til verden, havde den kun minderne tilbage om fordums herlighed. Det blev derfor Faulkners lod at vokse op i skyggen af mindesmærker over krigens døde og med en lammende bevidsthed om et nederlag. Han længtes væk mod en verden, hvor man handlede og ikke blot mindedes, og under første verdenskrig meldte han sig derfor til det canadiske flyvevåben. Men under kampene på vestfronten blev han skudt ned; og med en hofteskade til varig erindring om krigen sendtes han hjem til Mississippi. Her var man fuldstændig uberørt af krigen og levede stadig kun på minderne, så Faulkner kunne ikke falde til ro i sin nye tilværelse som student ved universitetet. Han brød af, og i de følgende år vagabonderede han overalt i staterne, prøvede alle mulige håndværk uden synderligt held og skrev i ny og næ digte. Først og fremmest gjaldt det for ham at fjerne sig fra erindringen om krigens gru, men også om at komme væk fra bevidstheden om sydstaternes tragiske skæbne. Rastløs rejste han fra sted til sted, indtil han efter nogle års forløb endelig indså, at man hverken kan rejse fra en virkelighed, man engang har mødt, eller fra et land, hvis skæbne man fra fødslen er bundet til. En tilsvarende erkendelse findes udtrykt — omend i en anden sammenhæng — i den unge danske lyriker Thorkild Bjørnvigs digt til Kim Malthe Bruun:

*Hvor rejse hen? Vi bor ved Tidens Ende,
 hvor alle piner alle med Begær,
 forpasset og erindret, uden Varme.
 I Aske ligger Hjertets Ager hen,
 og som en vældig dagblind Flagermus
 vil Jorden tumle ind i Dødens Skygge.*

Faulkner vender hjem til sydstatene for at blive. For at dyrke den forsømte jord — og for at skrive.

Han faldt til ro i Oxford, en lille by i Mississippi, hvor

han siden har passet sit landbrug på gammeldags vis og samtidig skrevet de mange romaner og noveller, som i 1950 gav ham Nobelprisen i litteratur. Det vakte megen undren, at netop han fik tildelt den fornemste litterære udmærkelse, der findes. For på det tidspunkt blev han næsten ikke læst mere, og de fleste mente, at han manglede det idealistiske sigte med sit forfatterskab, som dynamitfabrikant Nobel netop havde ønsket at belønne. Om rigtigheden heraf står det enhver frit selv at dømme, men Faulkners forfatterskab og dets baggrund er så særpræget, at det fortjener en nøjere omtale. Og baggrunden er da først og fremmest sydstaternes ulykkelige forhold.

Sydstaterne er i dag U.S.A.'s fattige slægtninge, men oprindelig hørte de til den rigeste del af Amerika. Frugtbar jord, et ideelt klima og megen billig arbejdskraft gav til sammen den økonomiske basis for en fornem herregårdskultur med de karakteristiske, skarpe skel mellem livet, som det udfoldede sig blandt de stolte, sabelbehængte kavallerer og sødt-rødmende frøkener i krinoline — og tilværelsen i plantagerne hos negerlaverne. Nordstaterne udviklede sig derimod til et nøjsomt håndværker- og industri-samfund; og da borgerkrigen udbrød i 1861, var den derfor ikke blot en krig om ret eller uret i spørgsmålet om negerslaveriet, sådan som man almindeligvis antager. Det drejede sig lige så meget om aktuelle spørgsmål som told eller frihandel, den enkeltes frihed eller hensynet til fællesskabet, og i allerhøjeste grad om et opgør mellem to forskellige livsformer, den aristokratiske i syd og den folkelige i nord.

Krigen varede i fem år og endte, som det vil vides, med sydstaternes totale nederlag. En fjerdedel af alle voksne mænd havde mistet livet, flertallet af de smukke plantageejendomme lå afbrændte, og al kapital i landet var forsvundet. Værst af alt var dog, at befolkningen øjensynligt havde mistet viljen til at leve på de nye vilkår og i ste-

det søgte trøst i minderne. Negrene blev nu frigivet, men de havde ikke længere eksistensmulighed, for i mellemtiden mistede sydstaterne deres hidtidige stilling som verdens største bomuldsproducent. Andre lande havde benyttet sig af borgerkrigen til at stjæle kunderne og overtage markedet, og i de følgende år blev jorden mere og mere udpint, befolkningen stadigt sløvere og de sociale vilkår efterhånden direkte fortvivlede. Et lille luvslidt aristokrati slikkede sårene, mens de fattige og forhadte negre og et stadigt voksende tal af endnu fattigere hvide, indvandrede landarbejdere møjsommeligt forsøgte at bjærge føden. Syd-staterne var tilsidst én stor, mosgroet kirkegård, hvor et ubehersket had parterne imellem var det eneste synlige tegn på liv.

Selvfølgelig har nordstaterne forsøgt at bedre forholdene. De to verdenskrige har ikke mindst bidraget til at ændre billedet i gunstig retning, og i de allersidste år har højkonjunkturerne gjort meget til at bringe liv i det døende land. Men stadig er gennemsnitsindtægten pr. indbygger 30 % mindre i syden end i de andre stater.

Det siger sig selv, at en forfatter fra sydstaterne må præges helt ind til knoglerne af disse forhold. Han kaster sig ikke over andres problemer, for han har nok i sine egne. Men han kan have forskellige hensigter med sin digtning. For eksempel kan han benytte sit forfatterskab til at minde den øvrige verden om et forsømt land og samtidig rejse krav om bedre sociale og økonomiske kår for syden. Det har da også været målet for mange fremragende skribenter. En helt anden mulighed består i at lukke øjnene for den aktuelle nød og i stedet hengive sig til at dyrke minder fra den strålende fortid. Det er en meget anvendt og populær fremgangsmåde. Men Faulkner betræder ingen af disse veje. Han hader nordstaterne og skal derfor nok vare sig for at optræde som socialagitator. Men at lukke øjnene for virkeligheden ligger ham lige så fjernt. Ved ordet historie

forstår han *meddelagtighed* og ikke flugt fra øjeblikket. Han må snarere betragtes som en sydstaternes Heimdal, der kalder sine folk til dåd! Men det er ikke lyrisk hornmusik, man hører fra ham; nej, han står på denne valplads og forkynder de ældgamle sandheder om livet. Han trygler og truer sine landsmænd til at gøre op med de nye moralnormer: egoisme, løgn og brutalitet og viser i sine bøger det forfærdelige svælg mellem livet, som er, og livet, som det kunne være. Derfor er hans forfatterskab tragisk (og det er noget andet end pessimistisk). Tragedien tager sin begyndelse, mener han, da den første skibsladning slaver duver over Atlanterhavet. Tragedien fortsætter med, at de to racer, hvide og sorte, glemmer Guds plan med dem; da de — for at bruge Jakob Knudsens udtryk — mister deres rodfæstethed, stjæler fra hinandens kultur og blander blod. Og tragedien kulminerer endelig med borgerkrigen, da nordstaterne vinder — ikke blot den militære sejr, for den var givet på forhånd, men da nordstatsmentaliteten med dens gølge civilisation sejrer over de gamle pionerers sans for hæderlighed, tolerance og medmenneskelighed. Igen kan der være anledning til at citere Thorkild Bjørnvig, hvis strengt bundne form nok er forskellig fra Faulkners løsere prosastil, men som alligevel i sine vers røber en nærbeslægtet opfattelse af tiden. Følgende strofe tolker klart Faulkners situation, da han begynder sit forfatterskab:

*Skygger hvisker ved Skygge ...,
i Mørket Afsindet gror;
Dybder aabnes, forfærdet ser jeg
min Skæbnes skridende Spor.*

Når han derfor så ofte med forkærlighed beskriver underligt forkrøblede mennesker, er det ikke i psykologisk øjemed, men fordi disse brutale og afstumpede personer er symboler på moderne amerikanere. „Det er jo *jer*, jeg skil-

drer!“, kan man næsten høre ham hvæse. Og man tror ham. Således kan han formelig sprutte af had under beskrivelsen af den moderne, „frigjorte“, unge pige; men når han møder modsætningen, den unge pige, som er det modsatte af frigjort, nemlig bundet til dette liv med kærlighed og pligtfølelse, bliver han ærbødigt og nænsom. Overhovedet er Faulkner modsætningernes mand, brutalitet veksler med kærlighed og skønhed med hæsighed. Men erkendelsen af tragedien er hans vigtigste forudsætning. Først når man har erkendt tragedien, har man mulighed for at komme videre i sit liv, for så har man også påtaget sig ansvar for ulykken — og ikke placeret skylden uden for sig selv.

Handlingen i mange af Faulkners bøger er henlagt til en lille by, han kalder for Jefferson. Den er nok en almindelig sydstatsby, men samtidig et univers med mangfoldige typer og karakterer, hvis gode og slette handlinger vi følger fra bog til bog. I romanen „Ubuden Gæst i Støvet“ fra 1948 befinder vi os da også i Jefferson. En gammel neger er lige arresteret for mordet på en hvid mand. Det er ikke urimeligt, for han er pågrebet ved liget af den myrdede med en pistol i hånden. Jeffersons borgere er rasende og truer i bogstaveligste forstand med bål og brand. Havde det været et mord på en neger, ville de have reageret adskilligt køligere. Men den gamle neger tager det roligt; i forhøret erklærer han sig uskyldig og afgiver en forklaring, som dog hverken sheriff eller sagfører tror på. Men det gør en lille dreng, som negeren engang har reddet fra druknedøden. Han beslutter, egentlig modvilligt, men alligevel ud fra sin taknemmeligheds- og retfærdighedsfølelse at ville opklare sagen. Han får to hjælpere, en jævnaldrende legekammerat og en fin, gammel dame, (for børn og gamle er efter Faulkners mening de eneste, som kan føle medlidenhed og trang til retfærdighed i det moderne samfund) — og nu drager de tre detektiver i mulm og mørke

30 km ud på landet, til den kirkegård, hvor den myrdede ligger begravet. De vil nemlig på grundlag af negerens forklaring bevise, at mordet har fundet sted med en anden pistol end den sigtedes. Det bliver et mareridt af en nat, men om morgenen er sagen fuldt opklaret, og negeren bliver sat på fri fod. Drengen er imidlertid ikke længere den samme. Han er i nattens løb blevet voksen. Ved at tage sagen op vovede han sig ind i de voksnes verden, og derfra kan ingen vende tilbage. Den barnlige uskyld er nu forsvundet og erstattet af erfaringen, de voksnes erfaring. Og det er nok et dårligt bytte, men der var ingen anden vej, hvis han skulle være tro mod sin opfattelse af ret og uret.

Foruden den meget spændende handling rummer bogen også Nobelpristagerens syn på racespørgsmålet, og det er lidt mere nuanceret, end vi er forvænt med. Faulkner foragter nemlig den „amerikaniserede“ neger, som ukritisk tilpasser sig de hvides tankegang og levesæt og derved kasserer sin egen kultur. Han mener, at negeren ved at skifte kultur bytter sig til noget ringere og dermed bliver et ringere menneske. I stedet for tålsomhed og kærlighed får han overfladiskhed og egoisme som egenskaber. Med sin udprægede ansvarsfølelse erkender Faulkner sit ansvar for ulighederne i behandlingen af hvide og sorte, men påstår iøvrigt, at regeringen med sine skole- og lighedslove har gjort mere skade end gavn; her mærker man igen hans had til nordstaterne. I „Ubuden Gæst i Støvet“ siger han: „Han (negeren) og vi (de hvide) burde gå i forbund: tilbytte ham resten af de økonomiske og politiske og kulturelle rettigheder, som tilkommer ham, med en tilbagevenden af hans evne til at vente og holde ud og klare sig, leve videre i tilværelsen. Så ville vi stå stærkt; sammen ville vi beherske De Forenede Stater. Vi ville frembyde en front, der ikke alene var uigennembrydelig, men ikke engang kunne trues af en masse mennesker, som ikke længere har andet tilfælles end et fanatisk pengebegær og en dybtlig-

gende frygt for en national karakterbrist, som de skjuler for hinanden bag højtstående snak om et flag“.

Vel kun de færreste af os kan dele Faulkners synspunkt. Men det er dyrekøbt og fortjener at respekteres. Det udspringer ikke af en overlegenhedsfølelse, men snarere af respekt for Skaberens plan med os mennesker, her opfattet af en stor digter med en stærk personlighed.

To andre af hans bøger, der findes oversat til dansk, skal omtales her. I novellen „Bjørnen“ oplever vi sammen med en dreng spændende bjørnejagter i Tennessee's skove. Hvert år drager man ud for at fange og dræbe den legendariske gamle bjørn, „Old Ben“. Man véd godt, det ikke vil ske, før den rette mand kommer til, men alligevel tager man afsted. I denne Faulkners mest poetiske bog, ser vi hans drøm om et værdigt samfund: en verden af frie mennesker, som alle lever i respekt for hinanden og for naturen. Og ikke mindst får vi et fortættet indtryk af en slægts historie. I romanen „Vilde Palmer“ diskuterer han frihedens problem ud fra den betragtning, at frihed for nogle bliver en tvang, og modsat, at tvangen for andre kan virke befriende. Her, som i andre af Faulkners romaner, er man ikke enig med ham i synspunkter, men bjærgtages af hans særegne poesi og evne til at skabe levende mennesker.

Faulkner har altid måttet finde sig i at blive vurderet negativt. Der har været almindelig enighed om at betragte ham som en kynisk iagttager med et pessimistisk livssyn. Uanset om dommen nu er rigtig eller forkert, er det i hvert fald forkasteligt at bedømme en digtnings værdi ud fra dens filosofi. Digtene har krav på at blive vurderet på grundlag af deres digtning; filosoffer ud fra deres tænkning. Selvfølgelig er det rimeligt at beskæftige sig med en forfatteres tanker om livet, det ville være urimeligt ikke at gøre det, men det vedkommer ikke i egentligste forstand hans poesis kvalitet. Johs. V. Jensen er det klassiske eksempel på en forfatter, hvis filosofi er en tynd kop the, men hvis

digtning er vidunderlig. Og hvad nu Faulkner angår, er det endda snarere sådan, at hans tilsyneladende kynisme dækker over en mandfolkeblufærdig omsorg for mennesker i nød. Men han er ofte svær at læse, og det er måske årsagen til den koldsindige vurdering. Selv om det ikke gælder i særlig grad for de her nævnte bøger, har han ofte en „uvane“, som består i, at han simpelthen skriver, hvad der falder ham ind, — og i den rækkefølge, det falder ham ind. Replikker, handlingsforløb og hans egne kommentarer flyder sammen i én stor blanding uden synderlig tegnsætning og afsnitsdeling. Men så megen retfærdighed er der dog til i verden, at det er umagen værd at læse sig gennem værkerne.

Spørger man nu, om Faulkner er en folkelig forfatter, må man først gøre sig klart, hvad man forstår ved ordet folk. Piet Hein siger det sådan:

*Folk, ja det ord er tåget og fortolkeligt.
En del vil gøre folket mere folkeligt,
end folk nu er — og andre vil i trods
forstå det som: enhver — undtagen os.*

Men uanset, hvordan man nu vil belaste ordet, er både „Bjørnen“ og „Ubuden Gæst i Støvet“ folkelig litteratur i den forstand, at værkernes poesi og tankerigdom er tilgængelig for alle, der vil give sig tid til at følge forfatteren på hans vimmelskaftede rejse. Og så kan man undervejs erklære sig uenig med Faulkner i hans opfattelser eller måske mene, at hans sydstatsidealer er antikverede. Det er ikke så væsentligt, men væsentlig er hans evne til at skabe digtning, og med den kan man ikke diskutere. Den har til gengæld lov til at stille spørgsmål til os. For, som Sven Lange sagde engang: „Af poesien har man kun lov til at fordre eet: at den er poetisk“.

På disse sider er kun fortalt om enkelte træk ved Faulkners store forfatterskab. Vi har ikke mødt ham i skildrin-

ger af brutalitet og perversitet, til gengæld er der andre, som aldrig er kommet længere i læsningen af Faulkner. Handlingsforløb er meget svære at referere for hans vedkommende, og ikke mindst må man selv læse sig til den poesi, som gør den omstridte Nobelpristagers bøger til så uforglemmelig kunst. Her skulle de tre omtalte værker være en god begyndelse.

Bjørnvig lader i et digt sit ene skeptiske jeg fortælle sit andet jeg, hvor ussel og ringe tilværelsen er for menneskeheden, hvis man ellers bruger sine øjne. Da svarer digtrens andet og sande jeg:

*Beslut dig, o Hjerte, til mer end du véd og kan se,
vort Liv: en uendelig Optakt, som værdsætter, skaber.
Er Sandheden dér, hvor vi skuffes, fortabes og lider,
er Døden det dybeste. Kunde vi længes mod noget,
som ikke, bag flimrende Ønskers Teater var til?
Det findes. Vil vi betale dets Pris?*

„Vil vi betale dets pris?“ Dette spørgsmål har William Faulkner brugt sit liv til at stille os.

Carl Georg Veit.

Alle Vallekilde-venner sendes de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår!

Herdis og Carl Georg Veit.

Lærken

Fra min skolegang husker jeg to vidt forskellige billeder af Frankrigs nationalhelgen Jeanne d'Arc. Det ene viser en ung kvinde klædt som kriger i hjelm og brynje; med sin ene hånd styrer hun en hvid hest, i sin anden holder hun det franske liljebanner højt hævet — hele skikkelsen lyser af sejrssikkerhed. På det andet billede står en ung pige lænket på et bål; hun ser op og ænses ikke den hujende folkehob ved foden af brændestablen. Hvem var denne kvinde, og hvilken skæbne havde ført hende fra sejr til dette tilsyneladende så forsmædelige nederlag?

Jeanne d'Arc blev født under den ulykkelige hundredårskrig, der radede mellem England og Frankrig i slutningen af 1400- og begyndelsen af 1500-tallet. Hendes far var en velhavende bonde, og da hun en dag som sædvanlig vogtede får, hørte hun pludselig himmelske stemmer, der bød hende forlade sin fars gård og drage til kongen. Af ham skulle hun kræve ledelsen af hæren, derefter drive englænderne ud af landet og endelig få kongen kronet, så han kunne blive Frankrigs retmæssige hersker. — Nu var det på den tid ikke ualmindeligt, at unge piger i overgangsalderen mente at høre stemmer; det usædvanlige bestod i, at Jeanne adlød disse røster og opfyldte deres krav. Fra en simpel bondepiges stille tilværelse i en lille fransk landsby, hvorfra man stadig kun véd, at hun vogtede kvæg, dansede og flettede kranser sammen med andre unge, dukkede Jeanne nu op hos kommandanten i sit len med et forbløffende forlangende; hun bad om udrustning og følge til at

nå frem til den franske konge, der endnu ukronet så sit rige smuldre under englændernes besættelse. Jeanne kom med guddommelig bemyndigelse for at krone kongen og samle Frankrig. Og forunderligt nok — hun overbeviste alle ved sin stærke personlighed. Hæren fik nyt mod, når hun gik i spidsen for den; ved storm og ved udfald viste hun en dristighed, som måtte undre selv den mest hærdede kriger. Under kampene afslørede hun et sandt feltherregeni, og at dette ærgrede de franske officerer er forståeligt, for krigskunst var på den tid den fornemste af alle professioner; for at blive befalingsmand skulle man ikke alene have afstamningen i orden, men man blev opdraget til soldat lige fra barnsben. Det var forsmædeligt at blive overgået i strategi og soldateryndest af en bondepige, der hidtil havde måttet nøjes med kommandoen over en flok får.

Jeanne fik andre mægtige fjender. Foruden englænderne ønskede den katolske moderkirke at bremse hende, fordi den frygtede, at hun skulle undergrave dens autoritet. Hun hævdede, at hun handlede efter guddommelig vilje, men denne vilje ønskede den katolske kirke at have eneret på.

Englænderne fangede omsider Jeanne, og at hun nu stod helt alene, viser den efterfølgende retssag mod hende. Hun blev sat for en gejstlig domstol, og under forhørene prøvede dommerne på at få hende til at afsværge, at hun var blevet ledet af guddommelige stemmer. Jeanne nægtede, og den 30. maj 1431 blev hun erklæret „udstødt og kættersk“ og øjeblikkelig udleveret til englænderne „med bøn om mild behandling“, hvilket var ensbetydende med døden på bålet. Siden blev hun anerkendt af kirken og ophøjet til helgen, dog først så sent som i 1920. Som Bernard Shaw spydigt bemærker, har den katolske kirke altid haft svært ved at anerkende helgenerne i levende live!

Akterne fra retssagen findes den dag i dag, og af dem fremgår det med al ønskelig tydelighed, at Jeannes dom i

virkeligheden var afsagt, før sagen begyndte. Hendes dødsdom var en politisk nødvendighed, både for englænderne, der var bange for at miste det erobrede Frankrig, og for kirken, der var bange for at miste sjælene. Begge parter sikrede sig hendes død uden tilsyneladende at pådrage sig skyld og ansvar, idet kirken skulle dømme hende og englænderne eksekvere dommen. Men alle retsregler blev pinligt overholdt, alt blev noteret nøje ned, ingen skulle kunne sige kirken på, at den var gået letsindigt og forhastet til værks med at skille sig af med en oprører. Det er fra denne retssags akter, at vi har vor viden om jomfruen fra Orleans. De står som et monument over hende og afslører samtidig hele middelalderkirkens retspleje.

Miraklet Jeanne d'Arc vælter op og ned på adskillige af vore fasttømrede begreber. Vi mener så nogenlunde at vide, hvad der kan og vil ske, alligevel drømmer vi nok alle om, at reglerne engang imellem skal blive sat ud af kraft, at mirakler skal ske og drømme gå i opfyldelse. Med Jeanne *blev* reglerne sat ud af kraft, der er nok af vidnesbyrd om det. Hvem kan da lade være at tænke, at kunne det ske dengang, så kan det vel ske igen; mon ikke der lever et lille stykke Jeanne d'Arc i alle mennesker.

Mærkeligt er det ikke, at adskillige forfattere har følt sig inspirerede af Jannes skæbne — så mange, at der næsten til enhver tid kan findes fire nyskrevne romaner eller skuespil om hende. Digterne har nærmet sig Jeanne-skikkelsen på vidt forskellige måder. Nogle har været mest interesseret i, om stemmerne på marken var virkelige; andre har været optaget af soldaten og politikeren Jeanne d'Arc. Men stærkest har de nok følt sig fængslet af hendes oprør mod kirken.

Franskmanden Jean Anouilh har med sit drama „Lærken“ skabt beretningen om en pige, der ikke svigter sin tro på mennesket og dets mulighed for at kende Gud uden om pave og præst, og som ikke indgår noget kompromis.

Ganske vist formår han med blændende elegance og vid at skildre det lille charmerende kvindemenneske, der med frækhed, snusfornuft og ikke uden storhed formår at bane sig vej til sine mål. Men dybest indtryk gør det, hvor han tegner et gribende billede af en 19-årig pige, der under forhørene bliver trængt op i en krog af sine farlige fjender. Selv om hun ved, at det vil koste hende livet, er hun ukuelig og taler menneskets sag over for den gejstlige domstols øverste, inkvisitoren. For ham er den katolske kirkes fjende ikke djævelen, men det menneske, der trods de bitreste ydmygelser kan sige nej til at bøje sig for en ideologi.

Jeanne havde mod til at trodse et diktatur — måske er det derfor, hun kommer os ved i dag. Sin største sejr vandt hun på kætterbålet — hendes ånd har overlevet det. Det er den ånd, der „som en lille lærke synger under Frankrigs himmel, stående ubevægelig på sine vinger i solen, mens der bliver skudt på den.“

Herdis Veit.

Anno . . .

I løbet af de sidste 3—4 år har der mange steder i landet været udstillinger af de gamle danske håndarbejder, der endnu findes ude i hjemmene.

Det er foreningen „Danmarks folkelige Broderier“, der står bag disse udstillinger, og det er en glæde at se, så mange ting, der er velbevarede. Det er på baggrund af disse udstillinger, jeg vil skrive lidt om navnemærkning og årstal.

Når jeg står med et gammelt stykke håndarbejde i hænderne er navn og årstal noget af det første, jeg ser efter, og hvor jeg synes, det er forkert, hvis jeg intet finder. Heldigvis har de været flinke til at navnemærke og sætte årstal på i gamle dage, det er morsomt at se, hvornår tingene er syet, og hvem der har syet dem.

Fra det 18. årh. stammer de ældste opbevarede navnemærkede bondetekstiler. Foruden tekstilerne ser man i mange hjem skabe og kister, som kan regnes tilbage til tipoldeforældre eller mere, samt de mange små ting i træ og tin, som også tit er forsynet med navnetræk. Foruden den rent praktiske foranstaltning det er at mærke sine ejendele, kan sådan et mærke også virke som en udsmykning af tingen. Selv om navn og årstal i mange tilfælde er sat på, fordi det var skik og brug dengang, så synes jeg nu også, at det fortæller os lidt om vore forfædres glæde over at eje tingene.

Lad os tænke os, at der om et par hundrede år vil blive arrangeret håndarbejdsudstillinger landet over af ting, der er syet i vor tid. Mon ikke kvinderne til den tid vil være lige så glade over at kunne se, hvornår tingene er syet, som vi er nu? Jeg synes, der bør sættes navn og årstal på de broderier, man kan forvente vil holde mere end en menneskealder. Hertil regner jeg ting, der er lagt et arbejde i, og som man vil værne om. Jeg mener ikke, at tingene skal ligge i skufferne og blot tages op for at beses. — Ved fornuftig brug og vask skulle de kunne holde længe.

Det er vel nok almindeligt at sætte navn på sengelinned, duge og servietter, men jeg tror, det er de færreste, der syer årstal på.

På broderede duge, sofapuder, thevarmere o. s. v. kan det også være på sin plads med navn og årstal. Hvis det ikke kan glide naturligt ind i det øvrige broderi, så sæt det i hjørnet af en dug eller på bagsiden af en pude, det behøver ikke at være dominerende, det vigtigste er, at det bliver

sat på. Efter min mening bliver der gjort for lidt brug af de smukke korsstingskranse og rammer, man i gamle dage satte udenom navnet. Disse kranser er oftest syet med rødt og blå bomuldsgarn. Sådant en krans med navn i og årstal ved siden af eller underneden er vældig fin på pudevær og dynebetræk, og sammen med hvide syninger ser det godt ud.

Ligesom man i gamle dage ikke begrænsede navnemærkingen til tekstilerne, men anvendte den på andre ting, synes jeg også, at vi i vore dage burde forsyne de smukke ting, der findes i et hjem, med navn og årstal, jeg tænker på lysestager, vaser, fader o. s. v., sæt det et eller andet sted — diskret eller som dekoration — så man kan se, hvem det har tilhørt og hvornår.

Glædelig jul og godt nytår!

Aase Petersen.

Spænding — afspænding

Gymnastik er og har altid været et meget levende fag — under stadig udvikling. Det er både svært og morsomt at være gymnastiklærerinde i dag, fordi der er så meget forskelligt at vælge imellem inden for kvindegymnastikken. Hver gymnastisk periode har sine ejendommeligheder, sin egen stil og bestemte former, og ethvert system har både sine fortrin og sine mangler. Tiden ændrer sig, og det vil sige, at der stadig — rent fagligt — vil blive stillet nye krav til gymnastikken, fordi udviklingen i samfundslivet medfører, at nye behov gør sig gældende.

Når man skal tilrettelægge gymnastikundervisningen i dag, er man således nødt til at tage i betragtning, at mange, mange mennesker er trætte, nervøse, anspændte og forjagede. Vi elsker jo alle at fortælle, hvor travlt vi har. Vi har knapt nok tid til at tænke. Den enkelte af os har kun ringe anledning til at indvirke på tidens jag, men det er lettere at tillempe sig samfundet, når vi forstår, at meget af det, som presser os ind i det jag, er et led i tidens udvikling, og at vi alle er i samme båd. Afslapningsmentaliteten er måske blevet en fare for os alle. Det er ikke ualmindeligt at høre ord som disse: „Jeg gider ikke — det gælder jo bare om at slappe af.“ Det er sandelig storartet at kunne slappe af, det er en nødvendighed at kunne det for at kunne hvile totalt, men man kan ikke leve af at slappe af. Før eller senere må vi jo alle bestille noget, og da gælder det netop om, at man kan yde mest muligt arbejde med mindst muligt kraftforbrug.

Her er afspændingen af overordentlig stor betydning. Ganske vist siger flere af vore ældre gymnastikfolk, at afspændingen har været praktiseret i gymnastikundervisningen i de sidste 40-45 år, idet al rytmisk bevægelse beror på en veksel mellem spænding og afspænding. Men jeg tror alligevel, det har været uden tilstrækkelig forståelse af, hvor fundamental hele afspændingslæren er. Vi ved dog trods alt mere om muskelspændingerne og deres årsager i dag. Der kunne skrives meget om årsagerne til muskelspændingerne — både fysisk og psykisk — men jeg vil holde mig mest muligt til, hvad vi kan give vore elever i gymnastiksalen.

Vi er unge så kort og ældre så længe, var der en, der sagde fornylig, og det er rigtigt. Hvad er det da, der er behov for i gymnastiksalen i dag? Vi må jo da forme øvelserne efter elevernes behov. Med det samme vil jeg gerne sige, at idealerne forældes ikke, men midlerne gør det. Mit svar må blive det, at man må prøve at lære gymnasterne at arbejde hensigtsmæssigt, give dem en god bevægelsesteknik, altså arbejde økonomisk. Det lyder simpelt, men det er for mange svært at lære. Min erfaring er den, at det sker lettest, når eleverne løses ud af en bundethed, fremfor at tvinges ind i en form.

I gamle dage — det må hver især selv tage stilling til, hvornår det var — tvang vi vore elever ind i en form, da ville vi bearbejde de enkelte kropsafsnit lokalt. Vi havde jo vore bestemte øvelser, vi skulle igennem. Nu vil vi hellere lære dem at opleve bevægelsesglæden. Bevægelsesglæden havde vi også dengang, men vi var mere bundet i bevægelserne. Gymnastikken må skabe muligheder for det løsgørende og bevægende. Vi må sørge for at undgå situationsspændinger, lederen må sørge for, at hver enkelt befinder sig godt og kan „falde til“. Det nedsætter spændingen. Nybegynderen har ingen ordentlig kontakt eller føling med sine muskler. Derfor må vi begynde med at give eleverne

muskelfølelse, d. v. s. lade dem opleve kontrasten mellem spænding og afspænding. Og det må gøres enkelt i begyndelsen, f. eks. ved at løfte armene langsomt til favnstilling, når spændingen og stigningen i musikken ophører, lader vi armene falde ned, afspændende.

Da jeg var barn, lærte jeg at stramme mig op, indtage en tvungen stilling. Nu prøver vi på at lære vore elever at få muskelfølelse, lære dem at nedsætte spændingen, så den overflødige spænding kommer væk. F. eks., prøv at række den ene arm frem, gør den stiv ved at spænde alle musklerne i den og derefter under stadig spænding bøje den, det er et meget strengt arbejde. Hvis man derimod holder armen løst og blot lige smækker den sammen, er det den samme bevægelse, der bliver udført, bare uden anstrengelse, med mindst muligt kraftforbrug.

Vi bør også tænke på at udnytte naturkræfterne — inertie og tyngde —. Totalitetsbevægelsen har mange af os været bange for at kaste os ud i, vel fordi vi ikke har forstået den helt, eller har set andre misbruge den. Men totalitetsbevægelsen har den fordel, at styrken optrænes samtidig med den hensigtsmæssige bevægelse. Man får altså to ting på en gang: styrke og bevægelighed. Og her er det, mange har misforstået afspænding og afslapning. Afslapningsøvelser er betonet nedad. Afspændingsøvelser er betonet opad, d. v. s., at afspændingsøvelser består af et afsæt og et fald, selvfølgelig mere eller mindre. Energiforbruget foregår i afsættet, hvorefter svingkraft og tyngdekraft kan fortsætte bevægelsen, så der kun behøves minimalt kraftforbrug til styring.

Endnu et eksempel, lad os bruge armene igen, da det er deres muskulatur, vi behersker bedst. Vi tager et rundsving, det kan let blive en mekanisk øvelse, så bruger vi knæene ved at bøje og strække dem — indsætter en knægynkning — fødderne bruges ikke, vi mener denne bevægelse så må være total. Men det er først, når afsættet kommer med, at det bliver en ægte totalbevægelse. Der opstår harmoni i

bevægelsesforløbet p. gr. a. afsættet, bevægelsen bliver gennemløbende. Der sker en forskydning af tyngdepunktet, og afsættets kraft er bestemmende for svingets videre forløb. Det kan ses af lederen og føles af udøveren. Der opstår harmoni, der udløses velvære, og derved opstår den hensigtsmæssige bevægelse.

Det er måske ellers svært at tilegne sig den hensigtsmæssige bevægelsesteknik ved at læse om det, men prøv alligevel. Jeg har også kun givet et par eksempler. Gymnastikkens mål har altid været og er stadig det frigjorte, harmoniske menneske, øget velvære både fysisk og psykisk. Med dette for øje må øvelserne bygges op, så de fysisk skaber rimelig styrke, bevægelighed og udholdenhed og modvirker uheldige vanestillinger, f. eks. løftede skuldre, som ofte forekommer, når man sidder og strikker, eller når man kører på cykle. Hvor mange sidder ikke og hænger på en stol, slapt hængende ind over et bord. Sådan kunne man blive ved. Psykisk skal øvelserne give eleverne bedre humør og ophævelse af mindreværdsfølelser.

Kvindegymnastikken af i dag har midler nok til at give de overanstrengte muskler afspænding og til at opøve en hensigtsmæssig bevægelsesmåde, men det allervigtigste er måske det at give vore elever glæden ved at være til

Ane Margrethe Steffensen.

ASTRID NOACK: *Ung mand, der planter et træ*

Skulpturen var under Vallekilde udstillingen anbragt i hjørnestuen. Ernst og Else Triers lille Lene prøver, om den er virkelig: fri naturlighed og strengt bunden kunst

Et nyt kunstværk til højskolen

Afdøde billedhuggerinde *Astrid Noack* står i dag som en central skikkelse i dansk kunst. Hun var et ydmygt, selvudslettende menneske med den sjældne gave at kunne forene en streng, enkel form med det højeste mål af indhold og ånd. At hendes kunst også er højt værdsat andre steder, ser man i indledningen til kataloget for en udstilling, der blev holdt i Oslo et af de sidste år, hun levede. Denne indledning begynder således: „Henry Moore utstillingen er nettopp avsluttet. Nå rykker Astrid Noack inn — og utpå våren kommer etter alt å dømme Marino Marini ... Mon tro om vi ikke dermed har presentert for publikum de tre betydeligste billedhuggere i tiden?“

Når vi her på skolen har fået et af hendes værker, må vi takke tømrermester *Andreas Bentsen* derfor. Han var en god ven af *Astrid Noack*, og han syntes, det var naturligt, at denne figur, der var i hans besiddelse, kom her til Vallekilde. *Astrid Noack* lærte her i byen som billedskærer hos *Hans Olsen*, der var lærer på højskolen. *Andreas Bentsen* er søn af *Ivar Bentsen* og sønnesøn af *Andreas Bentsen*, der var leder af højskolens håndværkerafdeling.

Figuren, som skolen har fået, hedder „Ung mand, der planter et træ“. Det er en gipsmodel af selve kunstværket, der 1952 blev opstillet i bronze i den åbne gård midt i Tønderhus. *Astrid Noack* har selv skrevet om denne figur, og jeg synes, det giver den bedste forståelse af værket at læse, hvad hun skriver:

„Den stående figur, mennesket oprejst i rummet, frontal

kun med små forskydninger i planerne, har i de fleste af mine skulpturer været fremherskende og indtil mit arbejde den knælende figur „ung mand, der planter et træ“, det væsentligste.

Da jeg kort efter sidste verdenskrigs ophør blev anmodet om at udføre en skulptur, der skulle opstilles i Tønderhus, et samlingssted for folk i Sønderjylland, stod jeg overfor en opgave, der måtte løses på anden måde.

På gårdspladsen i Tønderhus, der er lille, kvadratisk og omgivet af firelænget lav bebyggelse, var det ikke muligt at anbringe en stående skulptur, i alfald ikke een af større format, en sådan ville modvirke og ødelægge den smukke plads.

Jeg tog derfor fat på at arbejde med en knælende figur og valgte som motiv at fremstille, under en skulpturel form, den unge mand, der planter, for gennem dette motiv at give min tro på det groende livs sejr en billedlig fortolkning.

I sommeren dette år er denne skulptur, som er støbt i bronze, blevet opstillet på gårdspladsen i Tønderhus, og da jeg gerne ville finde forståelse for mit arbejde og dets mening, fortalte jeg ved afsløringen af skulpturen en græsk myte om manden der mistede sin styrke, når han ikke mere havde forbindelse med jorden. — Denne myte er for mig blevet som en betydningsfuld udformning i ord, af det jeg gerne har villet give i min skulptur.

Jeg har egentlig ikke nogen trang til at kaste mig ud i diskussion om, hvad kunsten skal beskæftige sig med, de store brydninger i samfundet ude omkring i verden har naturligt stillet dette spørgsmål stærkt frem, men jeg har en forvisning om, at enhver sand følelse, et menneske har, må kunne formidles gennem kunsten under såvel den enkle og stilfærdige fortolkning som gennem en mere aggressiv stillingtagen til problemerne. — Jeg må holde mig til den første form.

Grundtanken i min skulptur, det jeg har villet sige med

den, poesien i den og dens menneskelige indhold har jeg arbejdet med at give en skulpturel form, og en opbygning hvori ideen kunne hvile, og hvorfra den kunne udstråle og virke på menneskers sind.

Den knælende figur „ung mand, der planter“ er placeret på en symmetrisk plint, der er firkantet i sin grundform men mildnet ved afskæring i de rette vinkler, så der dannes en ottekantet flade, manden hviler på det højre knæ og har benet strakt bagud til plintens kant, foden ligger ud over denne, og fra fodfladen til figurens hoved kan man med øjet følge en strakt linie, herved antydes en pyramidisk opbygning som gentager sig i figurens forskellige synsvinkler. Den venstre fod støtter mod plintens flade og benet er strakt op til knæet, hvor det bøjes ind mod kroppen, der rejser sig lodret, så mandfiguren, trods hovedets bøjning ned mod træet, der plantes, virker oprejst i rummet — min drøm om det oprejste menneske bibeholdes.

For at få figuren til at virke bevægelig og ikke ligge fast over en midterakse er tyngdepunktet og knæet, hvorpå figuren hviler, blevet forskudt fra plintfladens midte. På den side, hvor mandens fod fremefter støtter mod plinten, er fåret placeret, og som det ligger helt ud til plintens afskæring over hjørnet fornemmes en bevægelse op mod mandens nakke — det pyramidiske i opbygningen er atter vist. Fåret afbalancerer forskydningerne i mandfiguren. Den stærke bøjning i fårets hoved, modsat det mere rejste i mandens, giver mandsskikkelsen en tøvende bevægelse, så denne skikkelse næsten synes ifærd med at rejse sig op.

Armenes og hændernes handling er vel nærmest kun antydet, og da jeg som nævnt ikke er aggressiv, viser jeg måske snarere en anelse om et arbejde, manden er i færd med, end en handling, der udføres.

Jeg har forsøgt at fortælle om min skulptur, for at sige hvad der har bevæget mit sind og givet mig lyst til dette arbejde.“

Holmer Trier.

NIELS LARSEN STEVNS: *Selvportræt*

En kunstudstilling

I flere Aar har der under Efteraarsmødet paa Vallekilde Højskole været Udstilling af Malerier og Skulpturer af Kunstnere, der for en stor Del har haft Forbindelse med Egnen. Op gennem Aarene har mange kendte Malere fundet Motiver her, ikke mindst omkring Højdedraget ved Vejrhøj, lige fra Lundbye, P. C. Skovgaard, Joakim Skovgaard og Viggo Pedersen til Poul Christiansen, Niels Bjerre

og op gennem Tiderne til Sigurd Swane, Bovin, Ejstrup og nu til en Kreds af unge Malere, som hvert Aar ordner Udstillingen ved Efteraarsmødet. I Aar har der været en Udstilling udelukkende af to Kunstnere, der begge har haft Tilknytning til Vallekilde, Maleren *Niels Larsen Stevns* og Billedhuggerinden *Astrid Noack*.

Stevns var som ganske ung Elev paa Vallekilde Højskole. Efter at have hørt Foredrag paa Skolen og særlig Triers malende Skildring af Jødefolkets Historie, fik han den Ide, at han vilde være Historiemaler. Trier forklarede ham, at man kunde ikke saadan uden videre bestemme, at man vilde være Kunstmaler, ligesom at ville lære et eller andet Haandværk. Han havde ikke vist nogen Anlæg for Maleriet; men da han havde gaet til Undervisning i Husflid og lært at skære i Træ, lovede Trier at sætte ham i Forbindelse med Joakim Skovgaard og Jensen Klint, om ikke de kunde give ham noget Arbejde. Som bekendt endte det med, at han blev en af vore største Historiemalere.

Det, der var det fremragende ved ham i den Henseende, var, at han i sin Fremstilling af Begivenhederne malede dem saa levende, at man ved at se Billederne siger til sig selv, at saadan maa det have foregaaet, enten Emnerne er taget fra Jesu Vandringer med Disciplene eller Angrebet paa Børglum Kloster, og ikke mindst de mange Aquareller, der illustrerer H. C. Andersens „Mit Livs Eventyr“.

Kun et Par enkelte Malerier og faa Aquareller paa Udstillingen i Vallekilde viste ham som Historiemaler, dels har de udførte Malerier været vanskelige at faa fat paa, dels er de malede al fresco i Kirker og andre Bygninger; men man fik rig Lejlighed til at se hans ejendommelige Farvesyn og ogsaa hans Evne til at male saadan, at man følte sig staaende midt i Landskabet, i nogle i det klare Solskin, i andre i det dunkle Graavejr. Grundtvig siger i en Salme om den hellige Aand: „Kun hvad du har set,

du maler, kun om hvad du ved, du taler“. Stevns vilde gerne gaa i Lære hos denne Aand.

Astrid Noack var som ung i Billedskærelære i Vallekilde og blev meget dygtig i sit Fag, hvad hendes første Arbejde paa Udstillingen, „Madonna med Barnet“, viste. Senere blev hun efter et Ophold i Frankrig en særpræget Kunstnerinde med store Evner. Naar disse to Kunstnere udstillede samtidig i Vallekilde, skyldes det ikke alene, at de begge har haft Tilknytning til Vallekilde. Det har saa mange andre Kunstnere haft; men det at der er noget fælles i deres Kunstopfattelse. De viser, at Kunsten er ikke en Galanterivare. De anvender begge det, der er Grundlaget for aandeligt Liv: Følelsen, den logiske Fremstilling og Viljen. De føler Formen og Farven, aflurer Naturen dens Hemmeligheder, forenkler den i Fremstillingen, alt er paa sin rette Plads, og lægger man sine Fordomme til Side, ser man klart, hvad de vil med hvert enkelt Værk.

Ja, lægge sine Fordomme til Side. Mange ville gerne lære dette og spørger, om der ikke ved saadan en Udstilling paa et Efteraarsmøde var Grund til at faa et Foredrag af en kyndig Mand, der ved noget om, hvad Kunstens egentlige Væsen er. Dette lader sig ikke godt gøre ved et stort Møde som her i Vallekilde, hvor der i Salen sidder 7—800 Mennesker; men da Udstillingen bliver hængende en Uge efter Mødet, var det en Ide at faa en til at holde et orienterende Foredrag den paafølgende Søndag efter selve Efteraarsmødet. Ideen gives videre til andre Efteraarsmøder med Udstillinger.

Troels Trier.

Hans Trier Hansen

Med nogle linier i dette års Vallekilde-bog vil jeg gerne bringe min mangeårige medarbejder og nabo, Hans Trier Hansen, en hilsen og tak. Hans Trier Hansen færdes stadig arbejdsivrig og frisk iblandt os; men da hans lærergerning ved Vallekilde højskole er afsluttet, vil der være god grund til en stund at tænke over, hvad denne skole skylder ham.

Det er meget. Han har hørt sammen med højskolen hele sit liv. Han blev sine forældres næstældste barn, født i „Solvang“ 15. maj 1893. Da den ældste søster døde tidligt, blev Hans storebror i en stor søskendeflok. Han var i usædvanlig grad alsidigt udrustet, fysisk og intellektuelt; og når rige evner forenes med megen energi og en sund portion selvtillid, må der komme noget ud af det. Og det kom der med storebror; de yngre søskende så i ham den selvfølgeligste leder, forældrene ikke mindre, og den lille landsbys kammerater indordnede sig under denne selvfølge. Med så megen beundring og tidlig medgang kunne Hans måske fristes til at spille Aladdins rolle. Men det skete heldigvis ikke. Han er ikke nogen Aladdin; de gode evner blev skolet under udholdende og til tider strengt arbejde, ledet af en målbevidst og stærk vilje.

Hans begyndte sin skolegang hos sin mor, Sigrid Trier Hansen, han fortsatte i Vallekilde friskole; han var ikke nogen særlig varm ven af skolestuen; først i de sidste skoleår fangede undervisningen ham helt. Som 12-årig begyndte han at få undervisning i violinspil; her var højskolelærer Peder Jakobsen hans inspirerende lærer, og tidligt kom Hans med i højskolens orkester, hvor han efterhånden spillede første violin. Under sit højskoleophold i Ryslinge fik han god vejledning i sit spil hos Thorvald Aagaard, en betydelig komponist og et elskeligt menneske.

Fra sin tidlige barndom var Hans en begejstret friluftsmænd, ivrig i leg og idræt; men især fangede livet i gymnastiksalen hans interesse. Som halvstor dreng deltog han i højskoleelevernes gymnastik. Med de ypperlige anlæg og under megen og ihærdig træning blev han en fin gymnast. Under Niels Bukhs ledelse deltog han i det danske elitehold under lingiaden i Stockholm i 1912, ligesom han under samme leder var med i pariserfærden 1913. Jeg så første gang Hans Trier på Askov højskole, hvor jeg vinteren 1912—13 var elev, og hvor Pariserholdet viste gymnastik.

Jeg lagde godt mærke til ham, navnlig da han sprang så højt. Jeg anede dog ikke dengang, at vi skulle få et nært samarbejde gennem en menneskealder. Men sådan kom det jo til at forme sig.

Men var Hans Trier end tidlig hengiven til spil og idræt, så blev det dog klart, at landbruget var hans store lyst. Ved 14-års alderen begyndte han for alvor at hjælpe sin farbror, Niels Hansen, på højskolens gård. Han fik sin praktiske uddannelse som landmand her, senere på sin faders fødegård i Sødinge på Fyn, på Stubberupholm, Sexhøj og i Nordborg på Als. Det er karakteristisk for Hans Trier, at da han havde haft en streng og krævende plads, som han selv mente, han næppe havde udfyldt tilfredsstillende, søgte han senere den samme plads, for at husbond og han selv kunne erfare, at nu skulle der intet mangle.

Hans Trier fik sin skoleuddannelse på Vallekilde og Ryslinge højskoler, på Tune landboskole og til sidst ved landbohøjskolen i København, hvorfra han gik ud som landbrugskandidat maj 1919.

Under sit ophold i København havde en fælles bekendt gjort Hans Trier opmærksom på min eksistens, og det var da efter Hans Triers råd, at hans forældre kaldte mig til Vallekilde, hvor jeg startede som ung højskolelærer til sommerskolen 1919. Ved samme tid overtog den nybagte landbrugskandidat ledelsen af højskolens store landbrug. Den 26. august samme år hjemførte han Sigrun Øyås Hansen som sin brud, og dermed var grundlagt et hjem, som kom til at betyde meget for højskolen i den følgende menneskealder. Hans Trier Hansen, der fra efteråret 1919 forpagtede højskolens landbrug, delte nu ligeligt sin arbejdskraft og sin interesse mellem højskolen og landbruget. På vinterskolen havde han fuldt timetal, underviste i landbrugsfag, regning og tegning. Men tidlig morgen efter vinterskolens slutning var han 100 % aktiv landmand; han var i spidsen for sine mange unge medhjælpere, som regel tidligere ele-

ver, i mark og have. Det er klart, at en lærer, som kan mødes med sine elever i deres nære og umiddelbare interesser, og som kan sine ting, har særdeles gode betingelser for at vinde en stærk stilling i elevernes omdømme. Dette gode omdømme vandt Hans Trier Hansen til fuldkommenhed. Når så den teoretiske undervisning uden nødvendigheden af direkte henvisninger kunne støtte sig til et ypperligt mark- og havebrug uden for højskolens dør, befæstede det yderligere hans stilling i de unges tanker. Men dertil kom så „det ved siden af“, som ingenlunde var det mindst vigtige, hans og Sigruns musik- og oplæsningsaftener, søndag- og tirsdagaftenerne. Mange gamle elever vil ikke kunne mindes søndagaftenerne i Vallekilde uden at tænke på Karen og Holger Nielsen, Sigrun og Hans Trier Hansen. Hvis man ellers har kunstneriske evner og har føling med jævne mennesker, kan man sagtens give et par aftener et festligt indhold; men når det drejer sig om de mange søndagafte-ner gennem 8 skolemåneder, så kræves der en meget stor arbejdsydelse og en stor kærlighed til sagen. Det fik vi at erfare i de mere end 30 år, da Hans Trier Hansen ledede disse gode aftener. Vi — og han selv allermindst — kan ikke glemme, at Sigrun var hans fine medhjælp i musik og oplæsning. For gamle elever vil et væld af minder — minder, der fortæller om skønhed og sammenhold om søndagaftenerne, melde sig, når de læser dette. Jo, der er grund til at sige Hans Trier Hansen en hjertelig tak, også her gennem de gamle elevers skrift; han blev sine elever en god vejleder og sine medlærere en loyal og altid hjælpsom kollega.

I nær forbindelse med sin højskolegerning har Hans Trier øvet et stort arbejde på gymnastikkens område. Sin ungdomskærlighed til idræt har han bevaret gennem de mange år. Han blev 1922 valgt til formand for Holbæk amts østre skytteforening, og samme år tog han initiativet til den første Høvefest, dengang dog ved pavillonnen ved

Høve skov. 1923—27 var han formand for landsdelingsførerforeningen. I slutningen af 1920'erne gjorde han sig til talsmand for, at de danske gymnaster skulle danne deres egen forening, adskilt fra skytterne; ønsket kom stærkt frem ved det bevægede landsmøde, som holdtes her i Vallekilde i nytårsdagene 1929. Dette år stiftedes landsforeningen „De danske gymnastikforeninger“. Her blev Hans Trier Hansen næstformand, hvad han fremdeles er. I slutningen af 1929 dannedes „Holbæk amts østre gymnastikforening“ med Hans Trier til formand. Det var under hans ledelse, at den herlige idrætsplads ved Høve blev anlagt. Hvad den har betydet, er en historie for sig. Jeg kan heller ikke vurdere, hvad Hans Trier har betydet for det gymnastiske ungdomsarbejde i amt og land; men jeg finder anledning til at udtrykke min glæde over, at dette arbejde blev ledet i nøje forbindelse med højskolen; det var lige langt fra banal underholdning og elitejag; det var et folkeligt ungdomsarbejde af stor værdi, og i dette arbejde står Hans Trier Hansen fremdeles i forreste linie. Det skal også nævnes, at han det sidste par år har stillet en væsentlig del af sin tid og arbejdskraft i Sydslesvigsk Udvalgs tjeneste.

Mens sønnen fortsætter sin fars gerning ved vinterskolen og leder landbruget på „Øyås“, kan Hans Trier Hansen da være det gymnastiske arbejdes og den nationale sags helhjertede talsmand, og når han fra sin omflakkende færden kommer hjem, kan han hvile ud og hygge sig i de smukke stuer, han har indrettet sig ovenpå i „Øyås“. Men vi, som i de mange år stod i arbejdsfællesskab med ham, bringer ham en hjertelig tak for et ideelt samarbejde om og for Vallekilde højskole.

Uffe Grosen.

Møller 50 år

Laurids Møller Jensen, som han egentlig hedder, må være født 14. april 1907, idet han på samme dato i år fejrede sin 50 års fødselsdag og to dage senere gav os en fest, som længe vil blive mindet.

For alle, der siden november 1935 har været elever på Vallekilde, vil Møller være en kendt skikkelse. Han til-

trådte da stillingen som fyrmester på skolen, hvis forhold han fra sin elevtid 1933-34 var fortrolig med. I foråret 1939 blev han bestyrer af Uffe Grosens landbrug og fortsatte på denne plads, da gården solgtes til selveje sammen med skolen. Da vi kom hertil i 1954, var det os en stor betryggelse at få Møllers tilsagn om fortsat arbejde i skolens tjeneste. Siden er vort samarbejde blevet meget nært, og et venskab er vokset ud deraf.

Møller er vendelbo, fra „Møllergaard“ ved Em, og så lader man ikke den første den bedste indskydelse løbe af med sig. Gradvis modnedes da hos Møller den tanke, at nu måtte tidspunktet gribes til at få sagt alle de mange venner, han havde vundet sig viden om, tak for de gange, han havde været gæst hos dem. Men hvordan? Sjældent har Møller vist måttet ty til så megen kvindehjælp, som i de måneder, der gik forud for festen, men jeg tror, han fuldt ud værdsatte den sagkundskab, der så beredvilligt stillede til hans rådighed.

Og fest fik vi med 75 mennesker til fin middag i billedsalen og siden 150 til kaffebord i spisesalen. Der blev holdt 12 taler, foruden Møllers egne to, og sunget adskillige sange, hvoraf tre var skrevet til dagen, to af Killemosen og en af Hans Trier Hansen. Et utal af gaver hobede sig op i hjørnestuen. „Møllers fest“ var blevet en mærkedag.

Møller er bonde, helt og holdent, og har i en prima blanding fået noget af det bedste i dansk bondesind som gave. Vi håber, hans evner vil komme skolen til gode en årrække endnu.

Jørgen Jessen.

Dødsfald

Den 8. december 1956 døde *Guðrun Trier Mørch*. Hun blev født på Vallekilde højskole 14. februar 1877, datter af Julie og Ernst Trier. I en ung alder blev hun gift med arkitekt Ejvind Mørch, med hvem hun levede et langt og bevæget liv i hjem og arbejde; i hjemmet kom en stor børneflokk til verden, og til sin tid kom mange børnebørn til. For alle disse var Guðrun Mørch det varme og strålende midtpunkt. Under alle omskiftelser og storme stod hun som det bekræftende menneske, der sagde ja til livet. Hun var et frodigt menneske, impulsiv, idérig og tapper. Fra sin mødreneslægt, Marstrand-slægten, havde hun arvet sansen for og kærligheden til kunst; hun var møbeltegner og dekorationsmaler, især vil man vist huske flere af hendes farverige, kønne tapeter. Men allermest vil man huske hende selv; hun gav sig selv, helhjertet og stærkt.

Den 26. december 1956 døde gdr. *Anders Andersen, Søgård* i Højby. Hans far, Niels Andersen, Stenstrup, var med i det første elevhold på Vallekilde højskole 1865-66; Anders Andersen selv var elev her ved århundredskiftet, hans og Guðrun Andersens 3 sønner har været elever her i min tid, og deres datter var 1 år min kones medhjælper. Slægten har således haft nær tilknytning til Vallekilde højskole. Gennem mange år var Guðrun og Anders Andersen faste deltagere i højskolens efterårsmøder. Ved flere lejligheder ydede Anders Andersen Vallekilde højskole en betydelig økonomisk støtte. Det glemmes ikke. Han bar

ikke hjertet på tungen. Men hans sind var varmt og trofast med i højskolens gerning.

Den 5. april 1957 døde min svigerfar, fhv. bankdirektør *Th. Thomsen*. Hvad jeg personlig skylder ham, skal ikke fremføres her. Men det skal nævnes, at han ligesom *Anders Andersen* var medlem af *Vallekilde højskoles skolekreds*, at han mange gange med råd og dåd hjalp os, når vi havde hjælp behov. Det var således ham, *Anders Andersen* og *Troels Sams*, der gjorde det muligt at erhverve det landbrug, som nu tilhører *Vallekilde højskole*. Han fulgte med levende interesse livet i og omkring *Vallekilde højskole*, og hans årlige besøg her glædede vi os meget til, især da han gammel og svag kom til sin datter-datters bryllup i maj 1956. Det blev hans sidste *Vallekilde-besøg*.

Uffe Grosen.

Når et ungt menneske dør midt i sin opgang, føles det dobbelt smerteligt.

Aage Kristensen fra *Sandager* på *Fyn*, der tjente som fodermester på en gård ved *Jyllinge* nord for *Roskilde*, blev 26. august fundet liggende død uden for en ejendom ved *Gundsømagle*. Hans cykel stod op ad et udhus ud mod landevejen. På sygehuset i *Roskilde* konstaterede man hjerneblødning som dødsårsag. Han havde om aftenen indleveret noget vasketøj til en vognmand og havde derfra begivet sig på vej tilbage til sin plads. Da blødningen indtrådte, har han sandsynligvis villet søge hjælp, men nåede ikke ind i gården.

Vi husker *Aage Kristensen* fra vinteren 1956-57 som en stiltfærdig ung mand, der havde en åben tillid til andre og derfor blev mødt med tillid igen. Han var kraftig og vant til at tage fat og gik stærkt op i sin uddannelse som delingsfører. I *Gundsømagle* ledede han et drengehold til

gymnastik. Her på skolen talte vi med ham sidste gang under elevmødet i juli.

Aage var søster til Karen Kristensen, der var elev vinteren 1954-55.

Fra en flok af hans kammerater og fra lærerkredsen blev der sendt krans til hans bære. Under en rejse til Fyn fik min kone og jeg lejlighed til at besøge hans forældre.

Jørgen Jessen.

Fra elevforeningen

Kære gamle elever!

Til generalforsamlingen ved elevmødet i sommer havde undervisningsminister *Jørgen Jørgensen* meddelt, at han ikke længer kunne afse tid til at fortsætte som bestyrelsesmedlem i foreningen. Jeg vil gerne også her sige *Jørgen Jørgensen* tak for den interesse, hvormed han har omfattet vort arbejde. Som nyt bestyrelsesmedlem indvalgte gartner *Niels Juul*, Vallekilde.

Den nordiske højskoleuge på Romerike højskole i Norge i sommer, som vi i fællesskab med Foreningen Norden var medindbydere til, fik ikke nogen særlig stor deltagelse fra vor side. Der var 4 deltagere med *Kr. Killemose* i spidsen, men efter disses udsagn var det en herlig tur. Forhåbentlig er der flere, der vil med næste gang, der indbydes til noget sådant.

Vi er glade for igen i år at kunne give vort beskedne pengebidrag til skolens kunstneriske udsmykning. Det er denne gang foredragssalens store Ansgarbillede, der er til restaurering. Når dette læses, vil det atter hænge på sin vante plads.

Det tilbud, vi fik om en friplads på Hessische Landvolk-Hochschule i Tyskland, blev sidste vinter benyttet af *Hans Laue*, elev 1953-54, og han har været særdeles tilfreds med opholdet. Skolen har yderligere tilbudt gamle elever herfra to fripladser på kursus i januar—marts og oktober—december 1958. Hvis nogen har lyst til at tage imod tilbudet, må man snarest henvende sig hertil.

Vi har i år fået lavet det i fjor omtalte skoleemblem, en lille lærke af sølv. Den kan fås med knap eller nål og koster 3,50 kr. Hvis I vil have et sådant emblem, kan I indsende 3,80 kr. (de 30 øre er til porto) på giro 7090, Vallekilde folkehøjskoles elevforening, Vallekilde. På samme girokort kan også næste års elevskrift forudbetales med 4,00 kr., hvilket flere og flere benytter sig af, og det er en fordel både for jer og os. I sparer 1 kr., og vi arbejder med at udfylde opkrævningsblanketten. Vi vil gerne igen i år huske jer på, når I sender noget til os, da altid at skrive, hvilken årgang I tilhører. Husk også adresseforandringer. Alligevel kan der ske fejl i ekspeditionen, og det beder vi jer undskylde. Ligeledes kan det ske, at et enkelt eksemplar af årsskriftet bliver fejlheftet eller på anden måde har fejl, og vi beder jer da returnere det til ombytning. Ældre årgange af elevskriftet kan altid fås for 1 kr. pr. stk.

Vi er interesseret i, at så mange som muligt står i elevforeningen. I kan hjælpe os meget ved at opgive os adresser på gamle elever, der af en eller anden grund er gledet ud af foreningen, men egentlig godt vil være medlemmer igen. En særlig opfordring til de to 10-års hold, hvis navne og nuværende adresser står i dette årsskrift. I vil se, at der ud for en del navne står et ?. Hvis nogle af jer, der læser dette, kender en eller flere af disse „spørgsmålstegn“s opholdssted, vil vi være taknemmelige for at få deres adresser.

Idet vi siger tak for alle hilsener i årets løb, sendes I alle de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Povl Trier Hansen.

Grete Killemose.

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Læringleforening

1. juli 1956 til 30. juni 1957

	Kr.	Øre		Kr.	Øre
INDTÆGTER			UDGIFTER		
Kassebeholdning 1. juli 1956	8.169	44	Trykning af årsskriftet	6.089	00
Medlemsbidrag	17.388	00	Fotografier til årsskriftet	59	00
Salg af tidligere årsskrifter	90	00	Porto og fragt	3.838	98
Afdrag fra skolen	1.000	00	Tryksager	592	31
Refunderet portoudgifter	4	78	Løn til sekretær	500	00
Leje af bolde	105	00	Rejseudgifter	442	10
Salg af elevnåle	276	50	Landselevforeningen	890	00
Renter	271	46	Skolen til elevhjælp	150	00
			Mindefest for Povl Hansen	288	00
			Elevnåle	3.500	00
			Stempler til elevnåle	400	00
			Krans til Valdemar Nielsens bære	26	50
			Kassebeholdning 30. juni 1957	10.529	29
Ialt	27.305	18	Ialt	27.305	18

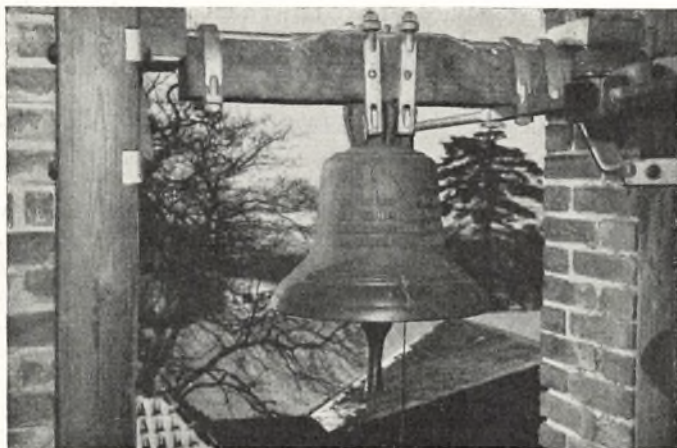
Ovenstående regnskab er gennemgået og sammenholdt med bilag og kassebøger og intet fundet at bemærke.

Vallekilde, den 11. juli 1957.

Hans Trier Hansen.

Vagn Aage Fredslund.

HEROP MIG BAR DE UNGE,
HER VIL MIN SANG JEG SJUNGE,
OG NÅR DENS TONE GJALDER,
DET ER PÅ DEM, JEG KALDER!

Fra Vallekilde Folkehøjskole

Kære gamle elever! I vil huske, hvad der måtte optage os meget stærkt i de første novemberdage 1956, Ungarn og Suez, hver på sin vis tragiske hændelser. Mange enkeltheder derom vil glemmes, men tilbage bliver erindringen om et folks tavse smerte, da dets nyfødte frihed blev druknet i menneskeblod. Erfaringen om, hvad magtpolitik påfører menneskeheden, fik ny næring både fra Nildalen og Budapests gader. Den kan vi åbenbart ikke så let blive kvit. Snarere er den i de sidste årtier vokset til en massiv baggrund for alt, hvad vi gør og tænker.

Nu ved den ny vinterskoles begyndelse kan vi i fantasien føje nye muligheder for magtkampens former til dem, der allerede er forhånden. Russiske „sprutnik“er går i runddans om jordkuglen og synger deres radiostemmers lovsang til vældige raketkræfter, der har overvundet selve tyngdekraftens magt over deres metallegemer. Er vi ikke i de sidste menneskealdre blevet rystede tilstrækkeligt, skal næppe nogen blive fri derfor i fremtiden. Det store rige af denne verden er

synligt på vej. Hvordan det bliver til i praksis, om ved magt eller bygget med lov, er endnu skjult for os i fremtiden. Men vi kan arbejde med på den, hver især, ja, ikke bare kan, vi skal simpelthen.

Om der nogensinde før har været brug for at gå ud med en menneskelig oplysning, der er noget andet end faglig uddannelse og specialviden, så er det i hvert fald ikke blevet mindre påkrævet nu. Det er nærmest højaktuelt.

Lad os så med alt dette som klange, der bliver ved at ligge et eller andet sted i os, tage os lov til at være glade for, at vi i højskolen har et værksted, hvor menneskelig oplysning er værktøjet frem for noget andet. Hvordan det bruges, og hvad det magter at tildanne, kan ikke puttes ind i sorte bogstaver, det tilhører en levende situation. Om en sådan situation skulle dukke op i mindet ved gennemlæsningen af de følgende dagbogsskitser, så er mere nået, end de syner til.

I klart stille efterårsvejr modtog vi vinterholdet 1956/57. Mens vi bød velkommen i buegangen, lød det nye oliefyrs dæmpede buldren op til os fra fyrkælderen, hvorfra det alene nu sørgede for varme til alle skolens rum og boliger.

Søndag 4. november, mens de 5000 russiske tanks begyndte deres oplysningsarbejde i Ungarn, samlede vi om aftenen i foredragssalen til musik ved Herdis Veit og uddrag af et ungarsk digterværk „Sin broders vogter“. Naturligt var det, at eleverne de følgende dage fik at høre både om det ungarske folks historie og det brændende Mellemøsten.

8. november standsede undervisningen kort før kl. 12. Alle elever og hele den faste stab var igen samlet i foredragssalen, på hvis tavle det ungarske flag, lænket og i flammer, var tegnet. Nogle få ord blev sagt fra talerstolen, vi sang „Der går et stille tog igennem kampens bulder“ og lod så tankerne vandre under nogle minutters stilhed. Ungarn fik i disse dage en plads der, hvor ny vilje skal blive til.

Økonomiministeren for den nordindiske muhammedanerstat Pakistan besøgte os 9. november med landbrugsminister Jens Smørum som ledsager. Eleverne sang for gæsterne, og højskolearbejdet drøftedes. Minister Smørum holdt en smuk tale til eleverne om et højskoleopholds værdi.

10.—11. november var Veit'erne og Povl Trier Hansen til Dansk Ungdoms Fællesråds møde på Christiansborg og meddelte senere eleverne deres indtryk fra forhandlingerne om atomtidens ungdomsopdragelse.

Hjemmeværnsdistrikt Odsherred havde søndag 18. november her på højskolen en oplysningsdag for tillidsmænd, der ca. 100 i tal

Vinterflid

lyttede til foredrag af professor Sven Henningsen, general Johnstad Møller og mig. Det var oplagte folk, ivrige til drøftelse.

Vejrhøjturen tog vi 19. november, mens skolen lå kold under reparation af rørledninger ved oliefyret. I betragtning af de indførte begrænsninger af olie- og benzinsalg havde standsningen også sine fordele. Med visse indskrænkninger af varmtvandsforbruget og med køkkenets og Niels Juuls fælles sparsommelighed lykkedes det os at klare vinterens fyringssorger, hvad oliemængden angik. Til gengæld nåede priserne rekordhøjder.

25.—26. november holdt valgmenigheden kirkeligt møde. Pastor Kaj Thaning, Asperup, ledede gudstjenesten søndag eftermiddag, hvorefter provst Thorkild Clausen, Tølløse, talte her på skolen. Mandag fortsattes mødet med foredrag af Kaj Thaning og pastor Vad, Rønæs. Tilslutningen var ikke altfor god.

Til indføjelse i en lydfarvefilm, der skal sendes ud i verden gennem udenrigsministeriet, optog instruktør Hagen Hasselbalch 28. november elevernes sang og et geografihold i arbejde. Karen Pallisgaard (1955) var både hjælper og medspiller.

Lørdag 8. december opførte holdet i folkeligt skuespil biskop Dons Christensens lille stykke „Hvad med de andre?“ og gjorde det frit og levende.

Ni hvidklædte luciapiger lyste op i foredragssalen ved morgensangen 13. december, og Herdis Veit spillede Bach på flyglet.

Fine vaskerum, rene elever

Inden eleverne rejste hjem til jul, fik vi en smuk afslutningsfest på vinterskolens første afsnit med tale og korsang i foredragssalen og det smukke kaffebord i spisesalen med lys og julesange.

Nytårsdag medvirkede jeg ved en radioudsendelse fra sognefogedgården i Mørkøv, hvor Poul Christensen og familie, der ofte har givet vore elever del i deres musikglæde, lagde stuer til en musik- og sangaften, hvori en lille nytårstale indføjedes. Samme dag talte også kongen og statsministeren i radioen; fint selskab at være i.

Med glæden lysende over hele linjen kom eleverne igen søndag 6. januar. Lidt besvær havde det voldt nogle at komme hertil, da Hørve-Værsløvbanen ved årsskiftet var nedlagt efter lang og tro tjeneste og dens materiel sendt til Afrika for at befordre sorte mennesker i stedet for de sjællændere, der efterhånden ikke brugte den her. Da alle var kommet i hus, fortalte Georg Veit om storpolitik og jeg om kirke- og skolespørgsmål i 1956.

Ungdommens dag fandt sted tirsdag 8. januar under ledelse af formanden for H. A. ø. G., Alfred Olsen, Bjergesø. Vi havde erstattet dagens ene foredrag med samtale i fem grupper med forud opgivet emne og hver med en af skolens lærere som indleder. Megen livlig drøftelse kom igang, og skolen summede, da timen var forbi. Herdis Veit havde en sangtime, og forstander Kjeld Mølbak, Hindholm højskole, holdt dagens foredrag. Aftenen gik med dans, og Gelting-Hansen sluttede mødet ved kaffebordene. Knapt 100 deltagere.

Uffe Grosens vinterdanskhold

Delingsfører dagen søndag 20. januar samlede ca. 90 aktive ledere til et strengt program. Birgit Worm, Århus, og Knud Øland, Rudme, var ledere. Filmen „Den danske Delingsfører“ vist om aftenen. Nogle scener har Vallekilde som ramme, og Kr. Killemoser og Hans Trier Hansen, der har æren af både drejebog og opsætning, sås glimtvis. Så dansedes der.

Ved andelsdagen 22. januar talte forstander Oluf Jensen, Nordsjællands landbrugsskole, og forstander G. Damgård Nielsen, Ryslinge. Godt 300 deltagere.

Ved skolekredsens generalforsamling 26. januar fratrådte gdr. Hans Lundsgård, Lille Egebjerg, som formand for skolens styrelse, hvilken post Uffe Grosen havde betroet ham ved skolens overgang til selveje 1952. Min kone og jeg har haft megen glæde af samarbejdet med Hans Lundsgård, hvis redelige karakter og oprigtige kærlighed til Vallekilde vi lærte at værdsætte under en økonomisk vanskelig overgangstid for skolen. I stedet for Hans Lundsgård og gdr. Johs. Langkjær, Svinninge, der heller ikke ønskede at fortsætte i styrelsen, indvalgte gdr. Ejvind Poulsen, Høve, og sognerådsformand Johs. Brøns Petersen, Hørve, som af styrelsen enstemmigt valgtes til ny formand. Gode evner som forhandlingsleder har gjort Johs. Brøns Petersen til en betroet mand på flere felter, bl. a. som formand for valgmenigheden og som sparekassebestyrer. Trods sine andre hverv har han allerede givet ledelsen af styrelsens arbejde meget af sin rolige arbejdskraft.

I høj sø ved Nexelø

Februar blev igen en fortrinlig arbejdsmåned. Om det er den visshed, man har for, at dagene bliver længere, som øger arbejdsmodet, eller det skyldes, at det daglige samvær nu for alvor har gjort os til hinandens medarbejdere i forening med forholdsvis få af de uundgåelige, men ofte festlige indgreb i skolens rytme, det får stå hen. Mange årsager kan virke dertil, og vi kan så glæde os derover.

Ungdomsforeningen i Stenstrup havde indbudt skuespilholdet til en aften i forsamlingshuset. 7. februar tog vi i bus derop, og eleverne spillede Jens Lochers „Gerda får en ny hat“ og Finn Methlings „Sangen til Hanne“. Der var god lydhørhed i salen og dans bagefter.

I hårdt vejr tog Veit med en lille skare uforknytte til Nexelø 9. februar. På afstemningsdagen i det nordlige Sønderjylland, 10. februar, talte jeg ved et møde i Notmark forsamlingshus på Als og fik et fornøjeligt gensyn med mange venner fra vor tid på Danebod højskole. Københavns Højskoleforenings gymnaster gæstede skolen søndag 17. februar. Det blev til gensidige gymnastikopvisninger, 2×2 , deltagelse i vor søndagsaften med „Den lykkelige rejse“ og folkedans. To-dages turen til København foregik 18.—19. februar i forholdsvis mildt vejr. Mange af disse dages oplevelser blev først fordøjet under samtale og eftertanke i de følgende uger.

Sidst i februar gennemførtes en uges lærerudveksling med Kathrineberg folkehøgskola i Halland, hvortil Erik Knudsen rejste, mens vi fik Bo Walli i hans sted. Foreningen Norden har oprettet venskabsforbindelse mellem Vallekilde-Hørve og en kommune i Halland og i Norge, der hver har en højskole. På svensk foranledning indgik vi forsøgsvis

Et nyt fag ved fastelavn

på „lærerbytte“, da samarbejdet med Sörängen måtte hvile denne vinter. Vi havde adskillig gavn af mødet med Bo Walli, og Knudsen vendte hjem uden at have fået „brödrarna hinsidan“ helt sprængt i luften.

Efter travle forberedelser løb fastelavnsballet af stabelen lørdag 2. marts. En lille komedie om „Frieri for 100 år siden og nu“ indledte festen, og 240 unge tog så fat i salen. Hvor er den god til fest, den gamle sal. Mange gæster fra Fyn og hovedlandet var hos os søndagen over. Mandag gik med løjer og oprydning.

Amtsupvisningen i Asnæs 10. marts vil vi mindes for de to fint afstemte opvisninger, vore hold gav. Navnlig tog Ane Margrethes piger vist vejret fra et par tilskuere med deres rappe øvelsesfølge til Jørgen Spohrs frie og selvvlavede klaverbehandling. Der var elektricitet i luften under begge opvisninger.

Med forældredagen lørdag 23. marts begyndte afslutningen at nærme sig. Til mødet i salen, hvor jeg talte, var ca. 80 gæster kommet. Vi fik

Sidste prøve før premieren

også Herdis Veits kor, rytmeorkester og 3 fløjteorkestre at høre på rad og så de mange håndarbejder fra Aase Petersens værksteder samt, hvad Holmer Triers kunsthold, Georg Veits boliglærehold, Povl Trier Hansens landmænd og mine geografer skulle have med sig hjem af synlige arbejdsresultater. De to gymnastikopvisninger havde samlet mange interesserede fra egnen. Som elevskuespil til dagen havde eleverne valgt Sven Langes dramatisering af Jakob Knudsens „Den gamle Præst“, en stor og svær opgave, som imidlertid udløste mange evner.

I gymnastiksalen på forældredagen

Scene fra „Den gamle Præst“

I løbet af *marts* afgav ca. halvdelen af eleverne blod til blodbanken i Holbæk.

Ved afslutningen på vinterskolen 29. *marts* fik vi en særdeles fornøjelig dialektaften og flere taler ved kaffen, og skolen fik et beløb til grammofonplader samt en smuk vase. Vi vil mindes dette vinterhold for dets gode evne til samtale og for det sluttede præg over både arbejde og fest. Dyrkelse af særinteresser fik ikke lov at skade det værdifulde sammenhold i flokken. Vi har mange gode timer og aftner at sige holdet tak for.

Kort før vinterskolens slutning, 27. *marts*, blev det store *Ansgarbillede* fra foredragssalen afhentet og kørt til Charlottenborg i København, hvor det indgik som et af de betydeligste værker i en udstilling af dansk malerkunst i de sidste 100 år. Ved den lejlighed aftryktes i kataloget maleren Chr. Dalsgaards egen benævnelse af billedet fra 1878:

„Ansgar og Ødbert døbe en ung Moder og hendes lille Barn i en Kilde ved den af dem opførte Skole. Flere Tilskuere ere tilstede og blive paa forskjellig Maade paavirkede af denne Handling. Den gamle Kriger tilvenstre, hvem Datteren og Dattersønnen vil overtale til ogsaa at lade sig døbe, standser dog betænkelig i det afgjørende Øjeblik. Udført for Elever fra Vallekilde Folkehøjskole og bestemt til Indfatning paa en Væg i sammes Foredragssal.“

Da billedet nu var i København, blev lejligheden benyttet til at få det forsvarligt istandsat, hvad det meget trængte til. Elevforeningen har

Botanikerne i arbejde

givet tilsagn om at dække omkostningerne derved. Det er vi glade for. Inden jul skulle billedet igen være på plads, hvor det hører til. Som midlertidig udsmykning af den store væg lånte Ernst Trier os to af sine billeder, vår og høst, hvad vi siger ham tak for.

Sommerpigernes ankomst 3. maj foregik i storm og hundekulde, der holdt sig de følgende dage. Rundgangen i Vallekilde 4. maj om aftenen var som sædvanlig en smuk oplevelse, men måtte gøres hurtigt. Mere end 300 lys skinnede ud fra skolens mange vinduer. Eleverne deltog i sognets 5. maj møde i Baunen og hørte først foredrag og derefter Unge Akademikeres kor.

6. maj kom Troels Trier galt af sted på sin scooter ovre i Vejen, så han måtte ligge på sygehus et par måneder. Han er dog atter frisk, har også fået køretøjet sat sammen igen til fortsat brug.

Både i naturen og i mennesker er der megen forventning på denne årstid, måske også en vis uro i sindet. Sommerskolen går derfor ofte som en leg fra første færd, og inden man ser sig om, er højsommeren inde. Så dukker det mere rolige og målbevidste skolearbejde frem af forårssindet og ender i et fortættet kapløb med tiden for at nå mest muligt, inden skolen er omme. I år forlængedes indledningstiden nok noget af den kølige forsommer, men maj var dog lang nok til, at alting kom godt i skred både ude og inde.

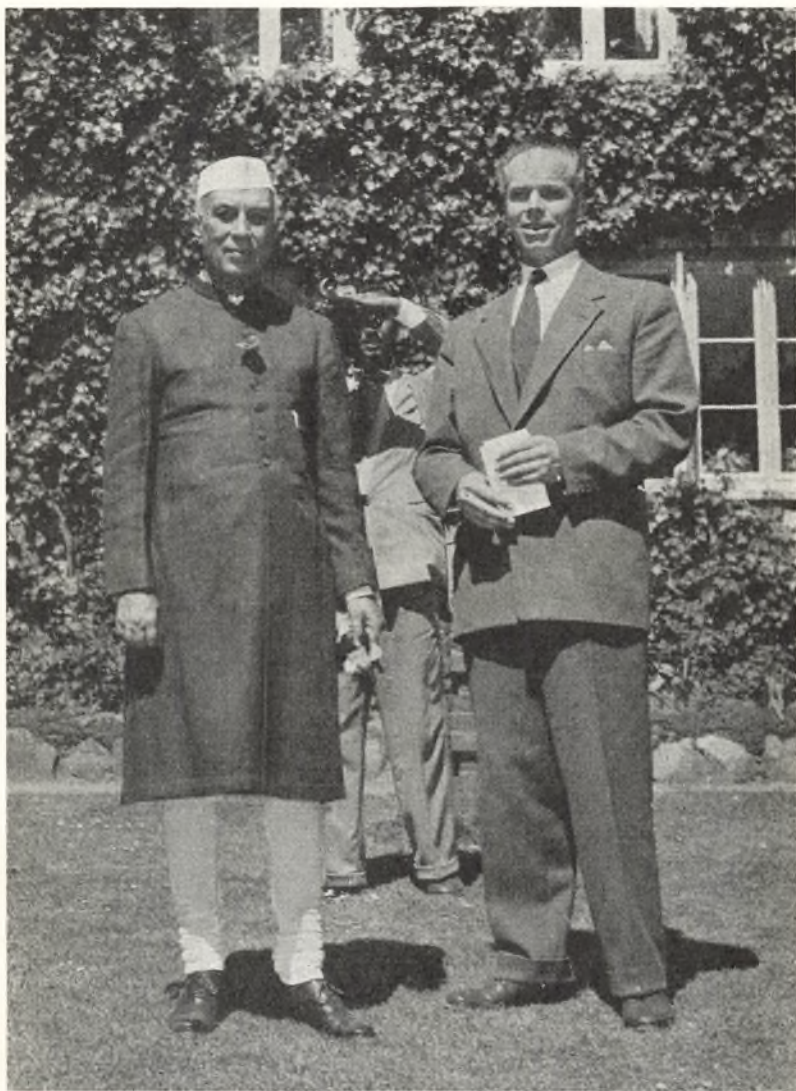
På Audebodæmningen

4. juni tog vi fri fra skole og fyldte os med indtryk fra Odsherreds storslåede natur og historiske steder.

Midt i den herligste danske sommer modtog vi 16. juni besøg af det nye Indiens statsminister, *Jawaharlal Nehru* med følge. Vallekilde får mange gæster året rundt, men det er ikke før sket, at en af den store verdens forgrundsskikkelser har set indenfor. Mange forhandlinger om program, forplejning, bevogtning osv. var gået forud, og spændte var vi naturligvis. Over indgangene fra flisepladsen til gymnastikhuset hang Danebrog og det indiske flag med FN-flaget i midten. Præcis på klokkeslet rullede syv skinnende biler ned mod skolen. Spinkel og venligt smilende hilste Nehru på os, fik roser til knaphullet af vore to mindste piger, blev fotograferet og filmet fra alle vinkler, modtog elevernes sang og en velkomsttale af mig, mens Gunnar Nu-Hansen optog hele sceneriet til radioen. På billedet kan I se, hvordan det gik til. To danske ministre, Jørgen Jørgensen og Karl Skytte, og den indiske ambassadør hr. Chopra kan I også få øje på. Gennem gymnastiksalen og haven kom vi ind i spisesalen, hvor efterhånden ca. 80 gæster blev bænkedede. Der var festmad og særlige spiser for inderne. Nehru bad om at få nogle elever hen til vort bord, fire meldte sig og kom hurtigt i samtale med ham og et par andre inderne. Billedet af Nehru og højskoleeleven gik siden verdenspressen rundt. En slægtning, jeg har i Sydindien, hørte besøget her beskrevet i den indiske radio med brudstykker af sangen og min velkomst. Efter middagen fik vi kaffe inde hos os, og Nehru fort-

Nehru modtages

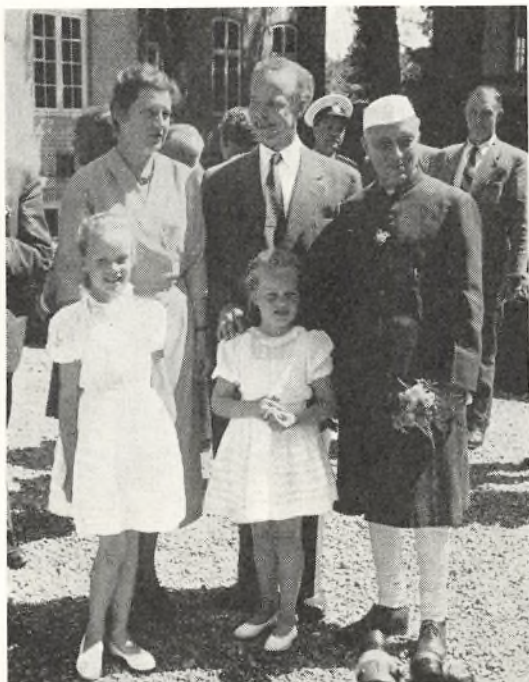
I haven

Nehru, Jørgen Jørgensen, Karl Sleytte, Chopra

Ved middagsbordet

Før afrejsen

satte med at udspørge Uffe Grosen og mig. Til slut samledes alle i foredragssalen, hvor Nehru holdt en smukt formet tale, hvori han sammenlignede vore skoleforhold med de uhyre vanskeligheder, børns og unges oplæring står overfor i Indien. Han nævnte også, at han kun havde haft få ønsker mht. sit besøg i Danmark, men et af dem var at få set en dansk folkehøjskole. Til elevernes sang fra buegangen tog han afsked efter godt 1½ times ophold på skolen. Vi havde mødt en af verdens finest begavede mennesker. Adskilligt i Nehrus udenrigspolitiske holdning er ikke ganske efter vor vestlige kogebog, men der er i hans udholdende arbejde for sit folks frigørelse så meget, der må aftvinge os respekt, at vi ikke kviede os ved at tage imod ham på en dansk højskole. Med sit afdæmpede, engelskskolede væsen, sin kloge iagttagelsesevne og det glade smil vakte han en umiddelbar sympati.

Aldrig så snart var Nehru ude af syne, før vore piger drog af til Høve-

„Den danske sang“ følger Nehru på vej

fest. Vi havde 30 politifolk til kaffe, før vi kom af sted, men fik dog også i Høve del i en solskinsfyldt festdag.

På Romerike folkehøgskule nord for Oslo holdtes i juni en nordisk

Høvefest i sol

Også Veit synes, det er varmt i Høve

højskoleuge for elever fra Kathrineberg i Halland, Vallekilde og Romerike. Fra dansk side deltog Inger Nielsen Støvring (56), Svend Ejler Gregersen (56/57) og Kr. Killemse i hele mødet, mens flere fra 56/57, der tjente i Norge, var med de sidste dage. Killemse og jeg holdt to foredrag hver. Næste sommer vil en lignende højskoleuge finde sted i Halland. Der var almindelig glæde over ugens forløb i år, og Bo Walli fortjener tak for sit initiativ dertil. Mens jeg var i Norge havde Søren Rasmussen på Svendsbjerg eleverne til stort *Sct. Hans* bål.

Storturen 27.—28. juni fulgte samme rute som i de senere år over Frederiksborg, København til Skåne og tilbage til afslutning i Tivoli. Turens indhold er omfattende og afvekslende, og dens værdi er uomtvistelig. Dagen efter, 29. juni, tog vi sommerballet med liv og humør og mange gæster, bl. a. forstander Erling Østerud fra Romerike.

En ny sommerbegivenhed blev skolebesøget på Uubberup højskole 4. juli. Forstander Arne Frandsen fortalte om skolen og viste os ikke uden stolthed en ny fløj med smukke elevværelser og lærerindeboliger. Vore piger og de vordende sygeplejersker fandt hurtigt sammen, og vi fik dem at se i et friluftsspil i den smukke have, „Solen skinner på Heklafjeld“.

7. juli var Uffe Grosen og jeg indbudt til at overvære Fårevejle højskoles 50-års fest, der havde samlet stor deltagelse. 11. juli holdtes ungdomsgudstjeneste i Korskirken med efterfølgende kaffebord her.

Elevmødet faldt i år ret sent, 20.—21. juli, og havde ikke vejret med sig. Alligevel var der god tilslutning både lørdag aften, da koret sang,

Frisk aftenbrise over Øresund

*Dagny Pedersen og Ingrid
ved sommerballet*

Far og søn

Pudseholdet rykker ud før elevmødet

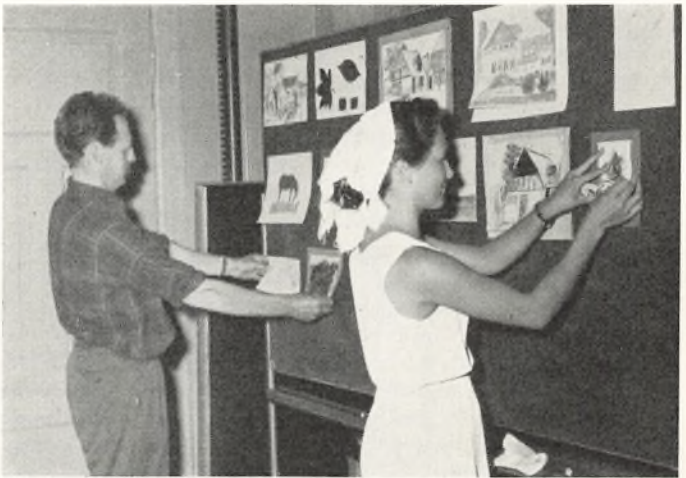
og Erik Knudsen talte, og til det store møde søndag, der nåede op på 7—800 deltagere. Det er til stor opmuntring, at også de ældre årgange kan vedblive at føle sig hjemme på skolen. Mange elever, både fra Grosens og vore hold, havde sendt hilsen til dagen, selv helt fra Nordkap, Canada og U. S. A. Gelting-Hansen ledede gudstjenesten i Korskirken, Uffe Grosen og jeg talte i gymnastiksalen, hvor også sangkoret måtte være, mens gymnastikopvisningen kunne gennemføres i en kort pause mellem de vedholdende byger; der var et overordentligt fint samspil i pigernes gymnastik i år. Kort før skuespillet skulle begynde, faldt det i med en særlig kraftig regn. Vi ventede en time, men måtte så under Niels Juuls og tømrer Helge Jørgensens ledelse rykke det nødvendige sceneri ind i salen, der var så tæt pakket, den næsten kunne være. Det kom til at tage noget af glansen fra stykket. Dets voldsomme dramatik egnede sig bedst til den store scene, vi havde fået lavet foran gymnastikhuset. Alligevel betog Shakespeares tragedie om den mørke „Othello, Moren i Venedig“, både tilhørere og optrædende; det er den mest krævende opgave, vi endnu har været i kast med.

Egnens aften 23. juli samlede knap så mange som i fjor, godt 700. Vejret var koldt, men regn fik vi dog ikke, så korsang, gymnastik og skuespil kunne afvikles i det fri. Kulde prægede også i nogen måde forældredagen 24. juli, hvis o. 80 deltagere først fik foredrag af mig, dernæst korsang, så hygge-kaffe rundt om på værelserne, gymnastikop-

Vinduespynt i „Det lille Og“

visning og om aftenen Othello. Forældrene fik naturligvis også at se, hvad der lader sig udstille af elevernes arbejder med broderi og kjolesyning, boligmontering, plantesamling, tegning, maling og lerskulptur. Uubberup højskole var på genbesøg, og til skuespillet kom

Malerierne hænges op

Scener fra sommerspillet „Othello, Moren i Venedig“

o. 50 elever og lærere fra Dalum landbrugsskole. De overnattede i Møllers hø og fortsatte deres tur næste morgen.

Var end disse travle møder faldet sent i skoletiden i år, nåede vi dog at få et par indholdsfulde dage sammen, før vi skiltes. 27. juli sluttede vi med en god dialektaften, musik, taler og sang, med glæde og vemod i livets egen blanding til hver enkelt.

Samme aften, som eleverne var rejst om formiddagen, 28. juli, festede vi med alle, der havde hjulpet os med sommerspillet, foruden vor egen faste stok tillige gdr. Sigurd Hervik, Vallekilde, gdr. Svend Olsen, Lammefjorden (43/44), lmd. Peter Olsen, Svinninge (52/53), malerm. Aksel Møller, Bjergesø, tømrerm. Ejner Jørgensen, Hørve, lmd. Svend Aage Christensen, Hørve (54/55). Vi siger dem alle tak for god bi-stand.

29. juli ankom første afdeling af det store musikkursus, vi nu skulle have for tredje gang. 1. august var der over 120 fløjttende, blæsende og strygende mennesker i skolens rum. En fin symfonikoncert sluttede stævnet. Søndag 4. august tog vi imod Danske Folkemusikskolers kursus med o. 150 deltagere, mest unge og alle fulde af sang og spil. 18. august begyndte vort eget 14-dages sommerkursus, der holdt til mere end vore forventninger. Ikke fordi deltagertallet på den årstid kunne blive overvældende, 40 ialt, men pga. den friske arbejdsiver, der fra første dag særprægede holdet, hvis flertal var unge mennesker, der ikke kendte meget til højskole i forvejen.

Lige fra kursus rejste jeg 2. september til efterårsmøde på Rødding højskole som 25 års jubilar og fik nogle vidunderlige dage sammen med gamle kammerater og helt uden ansvar for nogetsomhelst andet end at „være med“.

Vort eget efterårsmøde faldt så tidligt, det kunne, i dagene 14.—17. september, med foredrag af professor Mogens Pihl, København, sognepræst Kaj Thaning, Asperup, forstander S. Haugstrup Jensen, Frederiksborg, sognepræst Tage Morsing, Fårevejle, der lige var kommet hjem fra Ungarn, protokolsekretær Svend Thorsen, Christiansborg, Uffe Grosen, Erik Knudsen, Georg Veit og mig. Gelting-Hansen holdt gudstjenesten om søndagen. Samme aften læste skolens lærerkreds et amerikansk lystspil, „Født i går“, og om tirsdagen gav fru Ellen Malberg os en fin afslutningsaften. Til efterårsmødet havde vi i år sendt indbydelse til alle 10 og 25 års jubilarer, vi havde adresser på, og havde den glæde at se pæne hold fra disse årgange finde hinanden under mødet, ja endog seks 50 års jubilarer, deriblandt undervisningsminister Jørgen Jørgensen, mødte op. Til efterårsmøderne vil der herefter blive sendt bud til de jubilarer, hvis adresser kendes, og jeg vil bede om hjælp hos jer, der læser dette, til at finde frem til kommende jubilarer, der evt. er gledet ud af elevforeningens fortegnelser.

50 og 25 års jubilarer ved efterårsmødet

De 6—900 mennesker, der fyldte gymnastiksalen hver af mødets tre dage, fik i år en særlig fornem kunstudstilling at se. Den er omtalt af Troels Trier andetsteds i årsskriftet. Her skal der siges tak til malerne Ernst og Holmer Trier, Viggo Rørup og Jul. Wederkinch for deres arbejde med at ordne udstillingen og til fru Anna Larsen Stevns, kunstsamlingen „Louisiana“ i Humlebæk og Astrid Noacks Mindefond for udlån af kunstværker til en samlet vurderingssum af 150.000 kr. Og endelig vil jeg takke tømrermester Andreas Bentsen, Brønshøj, for det betydelige kunstværk, han har skænket skolen, og som Holmer Trier fortæller om foran.

18. september var Hilda Stenholt, min kone og jeg til bryllup i Olle-rup. Kirsten Bredsdorff, der hjalp os med gymnastik vinteren 1954/55, blev gift med lærer Ingeman Stenstrup fra Møborg. De underviser nu begge ved Aabyro ungdomsskole.

Holmer Trier med et Larsen Stevns-billede: Klipper mod Salene bugt

Under møderejserne i efteråret besøgte min kone og jeg Annegrethe Bidstrup Hansen, der havde håndarbejdsundervisningen 1954/55. Hun har påny en systue i Kolding, var blevet rask igen og veloplagt.

Ved valgmenighedens 75 års fest 8. oktober blev der efter gudstjenesten holdt et eftermiddagsmøde i kirken med pastor Niels Petersen, Naur, fh. Vallekilde, som taler og et aftenmøde her på skolen med 400 deltagere. Adskillige tog ordet, bl. a. pastor Halvdan Helveg og hans søster Ingeborg Helveg Nielsen, der fortalte barndoms minder, sognepræst Johs. A. Jørgensen, Vallekilde, og menighedens provst, Chr. Petersen, Vig. Fra flere frie menighedskredse i andre landsdele bragtes der hilsener, og fra Københavns magistrat medbragte socialborgmester Urban Hansen en dåbskande som påskønnelse af den hjælp, menigheden har ydet Københavns børnehjem ved at stille „Enebærhuset“ til rådighed som ferie hjem. I det hele en meget smuk mindedag for valgmenigheden.

Allerede inden denne fest var håndværkere gået i gang med en påkrævet istandsættelse af spisesalens vægge. Vi endte med at få en helt ny spisesal, lys og køn og med klaver mellem de to trapper.

Fra Ny Carlsbergfondets direktion har skolen fået forærende en afstøbning af et relief af Thorvaldsen: „Rebecca og Elieser ved Brøn-

den". Vi har sagt tak for den gode gave, der vil få sin plads i buegangen.

Vinterholdet vil huske, at vort eget vandværk sagde stop, lige da skolen var begyndt. Vi fik lov at købe vand af byens værk, indtil vi i april ved en ny 55 m dyb boring og et nyt pumpeanlæg igen blev selvforsynende med denne livsnødvendige artikel, ja, endog fik en rigeligere tilgang deraf og et kraftigere trykssystem.

Til maj skiftede vore køkkenpiger plads efter at have været her 1—1½ år. De samledes dog jævnligt til lydelige stævner her i sommerens løb. Af den nye køkkenstab var tre elever fra sommeren 1956, Anna Petersen, kokkepige, Else Bendixen og Inger Kirstine Petersen, den sidste kun for sommertiden. Alle de andre blev efter november, og som ny pige trådte Dagmar Heide (1957) ind i arbejdet. Hun spiller tillige til vinterpigernes gymnastik. Dagny Pedersen er fortsat leder af køkkenet.

Edith og Niels Juul har fået en fin og rigelig avl af frugt, hvoraf en del er gået til eksport, og de har som sædvanlig plejet den store have med omhu. Niels Lundgård, Vallekilde, har fra april været knyttet til haven som fast hjælper.

Møller havde i år den hurtigste høst, han har været med til. Der skete ingen afbrydelser fra første skår, til kornet lå i bunker på loftet, og på et par marker kunne negene læsses lige fra jorden uden at være sat i skokke. 12. august var høsten endt med et bedre udbytte end ventet. Møller har omsider fået en drøm opfyldt, idet han har været i stand til at købe en traktor, pr. kontant, og nogle redskaber til den. Efter et års arbejde på gården og delvis på skolen rejste Vagn Gershøj Petersen (1955/56) til maj og afløstes af Leif Hermansen (1956/57), der fortsat er hos os.

Til november rejste Hilda Stenholt. Hun fulgte os hertil fra Jaruplund som privatstuepige og har tjent os med megen trofasthed ialt i seks år. Vi ville gerne have vor ældste datter, Elise, i huset. Hun tog i sommer præliminæreksamen fra kursus i Hørve og var 14 dage efter i gang som enepige i Hellerup. Nu skal hun øve sig videre hos sin mor.

En familieforøgelse skal til slut nævnes. Bente og Erik Knudsen fik 26. september en sund dreng, som de har kaldt Henrik. Han døbes 1. december.

Vi vil her sige tak til de naboer, der jævnlig rækker os en hjælpende hånd på forskellig vis, Karen Nielsen, Grete og Kr. Killelose, Hans Trier Hansen, og de gode lærerkoner Inger Marie Gelting-Hansen, Bente Knudsen og Asta Trier Hansen samt de 20, der er vore nærmeste medarbejdere ude og inde. Et mangestrengt samspil, der af hver især kræver en høj grad af selvstændighed i forening med stærk

ansvarsbevidsthed, finder her sted. Vi er taknemmelige for at have lod og del i en sådan virksomhed.

Sammen med alle medhjælperne sender vi årsskriftets læsere en hjertelig hilsen og en tak for mange breve og kort i årets løb.

Glædelig jul og et godt nytår!

Bodil og Jørgen Jessen.

Vore børn har bedt om lov til at sende gamle elever, der kender dem, deres egen hilsen, og redaktøren har sagt ja. Derfor tilføjes også et ønske om glædelig jul og et godt nytår fra

Elise, Annette, Karsten, Ingrid og Gudrun.

Solnedgang over Nexeløbugten

Fra Vallekilde-kredsene

I efterårets løb har der som sædvanlig været afholdt møder i alle Vallekilde-kredse. Det er sammenkomster, som vi her fra Vallekilde sætter meget højt blandt efterårets mange møder, og den tilslutning, de glædeligvis får alle steder, lader os formode, at de også er kærkomne for mange gamle elever. I år lykkedes det ved de fleste møder at få flere af lærerkredsen med end de to, der efter sæd og skik skal tale, og det faldt da naturligt at lade talerhvervet gå på omgang mellem lærerne fra møde til møde. I mødelisten nedenfor er for hver kreds de to, der førte ordet, nævnt først. Jeg håber, det også ved fremtidige møder jævnligt vil kunne lade sig gennemføre at komme med en flertallig lærerflok fra skolen.

Både efter adskillige gamle elevers og vort ønske her vil der i vinter blive oprettet en syvende *Vallekildekreds for København og omegn*. Et stiftende møde vil blive afholdt hos to af skolens mangeårige køkkenchefer, Margrethe Lydersen og Asta Mortensen, der nu bestyrer Højskolehjemmet i København, se nedenfor.

Under de enkelte kredse nævnes, hvem der leder kredsudvalgenes arbejde. Kommer man til en ny egn, kan man da se, *hvem man skal henvende sig til for at få tilsendt meddelelse om næste møde*. Udvalgsformændene får løbende tilsendt navnelister for hvert nyt elevhold og sender besked om møde til dem, der har bopæl indenfor deres kredsområde. Elever fra tiden efter november 1944, som har skiftet adresse, siden de forlod skolen, og alle elever fra sommeren 1944 eller tidligere må, hvis de ikke allerede har gjort det, henvende sig til nærmeste kredsformand, såfremt de ønsker at modtage underretning om kommende elevmøder i deres landsdel. Mellem de enkelte jyske kredses områder kan der dog ikke drages bestemte grænser, så man i tvivlstilfælde selv må råde for, hvor man lettest kan finde hen. I oversigten medtages også nogle nyvalg til kredsudvalgene fra efterårets møder.

Fynskredsen

Formand: gdr. Hans Nordtorp, „Lundsgård“, Bolbro.

Mødedag: anden lørdag i september.

Møde 1957: Odense højskoleforening lørdag 7. september, eftermiddag og aften, ved Uffe Grosen, Jørgen Jessen, Bodil Jessen, Ingeborg Rasmussen, f. Søgaard, Ane Margrethe Steffensen, Herdis og Georg Veit.

Nordjyllandskredsen

Formand: gdr. Olav Libak Hansen, Ny Agdrup, Tårs.

Mødedag: begyndelsen af oktober.

Møde 1957: Hjørring højskolehjem lørdag 12. oktober, eftermiddag, ved Uffe Grosen og Jørgen Jessen.

Midtjyllandskredsen

Formand: lmd. Anders Kærgård, Lyby.

Mødedag: første fredag i oktober.

Møde 1957: Friis Farsøes konditori i Skive fredag 4. oktober, aften, ved Uffe Grosen, Georg Veit, Bodil og Jørgen Jessen, Aase Petersen og Herdis Veit.

Nyvalg: lmd. Anders Kærgård, Lyby (48/49), fru Erna Madsen, Hejlskov, Højslev (32), Else Marie Hansen, Glyngøre (54).

Østjyllandskredsen

Formand: forstander Tage Dybkjær, Egå efterskole, Hjortshøj.

Mødedag: første søndag i september.

Møde 1957: Egå efterskole søndag 1. september, eftermiddag, ved Uffe Grosen og Erik Knudsen.

Vestjyllandskredsene

Formænd: *Vardekredsen:* forretningsfører Frederik Larsen, Vesterport 10, Varde, lærer Evald Larsen, Elmeallé 1, Varde. *Skjernkredsen:* gdr. Jacob Jacobsen, „Landting Højgård“, Hanning, Sædding.

Mødedag: begyndelsen af oktober.

Møde 1957: Skjern højskolehjem torsdag 3. oktober, eftermiddag, ved Jørgen Jessen, Herdis Veit, Uffe Grosen, Bodil Jessen, Aase Petersen og Georg Veit.

Nyvalg: Andr. Akselsen, Lyhne, Ølgod (38/39), Arne Rode, „Masgård“, Kibæk (39/40), Nanna Søndergaard, „Skårupgård“, Hanning, Sædding (55), Margit Sylvestersen, Gråhede, Ådum, Tarm (55/56).

Møde 1958: Varde.

Sønderjyllandskredsen

Formand: fodermester Hans Jørgen Møller, „Skalkærhus“, Øsby.

Mødedag: o. 1. oktober.

Møde 1957: „Følkehjem“ i Åbenrå onsdag 2. oktober, eftermiddag og aften, ved Uffe Grosen, Erik Knudsen, Bodil og Jørgen Jessen, Aase Petersen, Herdis og Georg Veit.

Møde 1958: Løgumkloster.

Københavnskredsen

Møde 1958: Københavns højskolehjem, Svanholmsvej 15 (mellem Gl. Kongevej og Niels Ebbesensvej), onsdag 5. februar kl. 20.

Har kredsudvalget ønsker om særlige meddelelser i årsskriftet, modtages de gerne. Her fra skolen beder vi om, at man i god tid vil sørge for henvendelse hertil om tid og talere. Vi påskønner meget udvalgenes arbejde med mødernes tilrettelæggelse og vil efterkomme ønsker om deltagelse herfra, så vidt det lader sig gøre.

Med tak for årets Vallekilde-møder!

Jørgen Jessen.

Fra Landsforeningen af Højskoleelever

Højskolernes Sekretariat går nu i sit 8. år, og vi har i den forløbne tid stedse søgt at udvide arbejdsområderne og komme i forbindelse med flere og flere mennesker for at gøre dem interesserede i højskolen, og hvad den står for.

Jeg har i det forløbne år haft lejlighed til at tale i ungdomsklubber, ungdomsforeninger og skoler i København og omegn, hvilket har resulteret i, at mange unge har fået interessen vakt for højskolen.

I første omgang har det væsentlig givet resultater i forhold til sommerferiekurserne, men forhåbentlig vil virkningerne også på langt sigt kunne spores på de ordinære langtidskurser. Det er i denne forbindelse værd at notere, at sekretariatet efterhånden er blevet så godt kendt i København, at det i mange tilfælde er ungdomsforeninger og klubber, der kommer til os og foreslår „højskoleaftener“ for de unge. En væsentlig årsag til, at der er en vågnende interesse for højskolerne i byerne, er, at pressen omfatter højskolens fremtid med stor interesse. Der er næppe på noget tidspunkt skrevet så meget om højskolen i danske blade, som i de sidste år. Vi har grund til at være pressen taknemmelig for denne hjælp.

Som det måske vil være landselevforeningens medlemmer bekendt, fratræder jeg fra 1. maj 1958 som leder af Højskolernes Sekretariat, ider min kone og jeg har modtaget tilbudet om at overtage Rungsted højskole („Købmandshvile“). Det er ikke uden vemod, vi siger farvel til Vartov og et arbejde, som vi i så høj grad har følt os personlig knyttet til. Men samtidig har det naturligvis trukket i os efter igen at komme ud til arbejdet på en skole.

Vi har kun nået lidt, og der er endnu et utal af opgaver, men dog glædeligvis også enestående muligheder for højskolen fremover i forhold til stadig større dele af befolkningen.

Skal dette nås, behøves imidlertid stadig et „kontor“, et sted, igennem hvilket højskolen kan bekræfte for sig selv og det øvrige land, at den er en fælles kraft trods mange forskelligheder.

Det har været vort håb, at højskolen erkendte trang til fælles-

virke, og at H. S. måtte være stedet, igennem-hvilket viljen til at lægge kræfterne sammen fik sit konkrete udtryk.

Derfor har vi stedse ment, at sekretariatet ikke blot skulle være et ekspeditionskontor for brochurer, men såvidt gørligt i sig selv et højskolearbejde i byen. Dette måtte naturligvis bygge på et tillidsforhold mellem skoler, elevforeninger og sekretariatet, og når vi i dag ser tilbage på de vanskeligheder, der har været i arbejdet herinde, fordunkles det helt af den omstændighed, at tillidsforholdet er vokset fra år til år.

Vi har virkelig på det sidste kunnet føle, at man stod bag os, når vi forsøgte at bygge bro mellem skolerne og de „højskolefremmede“ kredse — lad være, at man ikke altid var enige i vurderinger og midler — vore motiver blev dog aldrig underkendt.

Må jeg i den forbindelse samtidig rette en hjertelig tak til lands-elevforeningens bestyrelse og ikke mindst til dens formand, undervisningsminister Jørgen Jørgensen.

Udenforstående vil næppe kunne sætte sig ind i, hvilken støtte vi har modtaget i det daglige arbejde ved tilskyndelser, opmuntringer og levende interesse fra bestyrelsen. Der er sikkert få steder, hvor bestyrelsesmøder har været båret af en sådan entusiasme og tillid som i Landsforeningen af Højskoleelever. Vi er taknemmelige for dette, og også fordi Foreningen for Højskoler og Landbrugsskoler igennem sin tidligere formand, forstander J. Th. Arnfred, har fulgt arbejdet opmærksomt og ofte givet os megen værdifuld støtte.

Men først og fremmest er arbejdet i sekretariatet og højskolens fremtid overhovedet betinget af de gamle elevers interesse. Højskoleelever har gennem deres sammenslutning givet det smukkeste eksempel på, at samarbejde gør også den enkelte stærkere.

Vi håber, at det arbejde, som er iværksat af gamle højskoleelever og som sekretariatet har været det praktiske udtryk for, må fortsætte fremover til hjælp for hele den danske højskole, og vi siger tak for den tid, vi fik lov at være med.

Vartov, København K.

Thyra og Erik Halvorsen.

Elevholdene 1946—47 og 1947

Kr. Killemose har ordnet oplysningerne om vinterholdet, mens jeg har gjort det for sommerholdet.

U. Gr.

Vinterholdet 1946—47

Forkortelser:

Folkehøjskole	hsk.
Husmandsskole	hmsk.
Landbrugsskole	lbsk.
Seminarium	sem.

Hvor den nugældende adresse er anderledes end for ti år siden, står den sidst.

Af de 103, som har svaret på forespørgselen, har 42 været på landbrugsskole, 4 på Landbohøjskolen, 6 har taget lærereksamen, 47 har egen landejendom, 14 er forpagtere eller bestyrere på en landejendom, 14 er gået over i andre erhverv.

Harald Thøgersen Aachmann, Erslev kalkværk, Mors. Kærehave lbsk. 1950—51, studierejse i Tyskland, Holland, England 1952. Købte 1954 Erslev kalkværk. Deltager i idrætsarb., er i ledelsen af sognebibl., også som bibliotekarafløser.

Aage Bay Andersen, Sejling, Skæggær. Gift 1950 m. Karen Mikkelsen, Sejling, overtog s. år fødegården på 20 ha. Har siden 1947 ledet gymnastik hver vinter, er i best. f. amtsgymnastikf. og den hjemlige ungdoms- og foredragsf.

Evald Andersen, St. Heddinge. Soldat 1948—49, gift m. Elisabeth Jensen (elev 1946), medl. af ungdoms- og gymnastikf. Bestyrer gården „Espekær“, Sierslev, St. Heddinge.

Gunnar Andersen, „Hæstrupgård“, Hæstrup. — ?

Mogens Juul Andersen, Salby, Mesinge.

Willy Andersen, Karrebæk mk., Karrebæksminde. Har deltaget i kursus på Krogerup hsk., har rejst i England, gift m. Yrsa Rita Pe-

- dersen. Har egen bedrift, er med i menighedsråd, idrætsf. og sogneværn.
- Herluf Andreasen, „Sdr. Nørbygård“, Skalstrup, Vemb. Udd. v. landbruget, overtog 1957 sin fødegård og blev gift s. år m. Karen Olsen, Bøvling. Deltager i gymnastik- og ungdomsf.-arb.
- Bue Bak, Rodskov, Løften. Lærereksamen fra Silkeborg sem. 1953, gift m. Astrid Lundgård fra Silkeborg, har været lærer i Sædding v. Esbjerg, i Ø. Hermitslev og er nu i V. Hermitslev, Vendsyssel.
- Torben Christian Barkholt, Kolding. Udd. som boghandler, soldat 1948, sekondløjtnant 1949—50, er nu prokurist i Barkholts Boghandel, gift 1954 m. Lis Krag. Er kompagnichef i hjemmeværnet og medl. af Sct. Georgsgildet. — Hestehaven 17, Kolding.
- Kristian Barslund, „Kongsgård“, Hjerm. — Verninge, Knarreborg.
- Frede Henning Bigum, Jungst, Roslev. Lærereksamen fra Silkeborg sem. 1952, videre udd. i sløjd og tegning, årskursus i dansk litteratur. Har været på rejser i Norge, Sverige og England. Lærer i Sydslesvig 1952—1956, har deltaget i folkeligt arb. Lærer i Ulrikkenborgsk., Kgs. Lyngby fra 1956. — Valdemarskrogen 45, Søborg.
- Ejnar Binderup, Sejling, Skæggær. Forsk. karle- og bestyrerpl. indimellem soldat. Gift 1951 m. Ingeborg Vad, s. år. købt gård. Deltager i folkeligt arb. — Låsby.
- Børge Enggaard Bjerre, Guldager.
- Viggo Øllgaard Bloch, Jegsmark, Guldager. Udd. v. landbruget, Malling lbsk. 1950—51, gift 1956 m. Astrid Lauridsen, Hvidding, s. år forp. af fødehjemmet. Har ledet gymnastik flere vintre og deltaget i ungd.-arb.
- Frederik Bohnfeldt, Lerte, Sommersted. — ?
- Erik Skouenborg Brogaard, „Barritgård“, Barrit. — ?
- Søren Bruus, Nibe. Udd. som gartner i flere pl. og på havebrugshsk., besøgte på en europarejse forsk. landes planteskoler og anlæg. Oksbøllejren 1950—51, Det kgl. Haveselskabs forskole f. havearkitekter 1952—54. Gift m. Margit Ekknud (elev 1945), og har nu et auktionsgartneri på 17 td. ld. — „Solbakken“, Nibe.
- Alfred Christensen, Hellestrup, Holbæk. Forsk. pl. v. landbruget, rejste 1953 til Kansas i USA, gift m. Vitta Jensen, Kirke Eskilstrup, er nu på en fabrik. — 2817, East Douglas, Wichita 8, Kansas, USA.
- Emil K. Christensen, Ringkøbing. Har fra 1949 haft vognm.-forretn. Gift m. Karen Husted. — Hovedgaden 198² th., Bagsværd.
- Jørgen Christensen, „Nordgård“, Sæby, Kirke Hyllinge.
- Peter Christensen, Ringkøbing. Overtog 1949 en vognm.-forretn. s. m. broderen, Emil C. Gift m. Kirsten Jensen, Værløse. — Broddesvej 38, Syvtjernen, Værløse.

- Verner Christensen, „Birkelund“, Allested. Forsk. pl. v. landbruget, har været soldat og på Ladelund lbsk., derefter bl. a. 4 år i Sønderjylland, gift 1957 m. Thyra Sørensen, Sdr. Hygum. Forp. af „Skovborglund“, Vamdrup.
- Hans Ejvind Christiansen, Ølsted, Ståby. Forsk. pl. v. landbrug og gartneri, har været soldat og på Ladelund lbsk., gift 1953 m. Rigmor Elisabeth Larsen fra Østrup, forpagtede 1951 „Stensgård“, som han købte 1954. Har deltaget i folkeligt og foreningsarb. — „Stensgård“, Ølsted, Brobyværk.
- Kjeld Arne Christoffersen, Ølby, Køge. — ?
- Ove Danielsen, „Nørberggård“, Gøttrup, Fjerritslev. Forsk. pl., har været soldat og er fra 1952 gårdejer, gift m. Inger Vestergård Nielsen. Form. f. ungdomsf.
- Rudolf Ditlevsen, Karrebæksminde. Udd. som metalstøber og arbejder med trykstøbning af forsk. metaller, gift 1951 m. Erna Larsen, Karise. Har været aktiv i idræts- og ungdomsarb.
- Erik Brogaard Frank, Røjbøl, Øster Linnet.
- Henning Grinsted, „Elmegård“, Vrå. Forsk. pl. v. landbruget, har været garder og på Korinth lbsk., gift 1954 m. Bodil Pedersen, forp. 1952 sin fødegård.
- Kurt Hamann, Udby, Holbæk. Bankass. i „Banken for Holbæk og Omegn“, gift 1954 m. Karen Nielsen, Uglerup. — Munkholmvej 58, Holbæk.
- Alfred Hansen, Sdr. Broby, Ståby. Pl. i Norge, elev på Krogerup hsk., fra 1949 journalist, først ved Fyns Venstreblad, er nu redaktionssekretær ved Holbæk Amts Venstreblad, gift 1953 m. Birgit Møller Christensen. Har været best.medl. i Landselevf., deltager i Radikal Ungdoms arb. og er medl. af ungdomsnævnet i Holbæk. — Valdemar Sejrsvej 25², Holbæk.
- Hans Laurits Hansen, Martofte. Forsk. pl., Korinth lbsk., er landbr.medhj.
- Holger Engvang Hansen, Stensmark, Askov, Vejen. Forsk. pl., Ladelund lbsk. 1949—50, gift m. Lis Hessellund (elev 1950), overtog 1954 fødegården.
- Lars Bonde Hansen, „Pedersminde“, Findinge, Espe. Langelands lbsk. 1950—51, pl. i Norge 1949, er nu bestyrer på sin fødegård, gift 1955 m. Vera Jensen (elev 1954). Har i 6 år været i best. f. en politisk ungdomsf., 2 år som form. Har ledet gymnastik i 3 år, og „har haft megen glæde af begge dele“.
- Knud Mogens Hansen, Vejlø, Næstved. Udd. v. landbruget, soldat 1948—49, Dalum lbsk. 1950—51, gift m. Ellen Hansen, Vejlø, arb. på forældrenes gård. Deltager i Venstres Ungdoms arb.

- Peder Hansen, Hersnap, Dalby. Forsk. pl. v. landbruget, gift 1. gang m. Rigmor Jensen, Kattrup, som døde efter 3 mdr.s ægteskab, gift 2. gang m. Wand Zcarrell fra Polen, flygtning under sidste krig, ført hertil af tyskerne 1944. Har overtaget fødehjemmet. Er med i ledelsen f. skytte-, gymnastik og ungdomsf.
- Sigvard Hansen, Hårslev, Sandved. Forsk. pl. Tune lbsk. 1950—51, overtog 1955 en ejendom på 12 tdr. ld. Deltager i Unge landmænds kursus. — Kulby, Høng.
- Henrik Henriksen, Glæsborg. — ?
- Svend Erik Hjortaa, Bæk, Præstø. — ?
- Niels Riber Iversen, Jannerup. Udd. ved landbruget, soldat, Hammerum lbsk. 1948—49, gift m. Anna K. Pedersen, Hyllerslev. Har eget landbrug på 30 tdr. ld. — Hennebjerg, Nørre Nebel.
- Harald Jacobsen, Jerslev Jylland. Pl. et år i Sverige, soldat i brigaden, gift 1956 m. Inga Leth Rasmussen, Haslev. Ansat 1950 v. Århus toldsted, er nu toldpakhusbetj. Fl. år i Århus Højsk.r. best. og i ungdomsudv. — L. Holbergsvej 4, Åbyhøj.
- Henry Berg Jakobsen, Ø. Brønderslev. — ?
- Andrew Jensen, Ballen, Samsø. Pl. som forkarl og foderm., bl. a. i Jämtland i Sverige, soldat, elev på Vejlbj lbsk., gift 1954 m. Ingrid Holm, Terkelsbøl, Tinglev. Har eget landbrug og deltager i ungdomsarb. og gymnastik. — Østerløkken, Tranebjerg, Samsø.
- Arne Jensen, „Vesterskovgård“, Ørting. — ?
- Egil Sigvald Jensen, „Damgård“, Fårbæk, Karup. Udd. v. landbruget, pl. i England, elev på Asmild Kloster lbsk., arb. i hjemmet. Er form. f. ungdomsf. i Fårbæk.
- Ejvind Jensen, Gl. Ry, Ry. Forsk. pl. v. landbruget, de sidste 6 år som forvalter. Form. f. Vrinding gymnastikf. i 2 år, for Andst gymnastikf. 1 år. — „Petersborg“, Andst.
- Erling Jensen, Klouby, Forsinge.
- Frode Kjær Jensen, „Refsgård“, Gammelby, Vejen. Pl. v. landbruget, Mallings lbsk., lærerudd. fra Den fri Lærerskole i Ollerup, lærer v. Volling friskole og Møllerup ungd.sk., gift m. Hanne Mygind fra Kollund. Er med i folkeligt arb. — Brandbjerg hsk., Jelling.
- Helge Jensen, Fuglbæk, Esbjerg. Udd. v. landbruget, Ladelund lbsk. 1951—52, kursus på Ollerup ghsk. og Vestbirk hsk. Har ledet gymnastik i flere år og er med i ungd.arb.
- Jens Chr. Poul Jensen, Sønderup, Slagelse. — ?
- Jens Thule Jensen, „Engholm“, Lundum. Fodermester, soldat og korporal i 1½ år, derefter på Ladelund lbsk., forp. af sin fødegård 1950, ejer 1955. I flere år aktiv i ungd.arb., nu mere i faglige foren.

- Kaj Frede Jensen, Næsby strand, Slagelse. Foderm. og bestyrerpl., soldat, gift m. en datter af gdr. N. P. Clemmensen, Hovmarken, Møn. Forventer at overtage slægtsgården på Møn, har indtil da ejendommen „Mosehøj“, Tappernøje.
- Karl Tage Jensen, Ulse, Rønnede. — ?
- Ruben Egesdahl-Jensen, „Egedal“, Fårevejle. Udd. og forsk. pl. som detachéur, er nu driftsleder på „De forenede Tøjrenserier“ i København. Studierejser i Sverige og Tyskland, gift m. Lissie Viekaar Hansen, Nr. Asminderup. — Tærvej 2² tv., Glostrup.
- Tage Egesdahl-Jensen, „Egedal“, Fårevejle. Arb. som vognmand indtil 1956, da han købte ejendom på 12½ td. ld. i Gislinge, gift m. Birthe Olsen, Holbæk. Deltager i folkeligt arb. — Gislinge.
- Viggo Peter Jensen, Næsby strand, Slagelse. Soldat ved brigaden og siden på en tur til Frankrig, gift 1953 m. en fransk pige, købte s. år ejendom på 11 tdr. ld. i Keldstrup. Har været i best. for Keldstrup fodbold- og Keldstrup husflidsf. og næstform. i V. U. i Stenlille. — Keldstrup, Slagelse.
- Peter Jydemand, Skrillinge mk., Middelfart. Pl. på en gård i Uppland og foderm. i Östersund i Sverige, derefter hjemme og i Ørsted på Fyn, gift 1950 m. Astrid Persson fra Östersund, en tid forp. i Årup på Fyn, de sidste 5 år skovarb. i Rockhammar, Sällinge, Sverige.
- Hugo Jørgensen, „Astruphus“, Velling. Forsk. pl. v. landbruget, i 2 år chauffør hos højskolekammeraterne Peder og Emil Christensen, fra 1954 arb. v. et entreprenørfirma m. kultiveringsarb. og afvanding, gift m. Agnete Hansen, Søsrum. Deltager i foreningsarb.
- Dynes Nielsen Kaae, „Volsgård“, Studsgård. Pl. på Statens forsøgsst. i Studsgård, soldat, derefter pl. i Stenstrup Sjælland i 3 år, Lægård lbsk. 1954—55, gift 1957 m. Edith Thomsen, Ask, forp. af fødegården. Har ledet gymnastik og er med i ungd. og gymnastikf.
- Egon Kampmann, Søndermarken, Varde. Forsk. pl., Ladelund lbsk. 1950—51. Har egen bedrift. — Vrenderup, Fåborg, Varde.
- Agner Kjeldsen, Silkeborg. Foderm. hos Hans Trier Hansen, derefter tre pl. på gårde i Sverige, Asmild Kloster lbsk. 1950—51, gift s. år m. Erna Moesgård Larsen og forp. af hendes fars ejendom på 54 td. ld. Har ledet gymnastik f. drenge, karle, piger og mænd, er f. t. form. f. Lemming gymnastikf. — Ebstrup, Skægkær.
- Johannes Klindt, Borg, Bredebro. Forsk. pl., soldat og stabschauffør, købte 1948 sin fødegård på 60 td. ld., gift 1950 m. Astrid Hansen, Løgumkloster. Er i best. f. byens vandværk.
- Karl Knudsen, Kjelst, Billum. Forsk. pl. som foderm. og forkarl, gift 1952 m. Hanne Winther Hansen, Sig, overtog 1957 sin fødegård. Er aktivt med i foreningsarb. i sognet.

Knud Knudsen, Oens, Horsens. — ?

Gunnar Korsbæk, Gøttrup, Fjerritslev. Forsk. pl., købte 1950 ejendom på 36 td. ld., udstykket fra „Vår Hovedgård“, gift s. år m. Herdis Lyng. Er medl. i „Unge Hjem“. — „Vår Overgård“, Sebbersund.

Anton Møller Kristensen, Gl. Kirk, Dronninglund. Udd. i forsk. pl. som gartner og er nu ansat v. de kommunale anlæg, gift m. Edith Aaen, Frederikshavn. Deltager i folkeligt arb. — Søndergade 226, Frederikshavn.

Børge Kristensen, Nørager, Vivild.

Egon Kristensen, Ting-Jellinge, Dalmose. Gift 1947 m. Elise Ribbjerg Jørgensen, Høve (elev 1945), forp. i Hyllested 1947—50, derefter forp. af svigerfaderens gård, som han købte 1957. — Høve, Dalmose.

Ejvind Kristensen, Mygdal, Hjørring. Exam. beslagsmed fra Landbohøjsk., arb. i København og på Amager, i militærnægterlejr i Oksbøl 1950, svejser på Grønland som. 1951, Viborg ghsk. 1951—52, derefter gymnastiklærer v. Skagen skole 1 år og på Salling ungd.sk. 1 år. Er lige vendt hjem fra 3 mdr.s ophold i USA som D. d. U.s repr. v. Det lutherske Verdensforbunds konference i Minneapolis. Arb. som svend i sin fars smedeforretning. Et par år form. f. ungd. hjemme og „har ledet gymnastik siden min Vallekildetid“.

Johan Kristian Kristensen, Thorsted, Tim. Udd. v. landbruget og købte 1954 ejendom. Deltager i folkeligt arb. — „Ny Mosegård“, Hover, Muldbjerg.

Kristen Kristensen, Grønbjerg. Pl. som foderm. i 2 år, elev på Lægård lbsk., 1 år som bestyrer, gift 1952 m. Bodil Christensen (elev 1951). Byggede 1952 statsejendom. Deltager i folkeligt arb. — „Kildevang“, Grønbjerg.

Ejler K. Kristiansen, Ø. Debel, Outrup. Forsk. pl., Borris lbsk. 1947—48, derefter kontrolass. i 6 år, f. t. arbejds m. — Allerslev, Outrup.

Arne Jensen Kudsk, Fruevej 19, Nykøbing Mors. — ?

Erik Frede Larsen, Tårs. Tune lbsk. 1948—49, på rejse i Sverige og England, Askov hsk. 1951—52, gift 1953 m. Johanne Mariegaard, Gølstrup, har en gård på 90 tdr. ld. i forp. m. forkøbsret. Medl. af frimenigheden i Klim. — „Sofiendal“, Bonderup, Ø. Hanherred.

Folmer Kjær Larsen, „Gamborg Østergård“, Kauslunde. Forsk. pl., dragon i Randers, Korinth lbsk. 1951—52, kontrolass. i 3 år, landbrugsregnskabsass. i Årup på Fyn 1½ år, studerer fra sept. 1957 til landbrugskandidat på Landbohøjsk. Har deltaget i folkeligt arb. og faglige kursus i „Unge Landmænd“.

Frode Larsen, Tårup, Ejby. Forsk. pl., soldat 1948—49, elev på Næsgård agerbrugssk. i 17 mdr., i Canada 1952—55, gift 1952 m. Helga Madsen. Fra 1956 ejer af „Lunden“, 34 td. ld. Deltager i idræt. — „Lunden“, Ejby, Fyn.

- Iwan Larsen, Gadevang, Hillerød. — ?
- Jens Jørgen Larsen, Karrebæk. Har været på studierejse i Norge og siden købt ejendom på 10 td. ld., deltager i gymnastisk arb. — Saltø mk., Karrebæksminde
- Karl Johannes Larsen, Hellested, Hårlev. Forsk. pl., bl. a. i Sverige og Norge, gift m. Helga Krogshede. Har egen bedrift og deltager i folkeligt arb. — Karise.
- Svend Larsen, Kattinge, Roskilde, har været i Norge og er siden 1950 i Canada. Han arbejder i en nikkeldmine, hvor han er glad for at være, men faderen skriver, at hans sikre adr. er som ovenfor.
- Jens Lauridsen, „Højvang“, No. Forsk. pl., nu hjemme. Var som. 1952 med Ringkøbing idrætsf. på venskabsrejse til Bodafors i Sverige. Medl. af No ungd.
- Jens Lilmoes Laursen, Mejlbj, Hjortshøj. — ?
- J. Henrik Levandowski, Sælde mk., Skibet. — ?
- Axel Madsen, „Nørrelund“, Højby, Fyn. Pl. i Sverige og Holland, Dalum lbsk. 1950—51, har været garder, gift 1956 og s. år forp. af fødegården. Deltager i fagligt og folkeligt foreningsarb.
- Gunnar Ib Sigaard Madsen, Ramsing. Sem.forberedelse på Krabbesholm hsk. 1947—48, Ribe sem. 1948—52, lærer i Sydslesvig, 1 år i Egernførde, 2 år i Sdr. Brarup, nu skoleleder v. Henrik Lassen-skolen i Strukstrup og regner med at blive der foreløbig. Har faglærereksamen i sløjd, har deltaget i forsk. musik- og sangkursus. Har arbejdet i Norge og travet gennem Schwarzwald. Gift m. Edith Iversen fra Nibøl i Sydslesvig. Deltager i folkedans, husflid, ungd., korsang m. m. — Henrik Lassen-skolen, Strukstrup, Post Hollmühle, Sydslesvig.
- Kristen Peder Hedeager Madsen, Strellev, Ølgod. Forsk. pl., Ladelund lbsk. 1950—51, gift 1952 m. Sine Jørgensen (elev 1946). Har egen gård. — Bandsbøl, Hemmet.
- Mogens Fabricius Madsen, Tranebjerg, Samsø. Forsk. pl. v. landbruget, soldat, Malling lbsk. 1949—50, købte 1950 gård på 45 td. ld., gift 1951 m. Diddi Villumsen, Kolby. Deltager i folkeligt arb. — „Hejmdal“, Hårup, Samsø.
- Niels Peter Madsen, Mejlbj, Hjortshøj. Forsk. pl., Asmild Kloster lbsk. 1949—50, i USA 1951 på udveksling under Marshall-planen, gift 1957 m. Margit Jensen, Villendrup. Har nu fødegården på 16 td. ld.
- Vagn Bjerreman Mikkelsen, Gramtange, Barrit. Arb. 1953 som skovhugger mellem Uppsala og Gävle i Sverige, senere med V. U.s rejseklub til Frankrig og Middelhavet. Købte 1956 gård på 24 td. ld.. — Barrithule, Barrit.
- Horst Moltzen, Mejsegade 9, Flensborg, Sydslesvig. — ?

Jørgen Klejs Mortensen, Besser, Samsø. Forsk. pl. på Samsø og Sjælland, soldat 1948—49, gift 1951 m. Mildred Hansen, Istedbjerg, og har ejendom på 16 td. ld. Form. f. Tømmerup husmf. — Istedbjerg, Kalundborg.

Hans Marthorst, Nørbølling, Brørup, har været hjemme, siden han rejste fra Vallekilde, og har hele tiden arbejdet ved landbruget.

Aage Mølgaard, Hæstrup. Tune lbsk. 1948—49, landbrugskandidat fra Landbohsk. 1951, derefter ansat i Holbæk amts øk. Selskab, siden 1956 planteavlskonsulent i Fåborgegnens Landbof. Gift 1951 m. Else Hansen (elev 1944) fra Tåstrup. — Bjerrevej 14, Fåborg.

Henning Kruse Møller, „Jenle“, Thorsted, Horsens. Malling lbsk. 1950—51, har været forvalter på „Brønshøjgård“ v. Hillerød, bestyrer nu sin fødegård på 75 td. ld., gift 1951 m. Ruth Helen Mortensen, Hatting. Er medl. af V. U.

Mathias Petersen Møller, Borg, Bredebro. Forsk. pl. v. landbruget, nu forp. af fødegården. Medl. af best. f. Brede sogns ungd.

Jens Neerup, Basnæs, Næstved.

Aage Nielsen, Rabis, Karup. Overtog 1957 sin fødegård, gift s. år m. Kirsten Andersen, Vammen. Deltager i folkeligt arb.

Anton Nielsen, Gedsted. Kontrolass. „Enggården“, Gerning, Bjerringbro.

Ejvind Nielsen, Hæstrup hede, Hæstrup. — Brønderup mk., Hjørring.

Jakob Nielsen, Nr. Omme, Grønbjerg. — ?

Karl Skovkjær Nielsen, Vejle. På Askov hsk. og Gråsten lbsk., landbrugskandidat 1953 fra Landbohøjsk. Gift 1954 m. Edith Hansen, Bovlund, fra s. år regnskabskons. f. husmf. i Hjørring amt. Har været sekr. i husmf. oplysningsudv. — Tørholmvej 71, Hjørring.

Oluf Nielsen, Testrup, Alestrup, Best. af landbr. v. Bornholms hsk. 1947—57 og i s. tid ledet gymnastikken f. eleverne, har fire vintre ledet gymnastik for drenge og karle i Åkirkeby. Var gymnast på Lingiadeholdet 1949, flere rejser i Sverige og Sydslesvig. Fra 1953 arb. på en maskinstation. — Møllevej, Åker, Åkirkeby.

Ole Nielsen, Janderup. Udd. sig flere steder i ferskvandfiskeri og er fra 1949 fiskemester. Gift m. Lissie Skov, Tjæreborg. — Emdrup Mølles Dambrug, Bramminge.

Paul Nielsen, Østergård, Kirke Eskildstrup. — ?

Boj Chr. Nissen, Aventoft, Nibøl, Sydslesvig. — ?

Erik Olsen, „Vestermarksgården“, Ringsted. Udd. sig v. landbruget, Tune lbsk. 1948—49, Askov hsk. 1954—55, studierejse gennem Tyskland, Frankrig, Schweiz, Spanien, Luxembourg, Belgien og Holland, er nu svinekontrollass. for Ringstedegnens svinekontrollf. Har deltaget i folkeligt arb.

- Ejnar Olsgaard, Gevnø, St. Heddinge. Forsk. pl., Asmild Kloster lbsk. 1952, har deltaget i Tuborgfondets studierejse, gift 1954 m. Ester Gylling Hansen, Gørding, og købte s. år gård paa 47 td. ld. på Stevns. Har ledet drengegygnastik flere vintre, deltager i arbejdet i landbo-, ung- og gymnastikf. — „Brendemosegård“, Tommestrup, St. Heddinge.
- Georg Ottosen, Glejbjerg. Lærer i Lunde Jylland.
- Peter Overgaard, „Østergård“, Ørum Sønderlyng. Efter soldatertiden et halvt år i Sverige. Korinth lbsk. 1950—51, gift m. Krista Jensen, Mollerup (elev 1950), overtog 1954 fødegården.
- Frode Pallesen, Mejls, Varde. Forsk. pl. v. landbruget, soldat, Korinth lbsk. 1950—51, derpå på inseminørkursus på Malling lbsk. og har siden været inseminør, gift 1955 m. Marie Olesen, Rindum. Deltager hver vinter i gymnastik, er i best. f. Rindum gymnastikf. og f. Ringkøbing amts gymnastikf.s 1. hovedkreds. — Vellingvej 26, Ringkøbing.
- Carl Dam Pedersen, „Vestergård“, Ubby, Jerslev Sj. Korinth lbsk. 1949—50, studierejse i Frankrig, Sverige og Norge, er nu forp. af sin fødegård, gift 1954 m. Else Teilmann, Korning, Horsens.
- Holger Pedersen, Møgelvold, Skovgård. — ?
- Ejner Petersen, Holkevad, Flakkebjerg. Gift m. Anna Marie Christensen, Sønderød. Har egen bedrift, „Raunshøjgård“, Havrebjerg.
- Jens Langkjær Pedersen, Renge, St. Heddinge. Pl. v. landbruget, også i Sverige, forp. på fødegården, som han købte i i 1954, gift m. Ester Kolberg. Deltager i folkeligt arb.
- Svend Petersen, Hørby, Holbæk. Forsk. pl., bl. a. tømmerhugger ved Eidsvoll i Norge vinteren 1951—52, købte 1954 et husmandsbrug. Er i best. f. husmandsf. og boldkl. — Kvanløse Havremark, Holbæk.
- Aage Rasmussen, Fårup, Thorsager. Malling lbsk. 1951—52. Har nu eget grusværk. Er aktivt med i Thorsager gymnastikf., ungdoms- og foredragsf.
- Ager Rasmussen, Kirkeby mejeri, Kirkeby. — ?
- Erik Rasmussen, Hennemted, Lindelse, Langeland. Nordisk hsk. i Kungälv 1947—48, Lyngby lbsk. 1952, eksamen fra Landbohøjsk., f. t. konsulent f. „Landboudommen på Lolland“, gift 1951 m. Hansa Rasmussen fra Kvikvik på Færøerne. Skal arrangere faglige aftenskoler, kurser og møder med folkeligt islæt. — Museumsgade 61, Maribo.
- Jens Høgh Rasmussen, Søby, Hornslet. Forsk. pl., har været soldat og på lbsk., gift m. Kirsten Jensen (elev 1947). Har egen gård og deltager i folkeligt arb.
- Jens K. Rasmussen, „Tofttegård“, Vissing, Lerbjerg.
- Peter Termansen Riis, „Solvang“, Sig. Død.

- Jørgen Rosengren, Hårslev, Sandved. Forsk. pl. v. landbruget, er nu best. på en gård, gift 1948 m. Inge Kirkebjerg Hansen. Deltager i aftenhsk., landbr.kursus o. a. folkeligt arb, hvortil der er rig lejlighed på Sydvestsjælland's ungdomsk.
- Frede Røjkjær, Gramtange, Barrit. Udd. v. landbruget, dragon i Randers, gift 1950 m. Erna Kring, overtog s. år svigerfaderens ejendom på 15 td. ld. Har ledet gymnastik og går stadig med, „når der er lejlighed dertil“. — Klejs, Gramrode.
- Kristen Skjold, Lørup, Ringe. Forsk. pl. som smed, 4 mdr.s hjælpearbejde i Finland, er nu oliefyngsmontør, gift 1949 m. sygepl. Henny Madsen. — Kristiansdals Allé 37, Dalum, Fruens Bøge.
- Ruben Strömberg, Gävle, Sverige. Opholdet på Vallekilde var „sista ledet i skolstudierne“. Siden har han studeret sprog og journalistik. Fra 1952 er han redaktør for „Gefle Dagblad“. Gift 1953 m. Signe Fagell fra Västergötland. Deltager i afholdsbevægelsen, er med i Svenska kyrkans lekmansrørelse, Rotary International og er kommunalt ansat lærer i arbejdernes oplysningsforbund (ABF). — Box 7, Storvik, Sverige.
- Frode Lykke Sønderbo, Voer, Ørsted. Har eget landbrug og er gift. — Revsbæk, Bendixhøj, Voer, Ørsted.
- Kristian Peder Sørensen, Centralhotellet, Brædstrup. — ?
- Vilhelm Leschly Sørensen, Lumby sk., Beldringe. Udd. v. landbruget som foderm. og best., elev på Ladelund lbsk., arb. på maskinst., studierejse i Italien, gift 1954 m. Inger Udengård Jensen, Skødstrup, købte s. år gård på 26 td. ld. Deltager i folkeligt arb. — „Bjærgbækgård“, Klippinge.
- Søren Terkildsen, Thorstrup, Sig. Lærereksamen fra Jelling sem. 1955, gift m. Jutta Frandsen (elev 1951). Deltager i folkeligt arb. — Sædding skole, Esbjerg.
- Gunnar Therkelsen, Brædstrup. Forsk. pl., soldat 1949, 2 år i Sverige, gift 1951 m. Annelise Pedersen, Åle (elev 1947), købte s. år ejendom på 17 td. ld. i Åle. Har i 4 år været i best. og 1 år som form. f. Åle ungdoms- og gymnastikf., deltager i øvrigt i folkeligt arb. i sognet. — „Brejnbjerre“, Åle.
- Henry Thomsen, Hauge, Tistrup. Udd. v. landbruget, gift 1950 m. Erna Tollesen, Galtho, Tistrup (elev 1948). Har egen bedrift. — Strellev, Ølgod.
- Kresten Thomsen, Bjergby, Erslev, Mors.
- Therkild Thomsen, V. Janderup, Billum. Forsk. pl., har haft ejendom i Slimminge og købte 1956 gård på 37 td. ld., er medlem af idrætsf., som arbejder m. gymnastik, boldspil og idræt. — „Østergård“, Bjæverskov.

- Egå Tornbjerg, Nørrevang, Vorbasse. Lbsk. 1947—48, gift m. Anna Lillelund, har egen bedrift, er form. f. aftenhsk. og ungd. — Vorbasse.
- Jeppe Uhre, „Uhre Nygård“, Tistrup. Ladelund lbsk. 1950—51, gift 1955 m. Krista Nielsen, Græsbøl, Tarm (elev 1953), har overtaget sin fødegård. Deltager i foredrf.-arb., „som går rigtig godt her“.
- Kristian Vad, Lyhne, Ølgod. Forsk. pl., bl. a. i Sverige, soldat 1948—49, Lægård lbsk. 1951—52, gift 1956 m. Elly Ølgård Madsen, Strellev, købte s. år gård på 80 td. ld. Deltager i gymnastik og folkeligt arb. — Gundesbøl, Hemmet.
- Kristian Wied, Lundsgårdsmark, V. Sottrup. Forsk. pl., elev på Gråsten lbsk., rejser i Norge og Tyskland, købte 1955 ejendom på 19 td. ld. Deltager i folkeligt arb.
- Marius Ølgod, Orten, Varde. Forsk. pl., gift 1952 m. Erna Christensen (elev 1951), købte 1951 35 td. ld. i Orten og byggede med statslån 1952. Har deltaget i folkeligt arb.

Sommerholdet 1947

Forkortelser:

Folkehøjskole	hsk.
Gymnastikhøjskole	ghsk.
Husholdningsskole	hnsk.
Håndarbejdsskole	hbsk.
Seminarium	sem.
Sygeplejehøjskole	splhsk.

- Dagmar Andersen, Balle, Løgten. Huslige pl., gift 1949 m. landm. Johannes Jensen, Serritslev Overmark, Tvingstrup.
- Elly Kirstine Andersen, Knudsgade 9, Horsens. Gift m. Henry Bechmann Hansen, Strandhavevej 124, Valby; Elly Kirstine døde 11-8 56.
- Else Andersen, Borre, Oksbøl.
- Ester Jensen Andersen, Tange, Gørding. Huslige pl., har ledet gymnastik, gift 1950 m. husm. Peder Christensen, Alsbro, Sejstrup, Gredstedbro.
- Rigmor Andersen, Præsteboligen, Thorsted, Thisted. Huslige pl., husbestyrerinde hos Karl Kristensen, Hastrup, Tårs.
- Sigrun Andersen, Bjærgesø, Hørve. Huslige pl. i Sverige, en vinter elev på Kungälv hsk., gift m. forp. Hans Chr. Jørgensen, Lyngø præsteg., Lyngø.
- Ellen Bak, Rodskov, Løgten. Huslige pl., Langelands hnsk., Askov hsk. 1950—51, gift 1951 m. frugtavlser Bent Skyum Kristensen, „Tokhøj“, Ugelbølle, Mørke.

- Else Margrethe Bach, Balle, Løgten. Huslige pl., rejse i Sverige, gift m. gdr. Ole Ibsen Rasmussen, „Damgård“, Ommestrup, Mørke.
- Edith Barslund, „Kongsgård“, Hjerm. Huslige pl., gift 1949 m. gdr. Kristian Maarbjerg (elev 1944—45), „Garsdal“, Råsted, Vind.
- Margit Bech, „Nørager“, Blåhøj. — ?
- Marie Bolet, Serritslev, Brønderslev. — ?
- Ellen Buch, Fillerup, Odder. Huslige pl., gift 1950 m. husm. Johannes Gaunholt, Edslev, Hørning.
- Kirsten Bukh, Bering, Hasselager. Huslige pl. i Norge 1948, Snoghøjghsk. 1948—49, læreri. i håndarb. og gymn. på Rønshoved hsk. som. 1949, Elbæk lærersk. 1949—51, læreri. på Hjemly fri- og eftersk., 1951—52, gift 1952 m. lærer Gunnar Kjær, ægteparret rejste kort efter til Argentina, hvor begge underviste på en dansk kostskole; knyttet til Bøgildgård ungdomshj. 1954—57, derefter til Samsø realskole, Tranebjerg.
- Edel Bundgård, „Granhøjgård“, Drostrup, Vejen. Kursus på Snoghøjghsk., Askov hsk., 1951—52, hsk.s håndarbejdskursus 1 år, rejse til Paris, afslutter 1. maj 1958 sin sygepl.udd. v. Odense amts og bys sygehus.
- Elise Bækholm, Gundestrup, Tommerup. Lærerindeeksamen fra Tønder sem. 1953, årskursus i dansk og historie på Statens lærerskole 1956—57. — Gørding folke- og realskole, Gørding.
- Astrid Christensen, Bredal, Vejle. Huslige pl. i Norge 1949—50, 2 mdr.s arb. i internationale høstlejre i England og Skotland 1952, deltager i folkeligt arb., gift 1953 m. gdr. Johs. Nielsen, „Stammøllegård“, Vinding, Vejle.
- Clara Christensen, Dyreby, Henne. — ?
- Gertrud Helene Christensen, Lægeboligen, Skjødstrup. Sygeplejeudd. på Gentofte amtssygehus 1952—55, sindssygehosp. Riisskov 1955—56, fra marts 1957 ansat v. skadestuen, kommunehosp., Århus.
- Inge Marie Christensen, Højerup, Store-Heddinge. — ?
- Kirsten Christensen, „Foldbakken“, Dværgetved, Kvissel. — ?
- Maja Kjærgaard Christensen, Hee. Huslige pl., gift 1949 m. gdr. Johannes Lundsgård, „Ny Lundsgård“, V. Tim, Tim.
- Ragnhild Christensen, Hover, Muldbjerg. Huslige pl. 1½ år i Vallekilde hsk.s køkken og 1½ år i Norge, sygeplejeudd. på Haderslev amtssygehus, suppl. nu i psykiatri på Sct. Hans hospital, Roskilde.
- Irma Damm, Frederik den 7.s Gade 16, Vejen. Ekspeditrice i 3 år i fællesbageriet i Esbjerg, nu deltidsarb. i D. A. Æ. i Vejen, styrelsesmedl. i Kv. Arbejderforb., gift 1951 m. snedker Hans Chr. Petersen, Frederik d. 7.s Gade 28, Vejen.

- Bodil Djursaa, Lindevej 38, Fruens Bøge. Gift 1947 m. Hans Hansen, overtog s. år Bodils mødrene slægtsgård, 30 td. ld., i forp., for 2 år siden til ejendom. — „Granbjerggård“, Dømmestrup, Fangel.
- Anna Kirstine Ejstrup, Ringkøbingvej, Videbæk. Husass. — Rødstensvej 9, Hellerup.
- Marie Enevoldsen, Voldbjerg mark, Hee. Huslige pl. som kokkepige og husbestyrerinde, nu deltidsarb. på kolonien „Filadelfia“, deltager i folkeligt arb., gift 1953 m. murerarb. Svend Aage Jensen, Niløse, Dianalund.
- Aase Flint, Daler skole, Daler Østerby. Huslige pl., elev på Det kgl. musikkonservatorium m. klaver som hovedfag 1949—53, afg.eks. decbr. 1953, statsprøvet musikpædagog maj 1954, har tre år ledet gymnastik i Nexø, ansat som vikar i sang og gymn. v. Nexø komm. sk., klaverunderv. hjemme, gift 1954 m. provisor Knud Voldum Clausen, Asen 35, Nexø.
- Frida Flø, „Nygård“, Brande. Huslige pl., deltager i folkeligt arb., gift 1950 m. landm. Villy Pedersen, har overtaget Fridas hjem.
- Lilly Grauslund, Trelde, Fredericia. Huslige pl., deltager i folkeligt arb., gift 1951 m. forp. Gunnar Krogh, „Strandgård“, Trelde, Fredericia.
- Gudrun Grinder, Margrethevej 1, Rungsted Kyst. Barneplejerske 1948, Carlsberg bryggeriernes vuggestue, lærerindeeksamen fra Blågårds sem. 1954, læreri. på Rungsted privatskole 1954—56, gift 1955 m. kommunelærer Fredy Poul Hansen, Ellevej 24², Hørsholm.
- Bertha Hansen, Væde Hee, Morud. Huslige pl., styrelsesmedl. i husmoderf., passer telef. og kontorarb. hos sin mand, installatør Otto Jensen, Stillebæk, Veflinge.
- Edith Hansen, Ll. Darum, Bramminge. — ?
- Erna Bierring Hansen, Rolund Toftegård, Nr. Aby. Huslige pl., gift 1950 m. banenæstformand Egon Rasmussen, Hågerup, Højrup Fyn.
- Esther Harmundal Hansen, „Gårdagergård“, Slagelse. Huslig pl., kursus på hhsk., har ledet gymnastik og deltaget i lingiaden i Stockholm 1949, gift 1950 m. Peter Mikkelsen, Gierslev, Høng.
- Eva Holm Hansen, Ny Hagested, Gislunge. Huslig pl., kursus i vævning, håndarb. og kjolesyning, gift 1952 m. gdr. Ib Jensen (elev 1944—45), Kundby, Sandby.
- Inga Hansen, Lund, Rødvig, Stevns. Huslige pl., elev på Haslev hbsk., gift 1950 m. parcellist Povl Kristensen, Skørpinge, Rødvig, Stevns.
- Justa Hansen, Sofienhøj, Farstrup. Husligt arb., deltog i lingiaden 1949, har ledet gymnastik, styrelsesmedl. i Skytte- og gymnf., gift 1950 m. hovedagent Johs. Andersen, Nyborgvej, Ørbæk.

Sigrid Hansen, Nr. Bork. Gift 1948 m. gdr. Hans Brarup (elev 1939—40), „Moegård“, Nr. Bork.

Oline Hauberg, Mejlbj, Lintrup. — ?

Ingrid Heip, „Renden“, Tårs. Huslige pl., har ledet gymnastik, gift 1951 m. arbm. Jens Snørbjerg Jensen, Skolegade, Hørby.

Astrid Agergaard Henriksen, Gestelevlund, Espe. Udd. hush.læreri. fra „Ankerhus“ 1950, læreri. på Skibelund eftersk. 1950, senere undervist i aftensk. på Nyborg-egnen, gift m. gdr. Folmer Hansen, „Longgård“, Kogsbølle, Nyborg.

Maren Henriksen, Høsehaven, Stenstrup Fyn. Huslige pl., gift 1949 m. lmd. Johs. Theilmann, arb. sam. m. svigerforældrene på slægtsgården „Højtegård“, Heldager, Svendborg.

Nanna Hvidbjerg Henriksen, Årslev. Silkeborg hhs. 1947—48, på Grove-Jacobsens vævestue i Odense 2½ år, gift 1951 m. frilandsgartner Knud V. Pedersen (elev 1948—49), Frankfri, Fangel.

Henriette Hjuler, Sdr. Hygum. Har haft 2 kursus på Statens håndarbejds-kursus, siden 1955 vikar ved Ansager skole, gift m. ekspedient Aage Sørensen, Vestergade, Ansager.

Hanne Malmose Holm, Assensvej, Fåborg. Udd. sygeplejerske, gift m. gdr. Torben Banke, „Sandbjerggård“, Svanninge Bakker, Fåborg.

Henny Holmberg, Lagmangsg. 4 a, Kalmar, Sverige. Rejser i Frankrig, Tyskland, Italien, Holland, Belgien, Grækenland, Danmark og Norge. Udd. på Borås tekstilinstitut og Göteborg handarbetssem., undervist på lanthushållsskola, nu på Ölands folkhögskola, Ölands Skogsby, Sverige.

Martha Ilkjær, Smedsboel, Houe, Bonnet. Sykursus, Hadsten hhs., huslig pl., gift m. gdr. Chr. Birch (elev 1945—46), Sdr. Kokholm, Tørring, Lemvig.

Jytte Jacobsen, Hjeds, Støvring. — ?

Lisa Jacobsen, Kattrepel 32, Tønning/Ejder, Sydslesvig. — ?

Ellen Margrethe Jensen, Haldagerlille, Fuglebjerg. Huslige pl., gift 1950 m. forp. Kjeld Brøsted Pedersen, Skørring, Mørke.

Else Jensen, Lundum mk., Stenbjerg. Kontorpl. i Roskilde og Randers (Scandia i 7 år), deltager i møder på Vestbirk hsk., gift 1955 m. manufakturhandler Erik Therkelsen, Østbirk.

Else Margrethe Jensen, Kallerup, Todbøl. Har siden sin mors død 1948 styret hus for sin far, rejste til Norge 1954, bl. a. til Olav-stævne på Stiklestad, læser på 2. år på Den frie lærersk. i Ollerup.

Esther Jensen, Lystagertorp, Fuglebjerg. Gift m. tømrer Jens O. Rasmussen og har egen købmandshandel i Hårslev, Sandved.

Gerda Jensen, „Sønderhus“, Åle. — ?

Gerda Jensen, Københoved, Skodborg Jylland. — ?

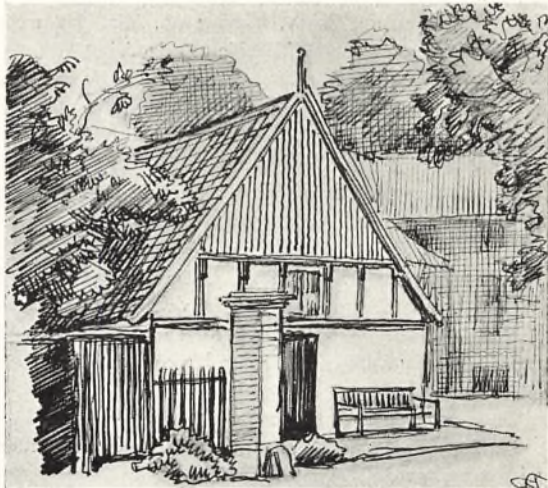
- Grethe Jensen, „Funkisbyen“, Sdr. Vissing, Skanderborg. Sygeplejeudd., sygeplejerske, de sidste 3 år i Natortalik, Grønland.
- Grethe Møller Jensen, Torrild, Odder. Huslig pl., har i flere år ledet børn og voksne til gymn., gift 1951 m. pedel Aage Knudsen, Skolevej, Stenstrup Fyn.
- Kirsten Jensen, Rigrtrup, Randers. — ?
- Kirstine Jensen, Hjertingskov, Rødding. — ?
- Inger Neergaard Jensen, Hemstok, Skanderborg. Ekspeditrice 2½ år i Hårby brugsforening, deltager i møder på Ry hsk., gift m. gdr. Henning Pedersen, Foerlev, Skanderborg.
- Lydia Dorthea Jensen, Thorsted, Tim. Gift m. lmd. Bojle Mortensen, Sdr. Esp, Thorsted, Tim.
- Rigmor Jensen, Skovly, Rask Mølle. Huslig pl., deltager i folkeligt arb., gift 1948 m. gdr. Christian Thomsen, Helstrup, Snejbjerg, Herning.
- Solveig Hedegaard Jensen, Vesterlund. Huslige pl., gift 1954 m. gdr. Hans Pedersen, „Pedersborg“, Drostrup, Gesten.
- Gerda Jepsen, Kvong, Tistrup. Huslige pl., deltager i sognets folkelige arb., gift 1948 m. gdr. Søren Vad Nielsen, Lundager, Lunde Jylland.
- Anna Holm Jespersen, „Hjortlund“, Vrold, Skanderborg. Borrehus hhsk. 1948, gift 1949 m. gdr. Ebbe Engvang (elev 1941—42), „Enemarksgård“, Gesten.
- Sigrid-Inge Johansen, Kaspar Hoyer Gade 20, Tønning/Ejder, Sydslesvig. Bor i s. hus som forældrene, gift 1948 m. Karl-Heinz Pettig.
- Elga Johansen, Brædstrup mark, Brædstrup. — ?
- Grethe Johnsen, „Læsagergård“, Stevnstrup, Randers. — ?
- Lilly Kirkegaard, Gjerning, Bjerringbro. Huslige pl., 1 år medhj. i Vallekilde hsk.s køkken, elev på hhsk., gift 1950 m. gdr. Tage Østergård, „Engevang“, Vissing, Lerbjerg.
- Gudrun Hedegaard Kjær, Smederup, Ørting. Huslige pl., deltager i folkelige og faglige møder, er medl. af Odder valgmenighed, gift 1948 m. lmd. Ejler Skovgaard, havde først mindre landejd. i Torrild, overtog senere med sin mand dennes fødegård, „Kulgrav“, Neder Randlev.
- Else Kristensen. „V. Karmisholt“, Tårs. Huslige pl., deltog i lingiaden 1949, gift 1953 m. lmd. Erik Bech Nielsen, „Vestervang“, Gunderup, Vrå.
- Ester Kristensen, „Sønderbjerge“, Rødvig, Stevns. Snoghøj ghsk. 1951—52, hjælpelæreri. på Vallekilde hsk. 1952, ved Højskolernes Håndarb. 1954—55, siden 1953 sommerlæreri. på Osted eftersk., om vinteren aftenskolekursus i håndarb.

- Karen Kristensen, Søndergade, Ansager. Husbestyrerinde, deltaget i ungd.f.s møder, gift 1949 m. gdr. Frode Pallesen (elev 1946—47), Kærbæk, Ansager.
- Lilly Julie Kristensen, Matrup, Brædstrup. Huslige pl., bl. a. på Vallekilde hsk., sidste 5 år husbestyrerinde i Bjerlev, Jelling.
- Maren Vestergaard Kristensen, Lyhne, Ølgod. Gift 1949 m. vognm. Svend Ole Madsen, Egeris, Videbæk.
- Tove Kristensen, „Øster Damgård“, Ulfborg. Huslige pl., gift 1951 m. gdr. Martin Kristiansen, Dystrup, Ulfborg.
- Karen Gunhild Krupsdahl, Sdr. Felding. I 2 år medhj. på børnehj. i Nr. Åby, gift 1950 m. fjerkræhandler Ejnar Sørensen, Balslev, Ejby Fyn.
- Sigrid Lage, Sdr. Holsted. Huslig pl., gift m. reklamekonsulent Erik Klinge, Erik Glippingsvej 14, Kolding.
- Gertrud Landbo, Egebjerg præstegård, Bråde. Huslige pl., udd. barneplejerske fra Kbh.s komm.s optagelseshj. „Sølund“, siden 1954 kontorist i Kbh.s mødrehjælp, gift 1956 m. arkitekt Folmer Larsen, Ebbagade 34², Kbh. S.
- Edith Holm Larsen, „Bakken“, Asnæs. — ?
- Ruth Lauridsen, Hovangsvej 15, Hobro. Huslig pl., derefter ansat i Jydsk Telefon A/S, gift m. blomsterhandler Regner Juul, Henning Smithsvej 28, Ålborg.
- Anna Laursen, Søby, Hornslet. — ?
- Vita Laverenz, Bobøl, Føvling. En tid på Frøbelsem., opgav af økon. gr., deltager i gymnastik og i „De unge hjem“s f., gift 1952 m. Verner Sørensen, Bryggergade 20, Vejen.
- Anna Elisabeth Lorentzen, Gjerndrup, Brørup. Gift 1951 m. gdr. Ove Pøhl Nielsen, Gjerndrup, Brørup.
- Edith Madsen, Søndergade 105, Vejen. Huslig pl., har ledet gymnastik, deltaget i ledelsen af ungd.f.s arb., gift 1949 m. mejerist Jacob Clausen, best. af Basthøj A/M, Åkirkeby 1949—54, siden 1954 Bolderslev A/M, Sdrj.
- Lenda Madsen, Rends, Jyndeved. — ?
- Sigrid Meyer, Eskelund, Brørup. Huslige pl., bl. a. i Norge, gift m. gdr. Mathias Lund, Normsted, Brøns Sdrj.
- Hilda Kløve Mogensen, Nørager, Vivild. — ?
- Asta Mortensen, Lund. Pl. som husass. og husbestyrerinde, gift 1949 m. lmd. Jens Ulstrup, deltager i ungd.f.s og gymnastikf.s arb., bor og deltager i arbejdet på svigerforældrenes gård i Klovborg.
- Nanny Mortensen, Lønne, Nr. Nebel. — ?
- Ellen Margrethe Mott, Ronæs Skov, Kavslunde. — ?
- Anna Bogild Nielsen, „Rugballegård“, Bjerringbro. — ?

- Anna Hedeager Nielsen, „Korshøjgård“, Ølgod. — ?
- Erna Nielsen, „Blæsingborg“, Havrebjerg. Huslige pl., syerske i 2 år, ledede gymnastik i 2 år, gift 1951 m. bmd. Egon Hansen, Skørpinge, Flakkebjerg.
- Esther Nielsen, „Krogsbjerg“, Harndrup. — ?
- Grethe Nielsen, Ll. Darum, Bramminge. Huslige pl., delt. i gymnastikf. og ungd.f.s arb., gift m. gdr. Hugo Hansen, Ll. Darum, Bramminge.
- Greta Nielsen, Lyhne, Ølgod. Huslige pl., gift 1950 m. lastbilcauffør Laurits Bundgård, Greta passer egen konfekturforretn. i Agerbæk.
- Ingeborg Nielsen, Gjerndrup, Brørup. Huslige pl., deltager i folkeligt arb., gift 1953 m. forp. Henning Hansen, „Lundgård“, Vork, Egtved.
- Karen Nielsen, Låstrup mk., Skals. Huslige pl., gift 1950 m. dav. landpost, nu overpakm. Hans Jørgen Pedersen, Højbjergvej 139, Herlev.
- Meta Nielsen, Hvirring, Flemming. Har arbejdet hjemme, gift 1947 m. husm. Karl Ernst Jensen, Gundestrup, Farsø.
- Mette Katrine Nielsen, Høkkærør, Skals. Huslige pl., deltog i studiekr. og aftensk., gift 1951 m. gdr. Svend Aage Sandborg (elev 1948—49), Nørdam, Møldrup.
- Esther Nørregaard, Reerslev skole, Hedehusene. Odense fagsk. 1947—48, gift 1948 m. Troels Gyldenkerne (elev 1942—43), de to havde i 7 år Valby Møllegård i Tåstrup i forpagtn., overtog 1955 Troels G.s fødegård, „Vejgård“, Svogerslev, Roskilde.
- Elsamarie Odefey, Alte Kieler Landstr. 26, Rendsborg, Sydslesvig. Vejle idrætshsk. 1948, huslige pl. i Sverige 1949—51, langvarig sygdom, gift m. typograf Holger Christensen, Gl. Forlev, Forlev.
- Bodil Olsen, „Solbakken“, Tårs. Huslige pl., vævekursus på Halvorsminde ungdsk., deltager i folkeligt arb., gift 1952 m. gdr. Svend Bundgaard, „Nordenskov“, Nyby, Brørup.
- Elisabeth Olsen, Posthuset, Fynshav. Gift m. lmd. Aage Madsen, „Selchausdal“, Ruds-Vedby.
- Inge Borghild Olsen, Museet, Fårevejle. Huslige pl., bl. a. i England og Frankrig (Paris), gift m. husm. Børge Jensen, Adellers Allé, Fårevejle.
- Anna Elisabeth Pedersen, „Dysagergård“, Fuldby, Sorø. Gift m. skomagerm. Jens Pedersen, Lyngø, Sorø.
- Annelise Pedersen, Åle. Huslige pl., bl. a. 1½ år i Kbh., deltager i folkeligt arb., i 4 år styrelsesmedl. i ungd.f. og gymnastikf., gift 1951 m. gdr. Gunnar Therkelsen (elev 1946—47), „Brejnbjerg“, Åle.
- Betty Nørskov Pedersen, Fodbjerg Møllegård, Hjortshøj. — ?
- Cecilie la Cour Pedersen, Skibelund efterskole, Vejen. Har rejst i Norge, Sverige og Holland, hjemme et år, på Tønder sem. 1948—53, derefter lærerinde v. Ringe kommunesk., ved Sønderborg kommunesk. 1954—56, siden 1956 Kølstrup, Fyn.

- Ellen Margrethe Pedersen, Farstrup. Huslige pl., elev på Odense fagsk., gift m. køb. Christensen, Højme, Holmstrup.
- Else Pedersen, V. Tim, Tim. Har deltaget i folkeligt arb., gift 1947 m. gdr. Ejnar Kirkegaard, „Moselund“, Hvingel, Hee.
- Inger Solveig Pedersen, Starreklint. Huslige pl., har i flere år ledet gymnastik, gift 1949 m. statshusm. Gunner Thomsen, deres ejendom er nyopdyrket jord, „Lyngholm“, Filskov.
- Else Kirstine Poulsen, Søften, Hinnerup. Huslige pl., gift m. specialarb. Jørgen Braad, Venøgade 7, København Ø.
- Marie Margrethe Preuss, Fynshav. Pl. på systue i Sønderborg, gift 1953 m. ortopædisk mekaniker v. Ålborg kommunehosp. Karl Aage Ivang, Hollænderbyen, Gug.
- Edith Rasmussen, Vestergade 94, Herning. Udd. til børneforsorgsarb., Hindsholm hsk. 1949 og 1956—57, medhj. v. forsk. børnehj., har deltaget i folkeligt arb. — Optagelseshjemmet, Hornbæk.
- Mette Marie Sandholm, Sdr. Nissum, Ulfborg. Gift 1947 m. kontrollass. Poul Fr. Jensen, arb. 1 år i Kornerup v. Roskilde, derefter 1½ år hos brødr. Arne og Kristian Jensen (begge Vallekilde-elever) i No, overtog 1950 eget landbrug i Sdr. Nissum, Ulfborg.
- Jensine Sivesgaard, „Sivesgård“, Ingstrup. Huslige pl., arbejder for tiden hjemme.
- Dagny Skipper, Søttrup, Hornum. Huslige pl., hjælper nu på sin faders gård.
- Anna Svendsen, Sneftrup, Ilskov. Huslige pl., gift 1948 m. gdr. Johannes Fogh, Ingerslev Mølle, Tranbjerg Jylland.
- Esther Svenningsen, „Hyttten“, Tårs. Huslige pl., gift m. fængselsbth. Frede Tinum, Lindegårdsvej 52, Frederikshavn.
- Annalise Sørensen, Rousthøje, Varde. Huslige pl., gift 1950 m. automekaniker Anker Jensen, Jernbanevej 21, Tarup, Odense.
- Asta Lyndgaard Sørensen, Årre, Varde. Rejst til Canada, gift.
- Ellen Margrethe Sørensen, Troelstrup, Stoholm. — ?
- Esther Sørensen, V. Smidstrup, Gadbjerg. — ?
- Esther Værum Sørensen, Lund, Rødvig, Stevns. Hjemme 1947—48, har ledet småpiger til gymnastik i 3 år, deltager stadig selv i gymnastik, gift 1948, blev enke 1951, var igen hos sine forældre, gift 1954 m. Erling Boutrup Nielsen, der hjælper Esthers far i æg- og fjerkræforretn.
- Ingeborg Sørensen, „Illumø“, Stensgård Fyn. Kokkepige 2 år, Odense fagsk. 2 mdr., deltager i folkeligt arb., gift m. husm. Peder Pedersen, Vestermarken 3, Kværndrup.
- Inger Sørensen, Ramten, Djurs. — ?

- Ingrid Sørensen, Bering, Hasselager. Huslige pl., hos Anna Grosen 1948—49, i Norge en sommer, lært kjølesyning en vinter, deltog i lingiaden 1949, Askov fhsk. 1950—51, gift 1952 m. forp. Robert Bjerring, „Fårup Højgård“, Rødkjærsbro.
- Rigmor Emilie Sørensen, Vallekilde. Smørrebrødsjomfru på restauranter i Malmö, gift 1951 m. repr. Albin Hansson, Västmanlandsg. 4 C, Malmö, Sverige.
- Inger Thorgaard, Barslev, Hvidbjerg, Thyholm. Huslige pl., deltids-elev på Danebod hsk., deltager i folkeligt arb., gift 1951 m. gdr. Carl Aage Jensen, Kadsebølle, Simmerbølle, Langeland.
- Inger Thorsen, Peter Bangsvej 209, Kbh., Valby. Deltog i Vallekilde hsk.s lærer- og elevrejse til Sörängen marts 1949, rejser i Italien og Schweiz 1955, ansat v. Kbh.s kommunes biblioteksvæsen, fra 1955 m. nedsat arbejdstid, gift 1950 m. ass. Henning Andersen, A/S Atlas. — Plovvej 2¹ th., Kgs. Lyngby.
- Inga Vejen, Håkonsgade 11, Herning. — ?
- Gerda Vestergaard, Hårby, Skanderborg.
- Hilda Winther, Honum Skov, Rask Mølle. Huslige pl., bl. a. kokkepige 1 år på rederiet J. Lauritzens søfartssk. v. Svendborg, har deltaget i folkeligt arb., gift 1951 m. bmd. Keld Andersen, Vester Ørum Skov, Uldum.

Sidste skoleårs elever

Vinterholdet 1956-57

Akselsen, Ejler, Lyhne, Ølgod.

Andersen, Inga, „Granly“, Sæsing.

Andreasen, Poul, Trunderup, Kværndrup.

Barsballe, Peter, Vodder, Frifelt.

Bebe, Søren, „Bebegården“, Søfælde, Espe.

Begtrup, Bodil, „Frihedsminde“, Nørre Alslev.

Birk, Jens Jørgensen, Arrild.

Bisgaard, Ove, „Vejgården“, Klotrup, Alestrup.

Borst, Metta J., Schermerdyk 10, Oterleek, Nord Holland.

Brodersen, Inge, Astrup, Brøns.

Christensen, Erling Smedegaard, Randers, Videbæk.

Christensen, Hans, Århusvej, Tilst, Muldestrup.

Christensen, Margit, „Tranget“, Tolne.

Christensen, Uffe Krogsdam, „Nørre Krogsdam“, Thorshøj.

Christiansen, Asmus, Møjbøl, Øster Lindet.

Christiansen, Ove Elmo, „Graverbakkegård“, Ortved, Ringsted.

Clausen, Per Nymark, Slagelsevej 1, Jyderup.

Eriksen, Jens Rykind, „Rykind“, Vrensted.

Gregersen, Svend Ejler, „Vadestedet“, Tingstrup, Thisted.

Greve, Henry, „Katbjerggård“, Katbjerg, Mariager.

Guldahl, Sonja, „Engbjerggård“, St. Lihme, Lihmskov.

Handberg, Else, Bygholmsvej 18, Vanløse.

Hansen, Annie Rolsted, Duevej 106³, København F.

Hansen, Hanne Kirsten, Frederiksdalsvej 31³, Virum.

Hansen, Hans Rasmus, Kragelund skov, Herrested.

Hansen, Helge Busk, „Birkelunde“, Systofte, Nykøbing Falster.

Hansen, Johanne, Bækgade 23, Broager.
 Hansen, Kristian Granly, „Granly“, Gudme.
 Hansen, Lizzie Elmerdahl, Kirkeballe, Horne Fyn.
 Hansen, Richardt Fuglsang, „Ålund“, Lydinge, Espe.
 Heinrichsen, Birgit, Usserød Kongevej 5, Hørsholm.
 Hermansen, Leif, Tuse, Mårsø.

Jacobsen, Ruth, Rud. Berghsvej 61, København Ø.
 Jensen, Aksel Koldbro, Østergade 40, Hjørring.
 Jensen, Alfred, Havnsø, Føllenslev.
 Jensen, Bent Henning, „Birkelund“, Brunde, Horsens.
 Jensen, Ester Bloch, Jels skov, Jels.
 Jensen, Johannes, Ål, Sal, Vinderup.
 Jensen, Svend, „Fjordgård“, Sandby.
 Jepsen, Egon, Tirslund, Holsted station.
 Johansen, Ruth, Tornerosevej 29, Herlev.
 Jørgensen, Annelise, Bregninge, Jyderup.
 Jørgensen, Eivind, Sorterup, Slagelse.

Kobberø, Estrid, „Ballegård“, Rinkenæs.
 Kristensen, Aage, „Damhave“, Sandager, Fjellerup.
 Kristensen, Knud, Homå, Alsø.
 Kristensen, Leif, Hover, Muldbjerg.
 Kristiansen, Vagn, „Nyvang“, Børglum, Vrå.

Larsen, Tage, Svendborgvej 36, Ringe.
 Lassen, Johanne, Darum mark, Bramminge.
 Laufsén, Christian, Egedesminde, Grønland.
 Lawaetz, Ingrid, „Falkenstein“, Sludstrup.
 Legarth, Lena, Sønder Stenderup, Varmark.
 Lindegaard, Jørgen, „Loddenhøjgård“, Snesere torp, Snesere.

Madsen, Tyge, Grundtvigsvej 27, Nykøbing Sjælland.
 Meedom, Birgit, Usserød Kongevej 29, Hørsholm.
 Mortensen, Jørgen, Boltinggård skov, Ringe.
 Møller, Kristian, „Skolegården“, Sønder Saltum.

Nicolaisen, Kristian, Højby Sjælland.
 Nielsen, Gunnar, Store Restrup, Sønderholm.
 Nielsen, Holger Votborg, Nørre Økse, Halvrimmen.
 Nielsen, Ida Lenda, Elsborg Allé 24, St. Magleby, Kastrup.
 Nielsen, Karen Else, „Smakkebækgård“, Hammer, Lundby.

Nielsen, Kurt Arne, „Tronbro“, Valløby, Vallø.
 Nielsen, Niels Aage Frandsen, „Hvidemosegård“, Kirkehyllinge.
 Nielsen, Tove, Borups Allé 20, København N.

Olesen, Ester, Kirkevej 6, Asnæs.

Pedersen, Astrid, Lovrup, Gørding.
 Pedersen, Poul Verner, „Højagergård“, Lidemark, Bjeverskov.
 Perschke, Karl Heinrich, Hatsted mark, Husum, Sydslesvig.
 Petersen, Arne, Mollerup, Silkeborg.
 Petersen, Dangaard, Sandbjerg, Horslunde.
 Petersen, Ellen, Øster Gammelby, Visby.
 Petersen, Grete, Gammelgab mark, Broager.
 Petersen, Paula Jeanne, 865 Deerfield Road, Deerfield, Illinois, U.S.A.
 Poulsen, Karen, „Østergård“, Sædding, Nørre Nebel.

Rasmussen, Bent, Østre Hougvej 20, Middelfart.
 Rasmussen, Grethe, Bøstrup, Slagelse.
 Rasmussen, Niels Palle, „Vesterdal“, Nørre Alslev.

Spohr, Jørgen Bendsen, Råbylille, Stege.
 Sørensen, Agnes, Hatsted, Husum, Sydslesvig.
 Sørensen, Karen Margrethe, „Bakgård“, Ellrup, Gern.

Troelsen, Jørgen, „Tandrughøjgård“, Tandrup, Års.

Uerkwitz, Wolfgang, Gather landevej 44, Niebøl, Sydslesvig.

Vestergaard, Annelise, Kollekolle, Vig.
 Viuff, Johannes, Ødis, Hjarup, Vamdrup.
 Vølund, Knud, Håstrup.

Bodtker, Egon, 6125 S. E. 19. Portland 2, Oregon, U.S.A.
 Bowers, James W. Box 350, Branford, Connecticut, U.S.A.

Sommerholdet 1957

- Allesø, Kirsten, Herredsvej 18, Gentofte.
 Andersen, Karen, Ellemosehave, Frøbjerg, Rørmosehus.
 Andersen, Lis, Dyrslægeboligen, Bjergby, Hjørring.
- Bach, Aase, Ilsø Vestergård, Ulstrup.
 Barsballe, Kathrine, Stenderup, Rødding.
 Bay, Anna Margrethe, Øster Ausum, Hjerm.
 Brix, Thora Elisabeth, Harreslevgade 7, Flensborg, Sydslesvig.
 Brogaard, Signe, Vester Tim, Tim station.
 Buhr, Anny Solveig, „Lundegård“, Svansbjerg, Herfølge.
- Christensen, Alma Stengård, Tobøl, Føvling.
 Christensen, Bente, „Damgården“, Stenløse.
 Christensen, Edith, „Langholtegård“, Svinninge.
 Christensen, Karen Thybo, Dallerup, Sorring.
 Christiansen, Inger Fejer, Atterup, Grevinge.
- Damgård, Inger Marie, „Damgården“, Kjeldbjerg, Skive.
 Ditlevsen, Estrid, Jordløse, Håstrup.
 Drechsler, Karen Langgård, Hørsted, Hørdum.
- Eriksen, Doris, „Kettinggård“, Harlev, Jylland.
- Falster, Elisabeth, Kalundborgvej 114, Holbæk.
 Ferdinandsen, Nina, Vespervej 4, Hellerup.
 Frederiksen, Karen, Herrup, Vinderup.
- Hansen, Birgit, „Maegård“, Knarreborg.
 Hansen, Birthe Lund, Valbyholm 15², Valby.
 Hansen, Sonja, Landmålervej, Brudager, Vejstrup.
 Heide, Dagmar, Skindtoft, Solbjerg, Mors.
 Holm, Helga, Godthåb, Grønland.
- Jacobsen, Anna Hyldgård, Naur, Bur.
 Jensen, Anne Rosenqvist, „Lystighed“, Hjulby.
 Jensen, Bodil, „Lundsgård“, Slangerup.
 Jespersen, Eva, „Enggården“, Sønderbjerge.
 Johnsen, Ruth, „Johnstrupgård“, Vrinders.
- Kielsen, Haldora, Kagssimiut, Julianehåb, Grønland.
 Kristensen, Birthe Grønbæk, Dronningens Tværgade 6², København K.

Kristensen, Grete Vinther, „Højvang“, Skæring, Hjortshøj.
 Kristiansen, Bodil Schroll, „Birkhave“, Ryslinge.
 Larsen, Ruth Holmegaard, „Filstruplund“, Hårby.
 Lauridsen, Karen Elisabeth, „Møllevang“, Vilslev, Grestedbro.

Madsen, Anna Marie, Mejlby, Arden.
 Madsen, Esther, „Hullegård“, Østerlars.
 Madsen, Frida, Højby, Astrup, Skjern.
 Munck, Ester, Damsholte, Stege.

Nielsen, Aase, Hørdum.
 Nielsen, Ingrid Højen, Tranbjerg Jylland.

Olesen, Signe Warming, Skovbymark, Løjt Kirkeby, Åbenrå.

Pedersen, Alice, „Lykkesvang“, Åkirkeby.
 Pedersen, Else Rosenbaum, Salbrovad maskinsnedkeri, Sandager.
 Pedersen, Magda, „Ørnelundsgården“, Strøby.
 Petersen, Bodil Hasseriis, Ørslev skole, Skelskør.
 Petersen, Inger Kirstine, Gejlå, Fårhus.
 Petersen, Tove Soffy, Sjællandsgade 47, Ringsted.
 Petersen, Vera, „Stengård“, Horbelev.

Severinsen, Mary Elise, Galten.
 Simonsen, Elly, Solbjerg, Århus.

Tholstrup, Inger, Mejlby, Hjortshøj.
 Thomsen, Eva, Vestergade 7, Helsinge.
 Tortzen, Marianne, Maglevænget 14, Charlottenlund.

Ulbrichsen, Birgit Udengaard, Gjellerupvej 3, Åbyhøj.

Lærlingebesøget på Vallekilde Folkehøjskole 1956—57

	Vinteren 1956/57	Sommeren 1957	Ialt
Fra København	3	2	5
- Københavns amt	4	3	7
- Roskilde amt	1	0	1
- Frederiksborg amt	2	3	5
- Holbæk amt	9	3	12
- Sorø amt	4	3	7
- Præstø amt	5	3	8
- Bornholms amt	0	2	2
- Maribo amt	4	1	5
- Odense-Assens amt	1	2	3
- Svendborg amt	10	6	16
- Hjørring amt	8	1	9
- Thisted amt	1	3	4
- Ålborg amt	2	1	3
- Randers amt	2	1	3
- Århus amt	1	7	8
- Skanderborg amt	2	1	3
- Vejle amt	4	0	4
- Viborg amt	1	3	4
- Ringkøbing amt	4	4	8
- Ribe amt	4	2	6
- Haderslev amt	2	1	3
- Åbenrå amt	1	2	3
- Sønderborg amt	2	0	2
- Tønder amt	4	0	4
- Sydslesvig	3	1	4
- Grønland	1	2	3
- andre lande	2	0	2
Ialt.....	87	57	144
Under 18 år	7	1	8
18—20 år	47	49	96
21—24 år	31	7	38
25 år og derover	2	0	2
Ialt.....	87	57	144

Styrelsen

for den selvejende institution Vallekilde Folkehøjskole

Til oplysning for gamle elever, hvoraf adskillige er indtrådt i „Vallekilde Højskoles Skolekreds“, meddeles her en fortegnelse over, hvem der er eller har været medlemmer af højskolens styrelse.

I skolens fundats, der trådte i kraft ved skolens overgang fra privat-til selveje 2. november 1952, hedder det om styrelsen:

„Den selvejende institution ledes af en styrelse på 9 medlemmer. Den administrerende forstander er født medlem af styrelsen.

5 medlemmer vælges ved skriftlig afstemning på den ordinære generalforsamling af og blandt medlemmerne af „Vallekilde Højskoles Skolekreds“ ... 3 ved første ... 2 ved næste ordinære generalforsamling ...

2 medlemmer af institutionens styrelse vælges for 2 år ad gangen ... af Vallekilde højskoles elevforenings styrelse ...

Eet medlem af institutionens styrelse vælges af Holbæk amtsråd.

Den nuværende forstander [1952] udpeger dog den første styrelses 9 medlemmer.“

I fortegnelsen er der ved de i h. t. fundatsen udpegede medlemmer af den første styrelse vedføjet (u). Et vedføjet (s) betyder valgt eller genvalgt på ordinære generalforsamlinger i skolekredsen, (e) betegner valgt eller genvalgt som repræsentant for elevforeningen, amtsrådets repræsentant er mærket med (a).

Hans Lundsgaard, gdr., Ll. Egebjerg, Vig. (u, s)	1952—57
Formand 1952—57.	
Jørgen Jørgensen, folketingsmand, nu undervisningsminister, Allerslev, Lejre. (u, s)	1952—57
Næstformand 1952—57.	
Uffe Grosen, forstander.	1952—54
Kasserer 1952—54.	

<i>Ellen Villemoes Andersen</i> , form. f. De samv. danske Hus- holdningsforeninger, „Skovgård“, Egebjerg, Bråde. (u)	1952—54
<i>Niels Stampe Andersen</i> , gårdbestyrer, Stenstrup, Højby Sjælland. (u)	1952—54
<i>Ingeborg Søgaard</i> , lærerinde, Frenderup, Grevinge, gift 1956 m. gdr. Carl Rasmussen, Sarup, Hårby. (u, s)	1952—56
<i>Johannes Langkjær</i> , gdr., „Ll. Dannergård“, Svinninge. (u, s)	1952—57
<i>Holmer Trier</i> , kunstmaler, Vallekilde. (u, e)	1952—
<i>Villiam Nybjerg</i> , amtsrådsmedlem, Højby Sjælland. (a)	1952—
<i>Kirsten Larsen</i> , husmoder, „Tjebberupgård“, Holbæk. (s)	1954—
<i>Otto Møller Nielsen</i> , lmd., Gøderup, Roskilde. (e)	1954—
<i>Jørgen Jessen</i> , forstander.	1954—
Kasserer 1954—.	
<i>Gertrud Clausen</i> , husmoder, „Stubberupholm“, Fårevejle. (s)	1956—
<i>Johannes Brøns Petersen</i> , boelsmand, sparekassebestyrer, Hørve. (s)	1957—
Formand 1957—.	
<i>Ejvind Poulsen</i> , gdr., Høve, Asnæs. (s)	1957—
<i>Henrik Olsen</i> , gdr., „Birkholm“, Svinninge. (s)	1957—

Blandede meddelelser

Bogen „Fra Vallekilde Folkehøjskole“, der udgives af lærlingeforeningen, bliver i år trykt i 4.000 eksemplarer.

Medlem af „Vallekilde Folkehøjskoles Lærlingeforening“ kan enhver blive, som i årligt bidrag til foreningen betaler mindst 4 kroner. Medlemmer af lærlingeforeningen vil ved hvert års slutning få årsskriftet tilsendt med postopkrævning på ialt 5 kroner. Ved inden 11. september at sende 4 kroner til girokonto 7090, Vallekilde folkehøjskoles elevforening, Vallekilde, modtager man årsskriftet frit tilsendt. Opgiv navn, evt. pigenavn, elevårgang og adresse.

Adresseforandring må meldes til kassereren eller skolen inden hvert års 11. september. For evt. udmeldelse gælder samme frist. Er den ikke tilgået lærlingeforeningen inden 11. september, er det pågældende medlem pligtig at betale årsbidraget.

*

Et fællesmøde for alle forhenværende lærlinge, *elevmødet*, afholdes her ved folkehøjskolen hvert år den tredje søndag i juli måned, og mange af deltagerne kommer hertil lørdag aften. *Elevmødet 1958 bliver den 19. og 20. juli.* Til måltiderne medbringes gaffel, kniv og teske, til overnatning tæpper og lagener eller sovepose samt håndklæde. Bringt nogen telt med, kan det slås op i haven eller ved gården.

*

Efterårsmødet 1958 afholdes den tredje søndag i september og de to følgende dage, den 21., 22. og 23. september. Alle, der vil være med, er velkomne. De, der under mødet ønsker at bo på skolen, må meddele det i god tid og selv medbringe sengetøj og håndklæde. Boende gæster og andre, der beder derom, modtager i sidste halvdel af august det trykte program for efterårsmødet.

Det anbefales meget, at *jubilæumsårgangene 1907—08, 1908, 1917—18, 1918, 1932—33, 1933, 1947—48 og 1948* benytter efterårsmødet både til at finde sammen igen og tillige få nogle indholdsrige dage på skolen. For gamle elever finder der en særlig sammenkomst sted lørdag aften den 20. september under Uffe Grosens ledelse. *Jubilæer*, der

står i elevforeningen, vil modtage indbydelse til at deltage i efterårs-mødet. Kender man adresser på andre jubilarer, bedes de meddelt til fru *Grete Killelose*, Vallekilde.

*

Ved overenskomst mellem Vallekilde Folkehøjskoles Lærlingeforening og de to trykkerier i Holbæk, Holbæk Amts Bogtrykkeri (Venstrebladets Bogtrykkeri) og Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri bliver *årsskriftet* fra og med 1956 og indtil videre fremstillet af begge trykkerier i fællesskab, således at de skiftevis i den ovennævnte orden påtager sig arbejdet dermed. I år er årsskriftet trykt i Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri.

*

De fleste af *fotografierne* til dette årsskrift er optaget af Enggaard & Bentsen, Hørve, nogle skyldes vore elever, billederne s. 58, 91, 92, 93, 94 øv. og 102 er optaget af pressefotograf K. E. Petersen, Holbæk Amts Venstreblad. Til billederne s. 3 og s. 62 er klichéer udlånt af Højskolebladet, Kolding. *Tegninger og vignetter* skyldes Joachim Skovgaard og Troels Trier.

*

Valgmenighedspræst *Erik Gelting-Hansen* har udgivet et hefte: *Glimt af Vallekilde Valgmenigheds Historie 1822—1957*. Ved indsendelse af 1.20 kr. til girokonto 16009, E. G.-H., Vallekilde, får man heftet frit tilsendt.

*

Gamle elever, som ønsker at nævne Vallekilde for unge, der vil på højskole, kan få tilsendt *sommer- eller vinterskoleplan* ved henvendelse til skolen.

*

Til unge, der har været på højskole i Danmark, uddeler Foreningen *Norden* et begrænset antal stipendier til ophold på en folkehøjskole i et andet nordisk land. Forespørgsel kan rettes til foreningens kontor, Malmøgade 3, København Ø.

*

Skolen får helt eller delvis gratis tilsendt et stort antal *tidsskrifter, ugeblade og dagblade*. Vi påskønner denne imødekommenhed og bringer herved skolens tak derfor.

*

Ældre årgange af årsskriftet kan fås for 1 krone pr. hefte ved henvendelse til fru *Grete Killelose*, Vallekilde.

INDHOLD

<i>Uffe Grosen</i> : Hvordan med folkehøjskolen	4
<i>Erik Gelting-Hansen</i> : Korskirken i Vallekilde 75 år	11
<i>Erik Gelting-Hansen</i> : — her skal du hente	19
<i>Jørgen Jessen</i> : Toynbee og Grundtvig	23
<i>Erik Knudsen</i> : Begejstringens skygge	32
<i>Carl Georg Veit</i> : Om William Faulkner	37
<i>Herdis Veit</i> : Lærken	47
<i>Aase Petersen</i> : Anno.	51
<i>Ane Margrethe Steffensen</i> : Spænding — afspænding	54
<i>Holmer Trier</i> : Et nyt kunstværk til højskolen	59
<i>Troels Trier</i> : En kunststilling	62
<i>Uffe Grosen</i> : Hans Trier Hansen	65
<i>Jørgen Jessen</i> : Møller 50 år	70
<i>Uffe Grosen og Jørgen Jessen</i> : Dødsfald	72
<i>Povl Trier Hansen</i> : Fra elevforeningen	75
Regnskab for elevforeningen	77
<i>Jørgen Jessen</i> : Fra Vallekilde Folkehøjskole	79
<i>Jørgen Jessen</i> : Fra Vallekilde-kredsene	105
<i>Erik Halvorsen</i> : Fra Landsforeningen af Højskoleelever	108
<i>Uffe Grosen og Kr. Killelose</i> : Elevholdene 1946/47 og 1947	110
Sidste skoleårs elever	129
Lærlingebesøget 1956—57	134
Skolens styrelse	135
Blandede meddelelser	137

„Ak, de skønne svandt“

Redaktion:
Jørgen Jessen